

QUADERNS

— PDU metropolità

05

Estudis metropolitans [1]

Estudios
metropolitanos [1]
Metropolitan
research [1]

L'AMB articula el debat tècnic necessari al voltant del procés de redacció del Pla Director Urbanístic (PDU) metropolità, mitjançant dos àmbits de reflexió teòrica d'ordre diferent. D'una banda, organitza un seguit de jornades tècniques de debat —workshops— que ofereixen reflexions i tracten les problemàtiques de la ciutat metropolitana, i d'una altra, la Institució disposa de nombrosos estudis urbanístics i territorials. Ambdós elements seran d'utilitat per extreure noves idees i per a l'articulació dels continguts del PDU metropolità, però, en qualsevol cas, es fa necessària la difusió de tot aquest coneixement que es va acumulant amb les jornades i els estudis. La col·lecció "***Quaderns PDU metropolità***" és la plataforma de difusió d'aquestes idees, intercanvis experts i estudis, que aporten dades i noves perspectives al coneixement de la ciutat metropolitana de Barcelona. Es tracta d'unes publicacions en format paper que igualment tenen la seva versió completa a la xarxa, mitjançant el web de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, www.amb.cat.

Hipòtesis territoriales al cap de quaranta anys de modificacions del PGM

Josep Parcerisa Bundó / Àlvaro Clua Uceda

Hipótesis territoriales
al cabo de cuarenta
años de modificaciones
del PGM
Territorial hypotheses
after forty years of
amendments to the
General Metropolitan Plan

Funcionalitat ecològica dels espais oberts de l'AMB

Marc Montlleó / Jacob Cirera / Nuno Margallo

Funcionalidad ecológica
de los espacios abiertos
del AMB
Ecological functionality
in the open spaces of
the AMB

Fluxos i vores

Enric Batlle i Durany

Flujos y bordes
Flows and edges

Col·lecció Quaderns**PDU Metropolità****Consell de Redacció***Consejo de Redacción / Editorial board*

Ramón Torra

Joan Busquets

Héctor Santcovsky

Josep Ma Carreras

Juan Carlos Montiel

Carles Crosas

Eduard Saurina

Xavier Roig

Coordinació*Coordinación / Coordination*

Carles Crosas

Servei Comunicació AMB

Disseny gràfic*Diseño gráfico / Graphic design*

HandsOn / Servei Comunicació AMB

Traduccions*Traducciones / Translations*

Traducciones y Tratamiento

de la Documentación, S.L.

t&s® - Multilingual Publishing Services

Impressió*Impresión / Printed by*

Imprenta Pagès

Dipòsit legal*Depósito legal / Legal deposit*

B 22830-2014

ISSN 2339-8914 (paper/papel/paper)

ISSN 2339-8922 (digital)

www.amb.cat

© Àrea Metropolitana de Barcelona

© dels textos: els autors mateixos

6 HIPÒTESIS TERRITORIALS AL CAP DE QUARANTA ANYS DE MODIFICACIONS DEL PGM

Josep Parcelisa Bundó / Àlvaro Clua Uceda

Hipótesis territoriales al cabo de cuarenta años de modificaciones del PGM

Territorial hypotheses after forty years of amendments to the General Metropolitan Plan

52 FUNCIONALITAT ECOLÒGICA DELS ESPAIS OBERTS DE L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA:
CONNECTIVITAT ECOLÒGICA I PROBLEMÀTIQUES DE FRAGMENTACIÓ

Marc Montilleó / Jacob Cirera / Nuno Margalho

*Funcionalidad ecológica de los espacios abiertos del área metropolitana de Barcelona:**Conectividad ecológica y problemas de fragmentación*

Ecological functionality in the open spaces of the Barcelona metropolitan area

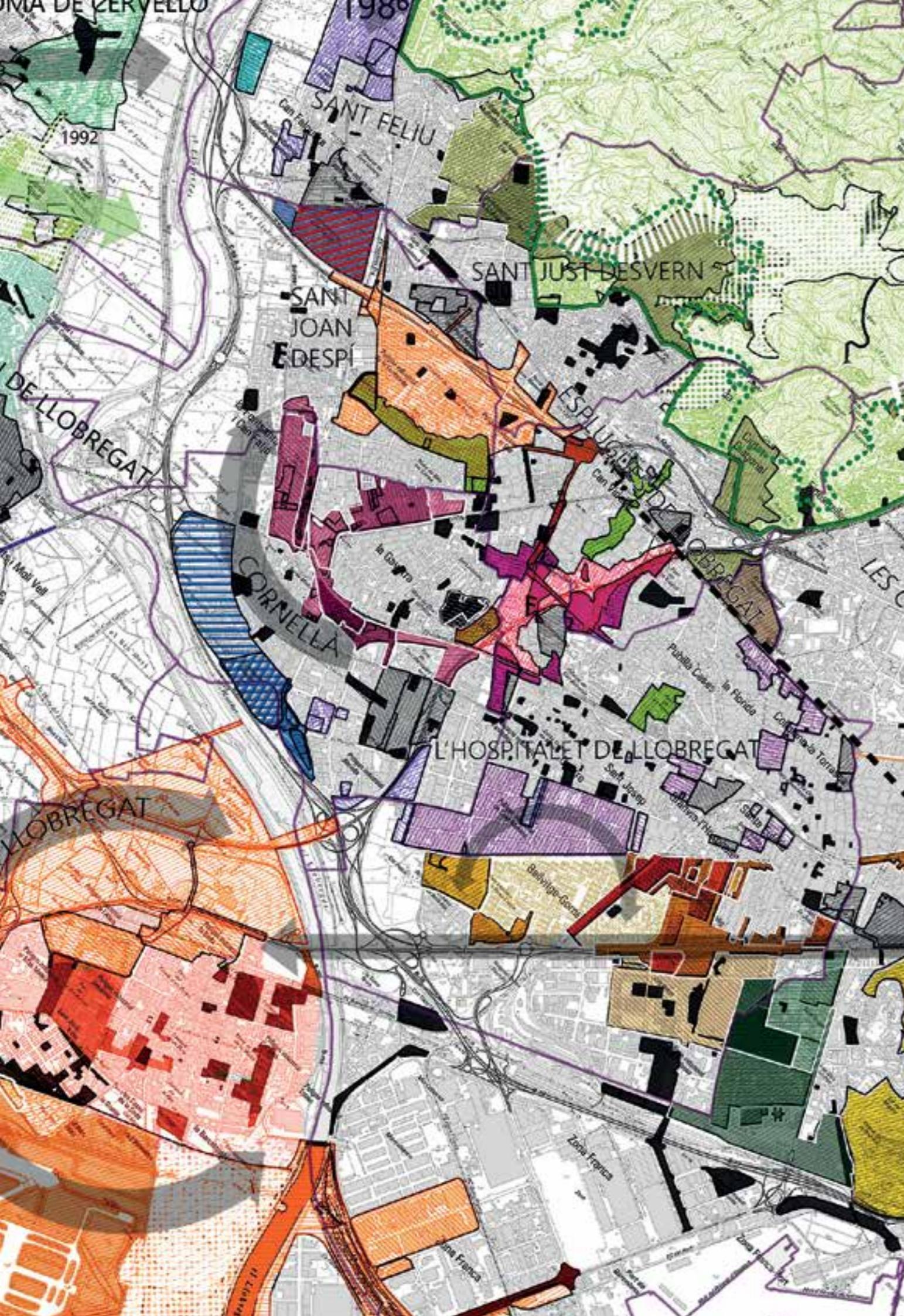
Ecological connectivity and fragmentation problems

154 FLUXOS I VORES

Enric Batlle i Durany

Flujos y bordes

Flows and edges

HIPÒTESIS TERRITORIALS AL CAP DE QUARANTA ANYS DE MODIFICACIONS DEL PGM

HIPÓTESIS TERRITORIALES AL CABO DE CUARENTA AÑOS DE MODIFICACIONES DEL PGM

TERRITORIAL HYPOTHESES AFTER FORTY YEARS OF AMENDMENTS TO THE GENERAL METROPOLITAN PLAN

Josep Parcerisa Bundó

Catedràtic d'urbanística LUB-ETSAB-UPC

Álvaro Clua Uceda

Arquitecte. Recercador LUB-UPC

0. DE L'ORDRE RADIAL AL MOSAIC SATURAT. ENCAIX A 40 ANYS DE CONSTRUCCIÓ METROPOLITANA

0. *Del orden radial al mosaico saturado. Encajar cuarenta años de construcción metropolitana*
0. From radial order to the saturated mosaic. Framework for 40 years of metropolitan construction

1. LES mPGM EN RELACIÓ AMB LA CLASSIFICACIÓ DEL SÒL. 1976-2012

1. *Las mPGM en relación con la clasificación del suelo. 1976-2012*
1. The mPGMs in relation to land classification. 1976-2012

2. TOPOLOGIA I SEQÜÈNCIA: HIPÒTESIS TERRITORIALS

2. *Topología y secuencia: hipótesis territoriales.*
2. Topology and sequence: territorial hypotheses.

Aproximació fenomènica a la diversitat d'expedients mPGM

Aproximación fenoménica a la diversidad de expedientes mPGM

Phenomenon approach to the diversity of mPGM procedures

Impacte territorial de les mPGM

Impacto territorial de las mPGM

Territorial impact of the mPGMs

FINESTRES/Ventanas/Windows

- 1 EL PRAT DE LLOBREGAT/*El Prat de Llobregat/El Prat de Llobregat*
2 EL SAMONTÀ/*El Samontano/El Samontà*
3 ENFILANT EL LLOBREGAT/*Remontando el Llobregat/Going up the Llobregat*
4 COLLSEROLA/*Collserola/Collserola*
5 SANT CUGAT DEL VALLÈS I LA B-30/*Sant Cugat del Vallès y la B-30/ Sant Cugat del Vallès and the B-30*
6 EL BESÒS I EL RIPOLL, UN COMPÀS AL VALLÈS/*El Besós y el Ripoll, un compás en el Vallès/The Besós and the Ripoll, a compass in El Vallès*
7 EL DELTA DEL BESÒS/*El delta del Besós/The Besós Delta*
8 LITORAL URBÀ/*Litoral urbano/Urban coast*
9 BARCELONA CIUTAT CENTRAL/*Barcelona, ciudad central/Barcelona city centre*
10 LLOBREGAT MARGE ESQUERRE/*La margen izquierda del Llobregat/Left bank of the Llobregat*

En el marco de los trabajos preliminares del Plan Director Urbanístico, tiene un particular interés analizar con detenimiento las modificaciones puntuales del PGM. Puede parecer que se trata de un procedimiento de planeamiento ordinario encajado, como otros, en la compleja historia de los protocolos que a la postre han servido para dar consistencia a la construcción material de la Barcelona metropolitana. Pero su utilización sistemática, aunque por distintas razones a lo largo de los años de vigencia del PGM, lo han convertido en un mirador privilegiado desde el que podemos entender lo que nos ha sucedido.

¿Por qué, entonces, debemos enfocar algo aparentemente muy particular? Porque las modificaciones puntuales (mPGM) han sido a lo largo de más de treinta y cinco años el canal de expresión y encaje de todas las nuevas políticas urbanas que se han llevado a cabo en función de las agendas políticas que iban apareciendo en la escena metropolitana. Las mPGM han sido el instrumento que las ha posibilitado a pesar de que no se hubieran previsto o, en ocasiones, incluso fueran contradictorias con lo que se estableció en 1976. Ciertamente, el procedimiento ordinario de progreso del PGM ha sido el planeamiento derivado, tal y como dicta el procedimiento de implementación de los planes generales,¹ pero la vía de las modificaciones puntuales ha permitido un desarrollo paralelo que ha adquirido carta de naturaleza: nada menos que 887 expedientes aprobados a lo largo de más de treinta y cinco años de vigencia del PGM son testigo de ello. Tantas iniciativas son el resultado de la multiplicidad de los actores en todo el territorio, que han encontrado en este preciso procedimiento un camino para modificar el documento de 1976 sin tener que interrumpir el plan general como marco cotidiano de relación entre los particulares y las administraciones. Con otras palabras: en el área metropolitana de Barcelona se ha seguido un proceso de aggiornamento del PGM sin enmiendas a la totalidad; se ha procedido por el camino de la modulación y el cambio mediante recomposiciones marca; un sistema que ha producido sucesivos textos refundidos del PGM hasta la actualidad.²

Este trabajo es una mirada sobre las mPGM que tiene por objeto facilitar su visibilidad desde la perspectiva del entendimiento estratégico y geográfico de su impacto. Esta investigación aspira a facilitar la comprensión de un vector de la historia reciente del planeamiento metropolitano de Barcelona en una dirección que la haga operativa para el futuro Plan Director Urbanístico.

El documento se organiza en dos partes principales. En la primera se agrupan los análisis de las mPGM en relación con la clasificación del suelo en el conjunto del ámbito metropolitano para reconocer el alcance espacial de las transformaciones, tanto en lo que respecta a la producción de suelo urbano como a la transformación interna del suelo que ya lo era; se trata de medir las dimensiones del fenómeno. En la segunda parte se formula una hipótesis territorial sobre la base de observar contextualizadas las mPGM como fenómenos en un doble ámbito, topológico y secuencial; se trata de dibujar escenarios

In the context of the preliminary studies for the Urbanistic Metropolitan Plan, it is particularly interesting to make a close analysis of the specific amendments to the General Metropolitan Plan (PGM). It might seem to be an ordinary planning procedure, fitting, like others, into the complex history of protocols which, basically, has been used to structure the physical construction of metropolitan Barcelona. But its systematic use for various reasons during the years the PGM has been in force has made it an excellent viewpoint for seeing what has happened to us.

Why, then, must we focus on something apparently so specific? Because isolated amendments (mPGMs) have, over thirty-five years, been the channel for expressing and integrating all the new urban policies that have been made according to the political agendas that have succeeded one another on the metropolitan scene. The mPGM has been the instrument that has made these possible, even though they were not foreseen in 1976 or even sometimes contradict what was established then. The ordinary procedure driving the PGM has certainly been derived planning, as laid down in the implementation process for general plans,¹ but the route of isolated amendments has allowed a parallel development which has become a natural one. This is demonstrated by the fact that no less than 887 processes have been approved in the PGM's 35 years of existence! The fact that there have been so many initiatives is the result of many agents from all over the area finding in the process a way of amending the 1976 document without having to interrupt the General Plan as a framework for everyday relationships between individuals and administrations. In other words, in the Barcelona metropolitan area a process of *aggiornamento* of the PGM without full-scale reform has been followed. The route has been modulation and change through overall recomposition: a system that has produced successively amended texts of the PGM down to today.²

This study is a look at mPGMs intended to help make them visible from the point of view of a strategic and geographical understanding of their impact.³ This research aspires to facilitate the understanding of a vector in the recent history of metropolitan planning in Barcelona in a direction making it operative for the future Urbanistic Metropolitan Plan.

The document is organised in two main parts. The first groups the analysis of the mPGMs in relation to land classification in the metropolitan area as a whole in order to recognise the spatial scope of the transformations, both concerning the production of urban land and the internal transformation of land that was already urban. It is a question of measuring the dimensions of the phenomenon. The second part formulates a regional hypothesis based on observing the mPGMs contextualised as double-sided topological and sequential phenomena; it involves synthesising

En el marc dels treballs preliminars del Pla Director Urbanístic, té un particular interès analitzar amb deteniment les modificacions puntuals del PGM. Pot semblar que es tracta d'un procediment de planejament ordinari encaixat, com d'altres, en la complexa història dels protocols que al capdavall han servit per donar consistència a la construcció material de la Barcelona metropolitana. Però la seva utilització sistemàtica, per bé que amb raons diverses al llarg dels anys de vigència del PGM, l'ha convertit en un mirador privilegiat des del qual podem entendre el que ens ha passat.

Per què, doncs, hem d'enfocar quelcom aparentment molt particular? Perquè les modificacions puntuals (mPGM) han estat al llarg de més de trenta-cinc anys el canal d'expressió i encaix de totes les noves polítiques urbanes que s'han fet en funció de les agendes polítiques que anaven apareixent a l'escena metropolitana. Les mPGM han estat l'instrument que les ha fet possibles malgrat que no fossin previstes o de vegades fins i tot que fossin contradictòries amb el que es va establir el 1976. Certament, el procediment ordinari de progrés del PGM ha estat el planejament derivat, tal com dicta el procediment d'implementació dels plans generals,¹ però la via de les modificacions puntuals ha permès un desenvolupament paral·lel que ha adquirit carta de naturalitat: ni més ni menys que 887 expedients aprovats al llarg de més de trenta-cinc anys de vigència del PGM en són el testimoni! Tantes iniciatives són el resultat de la multiplicitat dels actors arreu del territori, els quals han trobat en aquest procediment precis un camí per modificar aquell document del 1976 sense haver d'interrompre el Pla General com a marc quotidià de relació entre els particulars i les administracions. En altres paraules: a l'àrea metropolitana de Barcelona s'ha seguit un procés d'*aggiornamento* del PGM sense esmenes a la totalitat; s'ha procedit pel camí de la modulació i el canvi mitjançant recomposicions marc; un sistema que ha produït successius textos refosos del PGM fins a l'actualitat.²

Aquest treball és una mirada sobre les mPGM que té per objecte facilitar-ne la visibilitat des de la perspectiva de l'entendiment estratègic i geogràfic del seu impacte.³ Aquesta recerca aspira a facilitar la comprensió d'un vector de la història recent del planejament metropolità de Barcelona en una direcció que la faci operativa per al futur Pla Director Urbanístic.

El document s'organitza en dues parts principals. En la primera s'agrupen les analisis de les mPGM en relació amb la classificació del sòl en el conjunt de l'àmbit metropolità per tal de reconèixer l'abast espacial de les transformacions, tant pel que fa a la producció de sòl urbà com a la transformació interna del sòl que ja ho era; es tracta de mesurar les dimensions del fenomen. En la segona part es formula una hipòtesi territorial sobre la base d'observar contextualitzades les mPGM com a fenòmens en un doble vessant, topològic i seqüencial; es tracta de dibuixar escenaris d'interpretació detallada i sintètica de l'espai metropolità. En la introducció/encaix es proposa una aproximació agregada a les mPGM que podria ser també la primera conclusió del treball: de l'ordre radial al mosaic saturat.

1 La petjada de les modificacions explica canvis respecte de les idees sobre la ciutat del PGM tal com fou aprovat el 1976. Seria pertinent preguntar quines són les parts que s'han executat efectivament segons el PGM-76 via planejament derivat.

2 Parcerisa, J. "El PGM en perspectiva", publicat a "Quaderns PDU metropolità" núm. 1, desembre del 2013, posava en relleu que els autors del PGM-76 estaven molt interessats i preocupats per fer possible aquest procediment d'actualització.

3 Els primers resultats de la recopilació i ordenació documental del desenvolupament normatiu del PGM s'han concretat en el "Quadern 02 PDU metropolità": Anàlisi de les modificacions del Pla General Metropolità (març 2014), del qual són autors J. M. Carreras Quilis, X. Alarcón Carbó i P. Manubens Gil, dels Serveis d'Urbanisme de l'AMB. Amb els seus mapes base s'ha realitzat aquest treball d'integració documental, estudi i interpretació.

de interpretación detallada y sintética del espacio metropolitano. En la introducción —el encaje— se propone una aproximación agregada a las mPGM que podría ser, también, la primera conclusión del trabajo: del orden radial al mosaico saturado.

0. DEL ORDEN RADIAL AL MOSAICO SATURADO. ENCAJAR CUARENTA AÑOS DE CONSTRUCCIÓN METROPOLITANA

Este es el dibujo agregado de las manchas de todas las mPGM desde 1976 hasta 2012 situadas sobre un mapa mudo. La imagen expresa algunos rasgos generales muy definitorios de la estructura metropolitana de Barcelona, que conviene explicitar antes de proceder a la descomposición analítica de este rompecabezas para comprender el proceso y su fisonomía. (Fig. 01).

En su conjunto, las mPGM han afectado a un territorio enorme; son, por lo tanto, cuantitativamente un hecho relevante. Sobre el suelo forestal y montañoso, las mPGM motean la sierra de Collserola en su conjunto, pero no impactan ni en el Garraf ni en la Marina. Tampoco se ocupan de la gran lengua de suelo que conforma actualmente el parque agrario del Baix Llobregat y que entonces, en 1976, tenía la reciente consideración de suelo no urbanizable. En blanco también destaca la ciudad central de Barcelona, surcada por mPGM minúsculas, que atienden seguramente a operaciones de ajustes menores.⁴

La distinción de blanco y negro destaca un hecho decisivo de la identidad de Barcelona, a menudo no suficientemente presente en los discursos urbanísticos: el rotundo peso del orden radial en la disposición geográfica de la ciudad y sus primeros establecimientos extramuros.⁵ (Fig. 02). En efecto, la mancha de afectaciones dibuja dos diagonales que, con foco en la ciudad antigua, trazan hacia el Levante la articulación con el delta del Besós (el Rec Comtal, actuales Fort Pienc, Glòries y Sagrera) y, por otro lado, la carretera de Madrid, la línea que distingue, desde el Paral·lel/Montjuïc hasta Collblanc y Finestrelles, un ámbito nítidamente compacto y consolidado en el sector norte respecto a una situación más vibrante e incierta hacia el sur.

Esta imagen define dos grandes áreas que han operado a través del mPGM: el distrito de Sant Martí hasta Sant Adrià del Besós, a un lado, y los barrios de l'Hospitalet y de Cornellà en el arco entre la Gran Vía y la B-23. Pero mientras que en el delta del Besós la mancha agregada es compacta, excepto las áreas ocupadas por los polígonos de Sant Martí,⁶ al otro lado las afectaciones por mPGM están más desgajadas para poder coser con precisión los tejidos consolidados, más dispersos. Aquí, las mPGM constituyen un mosaico extremadamente enrevesado, como si de fibras nerviosas se tratara. Cuando observamos con la misma atención las mPGM en el conjunto del área metropolitana de Barcelona descubrimos que este tipo de mosaico se presenta similar en muchas de las poblaciones del área metropolitana, en El Prat, en Cerdanyola y Ripollet, e incluso en los confines urbanos más alejados. (Fig. 03).

Esta realidad tan contundente y definitiva invita a aplicar filtros de descomposición analítica y secuencial para comprender la historia y las dinámicas del desarrollo del PGM en sus adaptaciones y precisiones, y poder así admirar sus aciertos y detectar sus disfunciones.

detailed scenarios for interpreting the metropolitan area. The introduction/framework suggests an aggregated approach to mPGMs that could also be the first conclusion of the study: from radial order to the saturated mosaic.

0. FROM RADIAL ORDER TO THE SATURATED MOSAIC. FRAMEWORK FOR 40 YEARS OF METROPOLITAN CONSTRUCTION

This is the aggregated drawing marking all the mPGMs, from 1976 to 2012, placed on a mute map. The image expresses some general traits that are very useful for defining the metropolitan structure of Barcelona which it is a good idea to spell out before proceeding with the analytical breakdown of this jigsaw puzzle in order to understand the process and its physiognomy. (Fig. 01).

Overall, mPGMs have affected a huge area; they are therefore quantitatively important. In forests and on hilly land, mPGMs mark all of the Collserola hills as a whole but do not affect El Garraf or the Marina range. Nor do they deal with the large tongue of land currently making up the Baix Llobregat Agricultural Park which then, in 1976, was merely classified as undevelopable land. Barcelona city centre also stands out in white, although it is dotted with tiny mPGMs probably dealing with minor adjustments.⁴

The distinction between black and white highlights a decisive fact of Barcelona's identity not mentioned often enough in urban planning discourse: the stubborn weight of the radial system in the geographical layout of the city and its initial establishment outside the walls.⁵ (Fig. 02). In effect, the marks of affected areas sketch two diagonals which, focusing on the old city, trace, to the east, the frontier with the Besós delta (the Rec Comtal, nowadays Fort Pienc, Glòries, Sagrera) and, on the other side, the Madrid road: the line which, from Paral·lel/Montjuïc to Collblanc and Finestrelles, distinguishes an area which is clearly compact and consolidated on the northern side in contrast with a more vibrant and uncertain situation to the south.

This image defines two broad areas that have operated via mPGM: the district of Sant Martí as far as Sant Adrià del Besós on the one hand and the districts of l'Hospitalet and Cornellà in the arc between Gran Vía and the B-23. But, while in the Besós delta the aggregated marks are compact except for the areas occupied by the Sant Martí industrial estates,⁶ on the other side the effects of the mPGMs are more scattered as they stitch together consolidated fabrics which are also more dispersed. Here, the mPGMs constitute an extremely complicated mosaic, like nerve fibres. When we observe the mPGMs in the Barcelona metropolitan area as a whole with the same attention to detail, we discover that this type of mosaic appears in a similar way in many of the towns and villages of the metropolitan area: El Prat, Cerdanyola and Ripollet as far as the furthest urban centres. (Fig. 03).

This clear, definitive situation invites the application of analytical and sequential decomposition filters and the dynamics of the deployment of the PGM, with its adaptations and clarifications, in order to admire its successes and detect its dysfunctions.

0. DE L'ORDRE RADIAL AL MOSAIC SATURAT. ENCAIX A 40 ANYS DE CONSTRUCCIÓ METROPOLITANA

Aquest és el dibuix agregat de les taques de totes les mPGM des del 1976 fins al 2012 posades damunt d'un mapa mut. La imatge expressa alguns trets generals molt definitoris de l'estructura metropolitana de Barcelona que convé explicitar abans de procedir a la descomposició analítica d'aquest trencaclosques per tal de comprendre el procés i la seva fesomia (Fig. 01).

En el seu conjunt, les mPGM han afectat un territori enorme; són, doncs, quantitativament un fet rellevant. Sobre el sòl forestal i muntanyós, les mPGM taquen la serralada de Collserola en el seu conjunt, però no impacten ni el Garraf ni la Marina. Tampoc s'ocupen de la gran llengua de sòl que forma actualment el parc agrari del Baix Llobregat i que aleshores, el 1976, tot just tenia la consideració de *sòl no urbanitzable*. En blanc també destaca la ciutat central de Barcelona clivellada de mPGM minúscules, que atenen segurament a operacions d'ajustos menors.⁴

La distinció del blanc i negre remarcava un fet decisiu de la identitat de Barcelona, sovint no prou present en els discursos urbanístics: el pes tossut de l'ordre radial en la disposició geogràfica de la ciutat i els seus primers establiments fora muralles (Fig. 02)⁵. En efecte, la taca d'afectacions dibuixa dues diagonals que, amb focus a la ciutat vella, tracen a llevant la frontissa amb el delta del Besós (el Rec Comtal, actuals Fort Pienc, Glòries i Sagrera) i, de l'altra banda, la carretera de Madrid, la línia que distingeix, des del Paral·lel/Montjuïc fins a Collblanc i Finestrelles, un àmbit nítidament compacte i consolidat a la banda nord respecte d'una situació més vibrant i incerta a migdia.

Aquesta imatge defineix dues grans àrees que han operat via mPGM: el districte de Sant Martí fins a Sant Adrià de Besós a un costat, i a l'altre, els barris de l'Hospitalet i de Cornellà en l'arc entre la Gran Vía i la B-23. Però, mentre que al delta del Besós la taca agregada és compacta, tret de les àrees ocupades pels polígons de Sant Martí,⁶ a l'altra banda les afectacions per mPGM són més esqueixades per tal de cosir amb precisió els teixits consolidats, més esquitxats. Aquí, les mPGM constitueixen un mosaic extremadament enrevesat, com fibres nervioses. Quan observem amb la mateixa atenció les mPGM en el conjunt de l'àrea metropolitana de Barcelona descobrim que aquest tipus de mosaic es presenta similar a molts dels pobles i viles de l'àrea metropolitana, al Prat, a Cerdanyola i a Ripollet i fins als confins urbans més allunyats (Fig. 03).

Aquesta realitat tan punyent i definitiva convida a aplicar filtres de descomposició analítica i seqüencial per comprendre la història i les dinàmiques del desplegament del PGM en les seves adaptacions i precisiones, i poder així admirar-ne els encerts i detectar-ne les disfuncions.

⁴ En són una excepció les taques a Ciutat Vella, Gràcia i Sants com a expressió de protocols que陪伴en plans especials de reforma interior que, en un moment inicial, a la primera meitat dels anys vuitanta, es van aplicar com a teràpies sobre teixits històrics amb problemàtiques molt específiques.

⁵ Per obtenir una visió més ampliada d'aquesta idea, vegeu Solà-Morales, M. de. Deu lliçons sobre Barcelona. COAC, 2008.

⁶ Una interpretació específica a Parcerisa, J. "La fortuna di alcuni poligoni nella penultima immagine di Barcellona (1953-1973)", a [diversos autors]. Il centro altrove. Periferie e nuove centralità nelle aree metropolitane. Milà: Electa / Triennale di Milano, 1995.

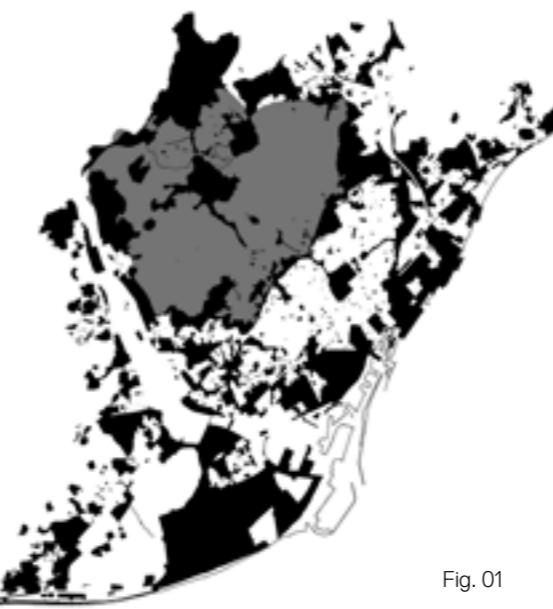

Fig. 01

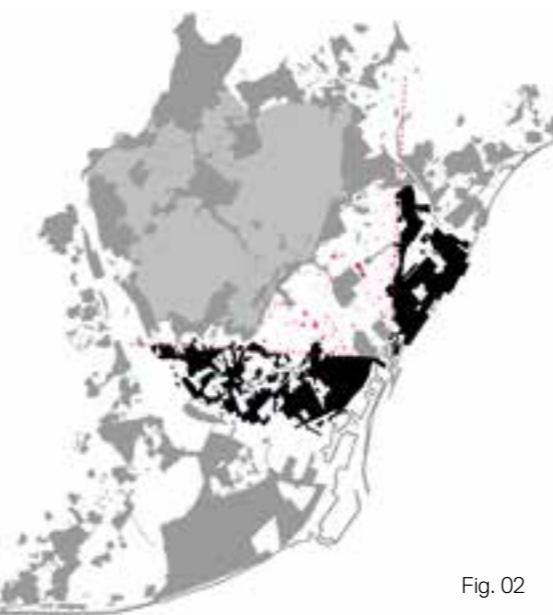

Fig. 02

Fig. 03

1. LAS mPGM EN RELACIÓN CON LA CLASIFICACIÓN DEL SUELO. 1976-2012

TRANSFORMACIONES DEL SUELO NO URBANIZABLE. (Fig. 04). ¿Qué movimientos se han producido en el suelo que el PGM clasificaba en 1976 como no urbanizable? ¿Ha crecido o ha disminuido? En términos cuantitativos, el balance es netamente favorable al nuevo suelo no urbanizable. Contra lo que se podría considerar probable, el plano pone de manifiesto que este es el conjunto de manchas dominantes y no el de nuevo suelo urbano.

Más allá de teñir de color los cauces de los ríos, destaca la reserva natural en la margen derecha del río Llobregat y las áreas húmedas en los lagos resultantes del Plan Delta, que concretó las condiciones del desvío del río. Asimismo, como resultado de compensaciones, y también en el delta, se restituye en términos de clasificación de suelo la continuidad del parque agrario gracias a la desclasificación de lo que quedaba de la idea de centro direccional sobre los labios del trazado ferroviario. También es significativa la obtención de nuevos suelos no urbanizables en la sierra de Marina, en las áreas de tangencia con suelos urbanos en Santa Coloma de Gramenet, Badalona y Tiana. En menor medida este fenómeno se repite en las estribaciones de Collserola, en los municipios de Sant Cugat y Cerdanyola.

Los incrementos de suelo urbano presentan una distribución más difusa, y todos ellos de menor escala, a excepción de dos operaciones: el establecimiento de un campo de golf junto a la B-30 en Sant Cugat y la ocupación hasta el río Llobregat, en Cornellà, como parte y continuación de la reciente instalación del club de fútbol Espanyol, además de equipamientos y comercios anexos.

Una mirada más detenida sobre el contenido de las mPGM permite advertir que la pintura roja del nuevo suelo urbano no ha sido, en muchos casos, consecuencia de un proceso de nueva ocupación, sino que corresponde, ciertamente, a una atención más cuidadosa por las ocupaciones preexistentes que la de 1976; este es el caso de algunas urbanizaciones marginales/ciudad jardín en Les Planes o de algunas de las ocupaciones en la margen derecha del delta.

INCREMENTOS DE SUELO URBANO. (Fig. 05). ¿Es cierto que, desde 1976, el incremento de suelo urbano se ha producido a partir de los suelos urbanizables previstos entonces? ¿Cuánto nos queda todavía de suelo urbanizable en el 2012?

El plano de las manchas negras es concluyente: el nuevo suelo urbano se ha producido a partir del urbanizable; los fenómenos antes mencionados (Fig. 04, de los colores rojo al naranja, ahora rojos) son claramente minoritarios. Las previsiones del PGM-76 en relación con el nuevo suelo urbano ha sido un argumento de fuerza y de escasa variación en todo el periodo de su aplicación. La distribución de la "producción de suelo urbano" presenta un fenómeno de extensión de la mancha urbana que suelda núcleos y tejidos urbanos que antes eran un archipiélago. Sin embargo, destacan dos operaciones de gran envergadura: el crecimiento de Sant Cugat hacia la B-30 y el de los núcleos del somontano del delta hasta la C-32, en clave terciaria y de actividades.

1. mPGMs IN RELATION TO LAND CLASSIFICATION. 1976-2012

TRANSFORMATION OF UNDEVELOPABLE LAND. (Fig. 04). What movements have occurred on the land the PGM classified as *undevelopable* in 1976? Has it increased or shrunk? In quantitative terms, the balance is clearly in favour of new undevelopable land. Although the contrary might be thought to be more likely, the map makes clear that this is the dominant set of marks, rather than new urban land.

Beyond the marks covering the courses of the rivers, the nature reserve at the mouth/on the right bank of the River Llobregat and the wetland ponds resulting from the Delta Plan, specified in the conditions for diverting the river, are among the outstanding features. Also as a result of compensations, and also in the Delta, the continuity of the agricultural park is restored in terms of land classification thanks to the declassification of what remained of the idea of a directional centre alongside the route of the railway line. The establishment of new undevelopable land in the Marina range, at a tangent to the areas with urban land in Santa Coloma de Gramenet, Badalona and Tiana, is also significant. To a lesser extent, this phenomenon is repeated in the foothills of Collserola, in the municipalities of Sant Cugat and Cerdanyola.

The increases in urban land show a highly diffused distribution. They are all small-scale except for two operations: the establishment of a golf course alongside the B-30 in Sant Cugat and the occupation as far as the River Llobregat in Cornellà as part and continuation of the recent establishment of Espanyol football club and its associated facilities and shopping centre.

A closer look at the content of the mPGMs makes clear that the red ink of new urban land has, in many cases, not been a consequence of new occupation, corresponding instead to more careful attention to the pre-existing circumstances of 1976. This is the case with the marginal urban development/garden city at Les Planes or some of the occupation of the right bank of the Delta.

INCREASES IN URBAN LAND. (Fig. 05). Is it true that, since 1976, the increase in urban land has occurred based on the *land for urban development* established at the time? How much developable land remains in 2012?

The map of black marks is conclusive: new urban land has appeared based on developable land. The phenomena mentioned above (Fig. 04, the red to orange colours, now red) are clearly in a minority. The provisions of the PGM-76 in relation to new urban land have been a strong argument that has changed little throughout the period of its application. The distribution of the 'production of urban land' shows a phenomenon of the extension of urban marks welding together urban centres and fabrics that were once an archipelago. However, two big operations stand out: the growth of Sant Cugat towards the B-30 and of the centres of the Llobregat plain from the delta to the C-32, in terms of tertiary development and activities.

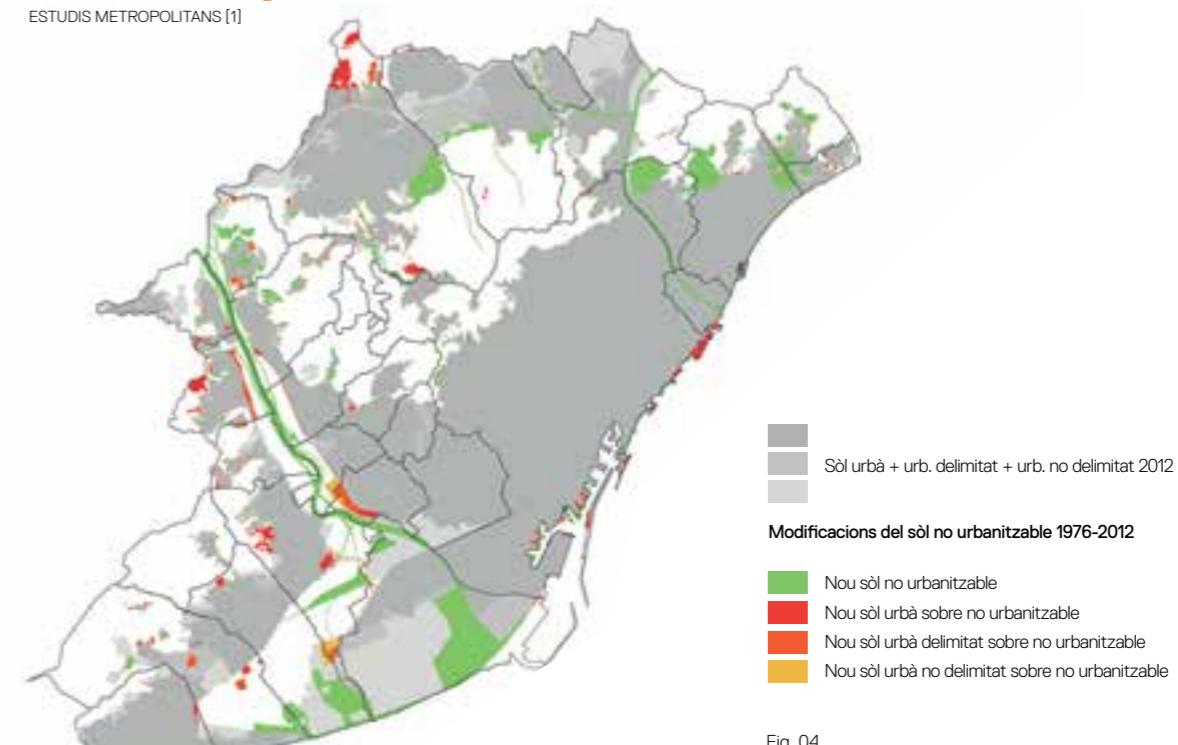

Fig. 04

1. LES mPGM EN RELACIÓ AMB LA CLASSIFICACIÓ DEL SÒL. 1976-2012

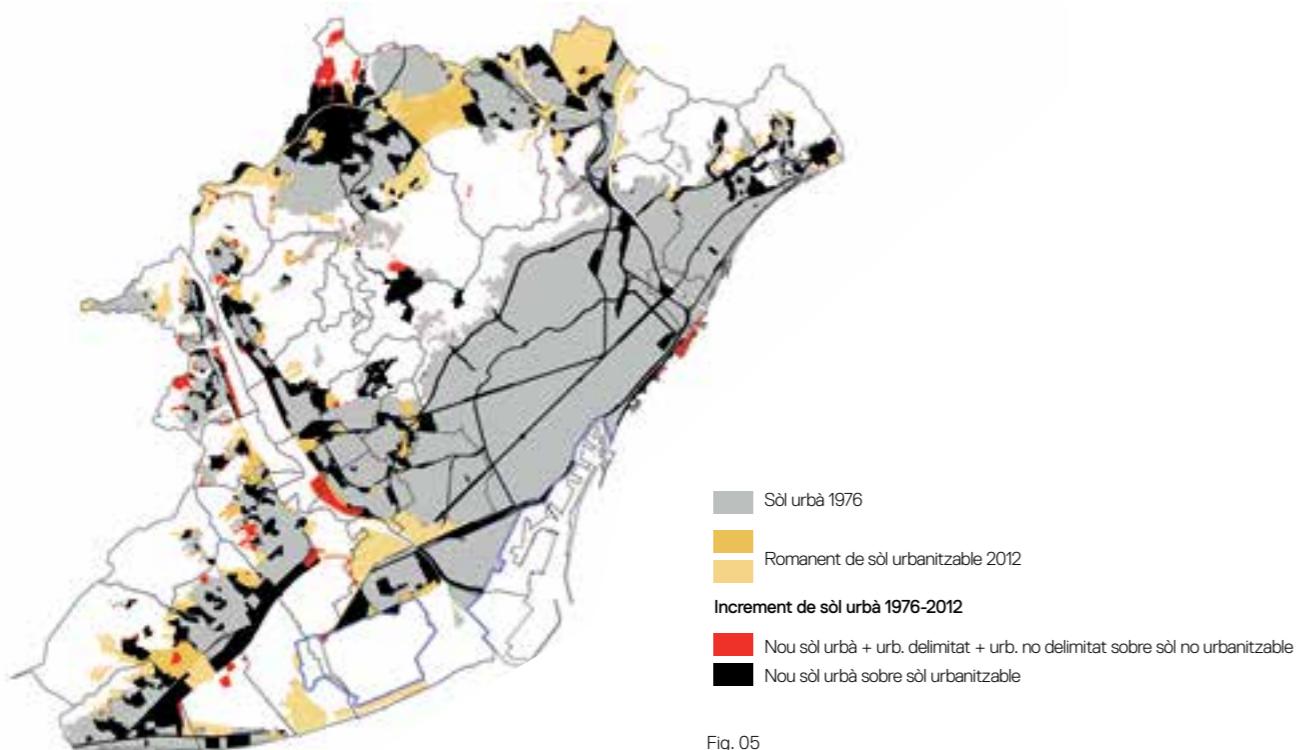
Transformacions del sòl no urbanitzable (Fig. 04). Quins moviments s'han produït en el sòl que el PGM classificava el 1976 com a *no urbanizable*? Ha crescut o ha disminuït? En termes quantitatius, el balanç és netament favorable al nou sòl no urbanitzable. Contra el que es podria considerar probable, el plànol posa de manifest que aquest és el conjunt de taques dominants i no pas el de nou sòl urbà.

Més enllà de tacar les lleres dels rius, destaca la reserva natural a la bocana / marge dret del riu Llobregat i les àrees humides als estanys resultants del Pla Delta, que va concretar les condicions del desviament del riu. També, com a resultat de compensacions, i també al delta, es restitueix en termes de classificació del sòl la continuïtat del parc agrari gràcies a la desclassificació del que restava de la idea de *centre direccional* sobre els llavis del traçat ferroviari. També és significativa l'obtenció de nous sòls no urbanitzables a la serralada de Marina, en les àrees de tangència amb sòls urbans a Santa Coloma de Gramenet, Badalona i Tiana. En menor mesura, aquest fenomen es repeteix als estreps de Collserola, als municipis de Sant Cugat i Cerdanyola.

Els increments de sòl urbà presenten una distribució més difusa, i tots són d'una mida menor, a excepció de dues operacions: l'establiment d'un golf a la vora de la B-30 a Sant Cugat i l'ocupació fins al riu Llobregat, a Cornellà, com a part i continuació de la recent instal·lació del club de futbol RCD Espanyol i d'equipaments i comerç annexos.

Una mirada més pròxima al contingut de les mPGM permet adonar-se que la pintura vermella del nou sòl urbà en molts casos no ha estat conseqüència d'un procés de nova ocupació, sinó que correspon certament a una atenció més curiosa per les preexistències que la del 1976; és el cas d'algunes urbanitzacions marginals / ciutat jardí a les Planes o d'algunes de les ocupacions al marge dret del delta.

Increments de sòl urbà (Fig. 05). És cert que, des del 1976, l'increment de sòl urbà s'ha produït a partir dels sòls urbanitzables previstos aleshores? Quant ens queda encara d'urbanitzable el 2012?

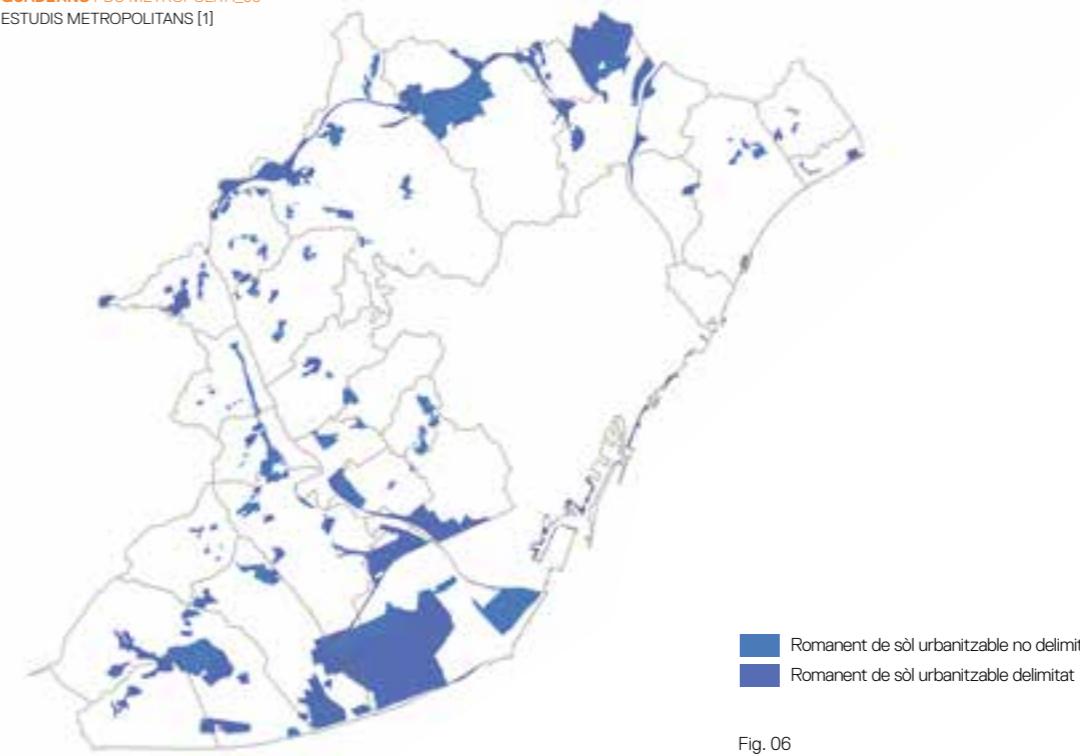

El remanente de suelo urbanizable (colores ocres) es muy notable, seguramente análogo al suelo transformado en los últimos treinta y cinco años. Esta es una observación bastante destacable que contradice a quien argumentara que el PGM como instrumento de oferta de suelo urbanizable estaba agotado. ¿Qué distribución presenta este volumen expectante? Como es habitual en el territorio metropolitano de Barcelona, en buena medida es una clave muy difundida, con manchas de tamaño relativamente pequeño incrustadas en el entorno de tejidos urbanos existentes o de reciente creación. A pesar de ello se distinguen cinco grandes áreas en expectativa: los dos centros direccionales previstos por el PGM (Cerdanyola y El Prat); Mas Rampinyo, en Ripollet (un paisaje característico del Vallès); el entorno del Turó de Caçagats, en Gavà, y la marina de Viladecans.

En azul se han rodeado el puerto y el aeropuerto, ya que se convierten en dos grandes piezas con poderosas dinámicas internas ajenas al funcionamiento ordinario del área metropolitana y que podrían perturbar la comprensión de este análisis.

REMANENTE DE SUELO URBANIZABLE. (Fig. 06). Este documento permite comprender con mayor claridad la distribución de los remanentes y apreciar algunas condiciones bastante delicadas: el efecto *la banda* en los pueblos de la margen derecha del Llobregat o en el entorno de la B-30 y el enorme conjunto de las reservas a ambas márgenes del río en la Gran Vía entre Bellvitge y El Prat.

Si bien en la imagen anterior (Fig. 05) del área portuaria y aeroportuaria han sido veladas en el análisis, al hacerlas evidentes sorprende advertir que las consideraciones relativas a la clasificación son significativamente diferentes entre una y otra: mientras en el puerto las modificaciones han sido mínimas y se han desarrollado por la vía del planeamiento derivado directo (véase la Fig. 07), el área aeroportuaria, en cambio, ha acumulado varias modificaciones del planeamiento. El recinto aeroportuario es un conjunto poco comparable al resto de manchas, porque incorpora, más allá de las funciones estrictas del tráfico aéreo, la previsión de una auténtica ciudad de servicios adjunta.

There is considerable developable remaining (ochre colours), probably similar to the amount of land transformed over the past 35 years. This is quite an impressive observation, contradicting those who argue that the PGM is exhausted as an instrument offering land for urban development. How is this volume of land awaiting development distributed? As is normal in the Barcelona metropolitan region, much of it is highly dispersed, with quite small marks encrusted around existing or recently created urban fabrics. Despite this, five large areas awaiting development can be distinguished: the two directional centres established by the PGM (Cerdanyola and El Prat), Mas Rampinyo in Ripollet (a typical Vallès landscape), the area of Turó de Caçagats in Gavà, and La Marina in Viladecans.

The Port and Airport have been surrounded in blue because they are two large elements with powerful internal dynamics falling outside the ordinary functioning of the Metropolitan Area and in this context they could cause confusion.

REMANING DEVELOPABLE LAND. (Fig. 06). This document allows a clearer understanding of the distribution of this remaining land and an appreciation of some very delicate conditions: the ribbon effect on the towns on the right bank of the Llobregat or around the B-30 and the huge reserves either side of the river along Gran Via between Bellvitge and El Prat.

Although in the previous image (Fig. 05) the port and airport area have been hidden from analysis, when they are revealed it is surprising how the considerations relating to classification are significantly different in the two cases: while at the port the changes have been minimal, developed through direct derived planning (see Fig. 07), the airport area, by contrast, has accumulated various types of planning modification. The airport area is difficult to compare to the other marks on the map because, beyond the functions strictly concerned with air traffic, it includes the provision of a true city of services attached to it.

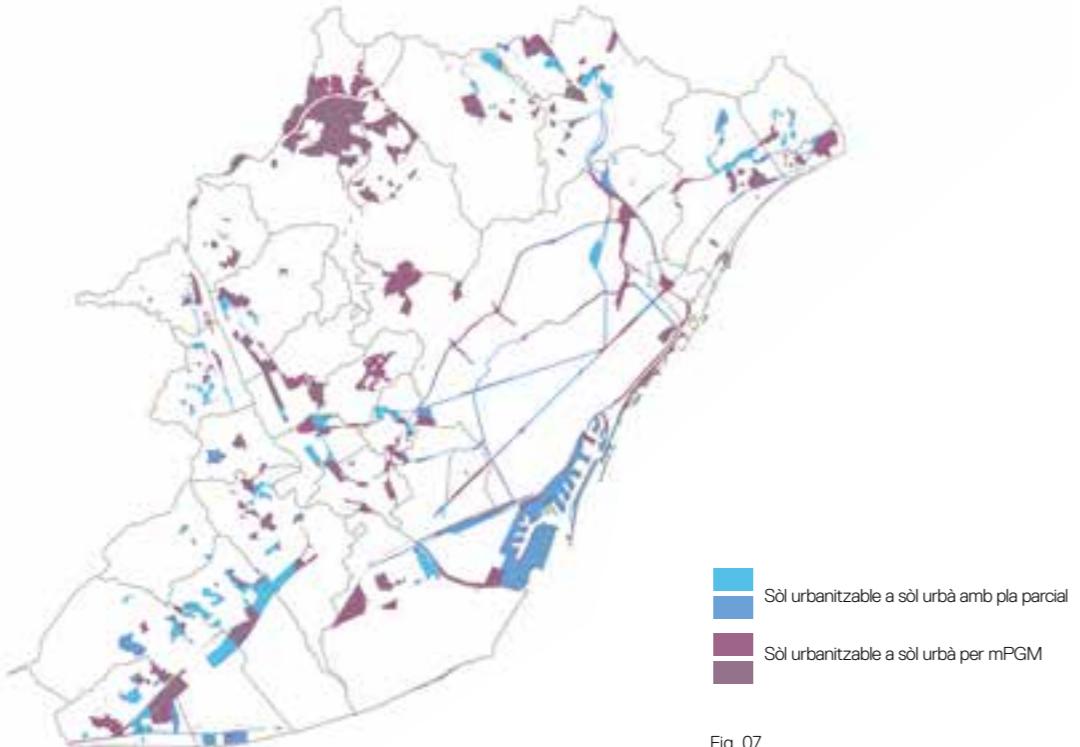
El plànol de les taques negres és concloent: el nou sòl urbà s'ha produït a partir de l'urbanitzable; els fenòmens esmentats abans (Fig. 04, els colors vermell a taronja, ara vermellos) són clarament minoritaris. Les previsions del PGM-76 en relació amb el nou sòl urbà han estat un argument de força i d'escassa variació en tot el període de la seva aplicació. La distribució de la "producció de sòl urbà" presenta un fenomen d'extensió de la taca urbana que solda nuclis i teixits urbans que abans eren en arxipèlag. Tanmateix, destaquen dues operacions de grans dimensions: el creixement de Sant Cugat cap a la B-30 i el dels nuclis del samontà del delta fins a la C-32 en clau terciària i d'activitats.

El romanent de sòl urbanitzable (colors ocres) és molt notable, segurament anàleg al sòl transformat els darrers 35 anys. Aquesta és una observació bastant impressionant que contradiu qui argumentés que el PGM com a instrument d'oferta de sòl urbanitzable estava exhaurit. Quina distribució presenta aquest volum expectant? Com és habitual al territori metropolità de Barcelona, en bona mesura és una clau molt difusa amb taques de mida relativa petita incrustades a l'entorn de teixits urbans existents o de creació recent. Malgrat això, es distingeixen cinc grans àrees en expectativa: els dos centres direccionals previstos pel PGM (Cerdanyola i el Prat), el Mas Rampinyo a Ripollet (un paisatge típicament vallesà), l'entorn del turó de Caçagats a Gavà i la marina de Viladecans.

En blau s'han destacat el port i l'aeroport, perquè esdevenen dues grans peces amb poderoses dinàmiques internes alienes al funcionament ordinari de l'àrea metropolitana i que en aquesta ànalisi podrien despistar l'entendiment.

Romanent de sòl urbanitzable (Fig. 06). Aquest document permet comprendre amb més claredat la distribució d'aquells romanents i apreciar-ne algunes condicions ben delicades: l'efecte llavi als pobles del marge dret del Llobregat o a l'entorn de la B-30 i l'enorme conjunt de les reserves a banda i banda del riu a la Gran Vía, entre Bellvitge i el Prat.

Si bé en la imatge anterior (Fig. 05) l'àrea portuària i aeroportuària han estat velades a l'anàlisi, en fer-les evidents sobta com les consideracions relatives a la classificació són significativament diferents entre l'una i l'altra: mentre al port les modificacions han estat mínimes i s'ha desenvolupat per la via de planejament derivat directe (veure Fig. 07), l'àrea aeroportuària,

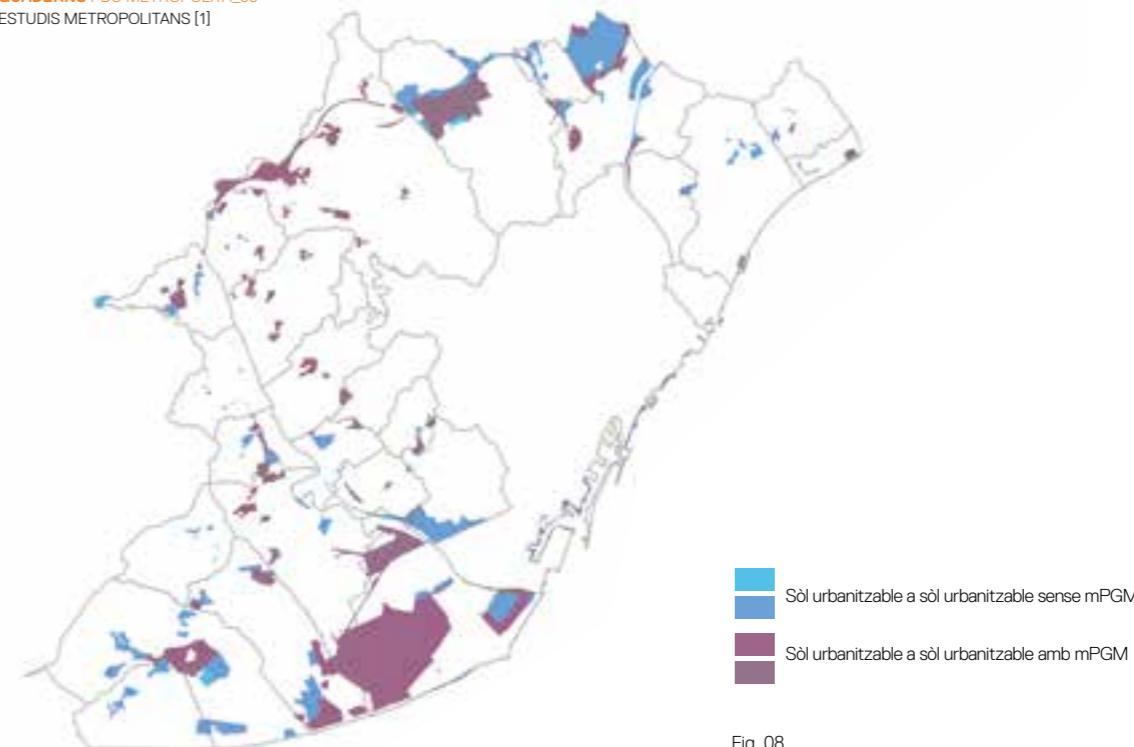

NUEVO SUELO URBANO POR LA VÍA DE PLAN PARCIAL O POR LA VÍA DE LAS MPGM. (Fig.07). La figura 05 demuestra que mayoritariamente el suelo urbano producido lo ha sido mediante la transformación de suelo clasificado como urbanizable en el PGM. La cuestión ahora es dilucidar cuándo y cómo este proceso ha tenido que ser interferido por una figura paralela como es la mPGM o cuándo y cómo se ha llevado a cabo directamente mediante planeamiento derivado directo (planes parciales).

Es sorprendente observar que el trámite de la modificación puntual ha estado presente en un número muy elevado de procesos. Operaciones aparentemente similares, en unos casos se han apoyado en mPGM y en otros se han desarrollado directamente (en el somontano - C-32 o en los labios de la Ronda de Dalt en el Llobregat, lo que durante muchos años se denominó pata sud). En cambio, el crecimiento de Sant Cugat estuvo vinculado masivamente a mPGM. El hecho de que exista esta imbricación entre una y otra forma de operar en el planeamiento permitiría deducir una narración de cada uno de los episodios, en los que, seguramente en muchos casos, el PGM-76 se comporta como un fuerte punto de inicio y las mPGM han sido solo pequeñas variaciones de un tema ya anunciado. Comparar el inicio y el final de los casos que se retratan en este plano podría servir para cuestionar la novedad de facto que estas mPGM realmente aportaban; hay que sospechar que quizás solo son modificaciones de determinados parámetros o alteraciones casi imperceptibles, pero que hacían necesaria la mPGM.

VARIACIONES DE CATEGORÍA EN SUELO URBANIZABLE. (Fig. 08). El instrumento de mPGM se ha utilizado también para cambios dentro de la consideración de los suelos urbanizables (*de no delimitado a delimitado, normalmente*). Así pues, este plano orienta sobre una utilización del trámite de la modificación en el proceso de la consolidación de derechos y determinaciones sobre el suelo. Proporciona la imagen de fotograma intermedio respecto a planos anteriores en los que se dibuja el paso de urbanizable a suelo urbano. Se puede concluir que la mPGM ha sido, en la mayoría de casos, parte del protocolo de esta transformación.

- Sòl urbanitzable a sòl urbà amb pla parcial
- Sòl urbanitzable a sòl urbà per mPGM

NEW URBAN LAND VIA PARTIAL PLANS OR mPGMs. (Fig. 07). Fig. 05 shows that the majority of urban land produced has come through transforming land classified in the PGM as being for development. The question now is finding out when and how this process has required interference by a parallel instrument such as a mPGM or when and how this has been done through direct derived planning (partial plans).

It is surprising to see how the isolated amendment procedure was present in a very large number of processes. Operations appearing very similar have sometimes been supported by mPGMs and, in others, developed directly (on the Llobregat plain-C32 or along the fringes of the Ronda de Dalt ring road in the Llobregat, which for many years was called the southern branch). By contrast, the growth of Sant Cugat was massively linked to mPGM. The fact that there is this patchwork of planning operations would make it possible to deduce the story of each episode. In many of the cases, PGM-76 operates as a strong starting point and the mPGMs have been merely small variations on a theme already made clear. Comparing the start and finish of the cases portrayed on this map might call into question the real innovation provided by these mPGMs. The suspicion is that they are perhaps merely amendments to certain parameters or almost imperceptible alterations which, however, require an mPGM.

CHANGES IN DEVELOPABLE LAND CLASSIFICATION. (Fig. 08). The mPGM instrument has also been used for changes in the classification of developable land (normally from *non-delimited* to *delimited*). This map provides information on the use of the amendment proceedings in the process of consolidating rights and decisions concerning land. It provides a photogram coming somewhere in between previous maps, sketching the move from developable land to urban land. It can be concluded that, in most cases, the mPGM has been part of the protocol for this transformation.

- Sòl urbanitzable a sòl urbanitzable sense mPGM
- Sòl urbanitzable a sòl urbanitzable amb mPGM

en canvi, ha acumulat diverses modificacions del planejament. El recinte aeroportuari és un conjunt poc comparable a les altres taques, perquè incorpora, més enllà de les funcions estrictament del trànsit aeri, la previsió d'una autèntica ciutat de serveis adjunta.

Nou sòl urbà per la via pla parcial o per la via mPGM (Fig. 07). La figura 05 demostra que, majoritàriament, el sòl urbà produït ho ha estat mitjançant la transformació de sòl classificat com a urbanitzable al PGM. La qüestió ara és saber quan i com aquest procés ha hagut de ser interferit per una figura paral·lela com és la mPGM, o quan i com s'ha fet directament mitjançant planejament derivat directe (plans parcials).

És sorprenent observar com el tràmit de la modificació puntual ha estat present en un nombre molt elevat de processos. Operacions aparentment similars, en uns casos s'han basat en mPGM i en d'altres s'han desenvolupat directament (al samontà-C32 o als llavis de la ronda de Dalt al Llobregat, el que durant molts anys se'n va dir la pata sud). En canvi, el creixement de Sant Cugat va estar vinculat massivament a mPGM. El fet que hi hagi aquesta imbricació entre una i altra manera d'operar el planejament permetria deduir-ne una narració de cadascun dels episodis en què, segurament en molts casos, el PGM-76 es comporta com a punt d'inici fort i les mPGM han estat només petites variacions d'un tema ja anunciat. Comparar l'inici i el final dels casos que es retraten en aquest plànol podria servir per qüestionar la novedat *de facto* que aquestes mPGM realment aportaven; cal sospitar que potser només són modificacions de determinats paràmetres o alteracions gairebé imperceptibles però que feien necessària la mPGM.

Variacions de categoria en sòl urbanitzable (Fig. 08). L'instrument mPGM s'ha utilitzat també per a canvis dins de la consideració dels sòls urbanitzables (*de no delimitat a delimitat*, normalment). Aquest plànol orienta, doncs, sobre una utilització del tràmit de la modificació en el procés de la consolidació de drets i determinacions sobre el sòl. Dóna la imatge de fotograma intermedi respecte de plànols anteriors on es dibuixa el pas d'urbanitzable a sòl urbà. Es pot concloure que la mPGM ha format part, en la majoria de casos, del protocol d'aquesta transformació.

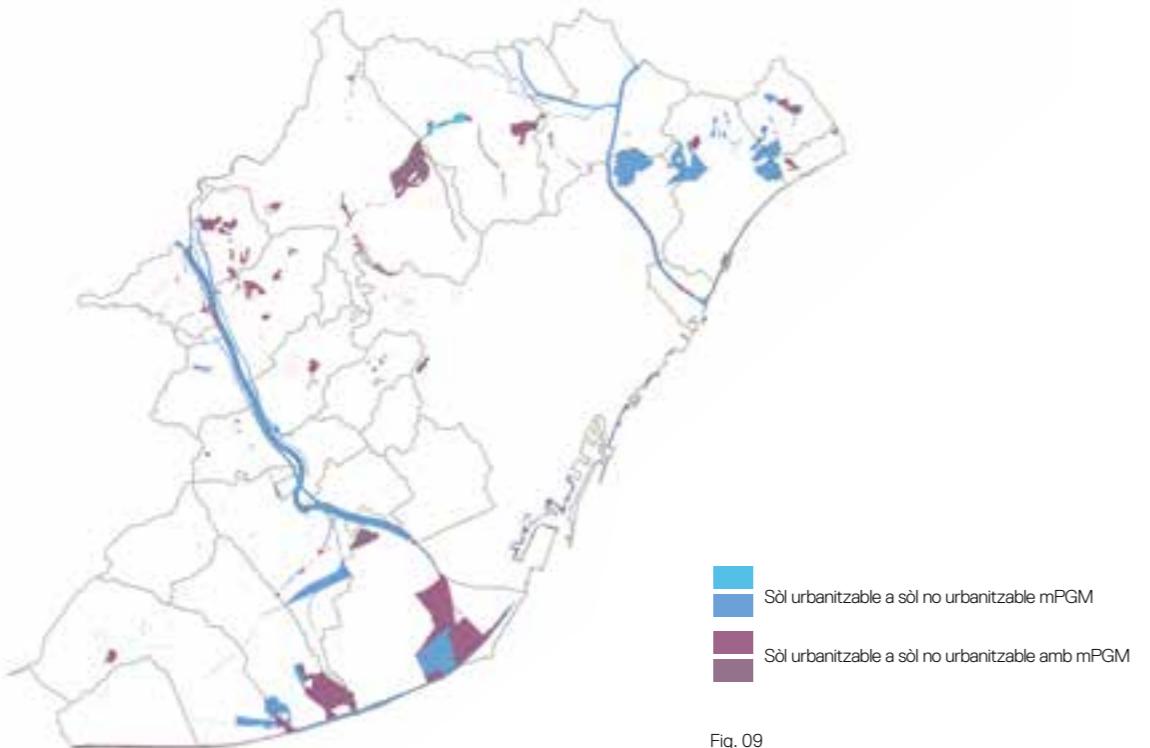

Fig. 09

TRANSFORMACIÓN DE SUELO URBANIZABLE EN NO URBANIZABLE. (Fig. 09). Los procesos de desprogramación, más excepcionales, se pueden realizar mediante las modificaciones u otras vías. Se observa que aquí o allí prima un procedimiento: sin mPGM en los alrededores de la sierra de Marina y con mPGM en relación con el Plan Delta o Torre Negra, en Sant Cugat.

En el delta del Llobregat los procesos de modificación han estado fuertemente vinculados a la dinámica del aeropuerto, con el reajuste de su presencia en el delta: los humedales a cambio de un mayor aprovechamiento edificado, como se puede comprobar en los planos de las figuras 07 y 08.⁷

2. TOPOLOGÍA Y SECUENCIA: HIPÓTESIS TERRITORIALES

La imagen de conjunto de la secuencia temporal de todas las mPGM a lo largo de décadas es compleja, pero también, hay que admitirlo, confusa. **SEQUENCIA TEMPORAL DE LAS mPGM.** (Fig. 10). Para interpretarla se necesitan filtros, secuenciales y topológicos, y descomposiciones que permitan aflorar una fisonomía comprensible de la naturaleza territorial y urbana de la evolución de la metrópoli de Barcelona. En definitiva, deberán dibujarse, en un proceso de aproximaciones sucesivas, los mapas que expliquen su impacto territorial (figs. 13 y 14).

Las mPGM no son necesariamente manchas dispersas o contiguas, en el sentido de producir conjuntos disjuntos por definición. Más bien al contrario, son frecuentes solapamientos entre mPGM y solapamientos en la forma de secuencias con correlación de argumentos. El plano **ITERACIÓN Y SOLAPAMIENTO DE mPGM** (Fig. 11) tiene por objeto identificar con manchas más oscuras las áreas de mayor acumulación de superposiciones. Así, hay lugares que han sufrido hasta 4 iteraciones, como la margen

TRANSFORMATION FROM DEVELOPABLE LAND INTO UNDEVELOPABLE LAND. (Fig. 09). Descheduling processes can be carried out via amendments or via other routes. It can be seen that different procedures are used more often in different places: no mPGMs in the area of the Marina range, and use of mPGMs in the Delta Plan or at Torre Negra, in Sant Cugat.

In the Llobregat delta the amendment processes have been closely linked to the airport dynamic, adjusting the presence in the delta: the wetlands in exchange for more intensive building, as can be seen in the maps in Figs. 07 and 08.⁷

2. TOPOLOGY AND SEQUENCE: TERRITORIAL HYPOTHESES

The image of the entire time sequence of all the mPGMs over the decades is a complex and, it must be admitted, a confusing picture. **TIME SEQUENCE OF mPGMs.** (Fig. 10). To untangle it, it is necessary to use sequential and topological filters and breakdowns which allow a comprehensible physiognomy of the regional and urban nature of the development of the metropolis of Barcelona to emerge. Ultimately, the maps explaining the impact on the region should be sketched out in a process of successive approaches (Fig. 13 / Fig. 14).

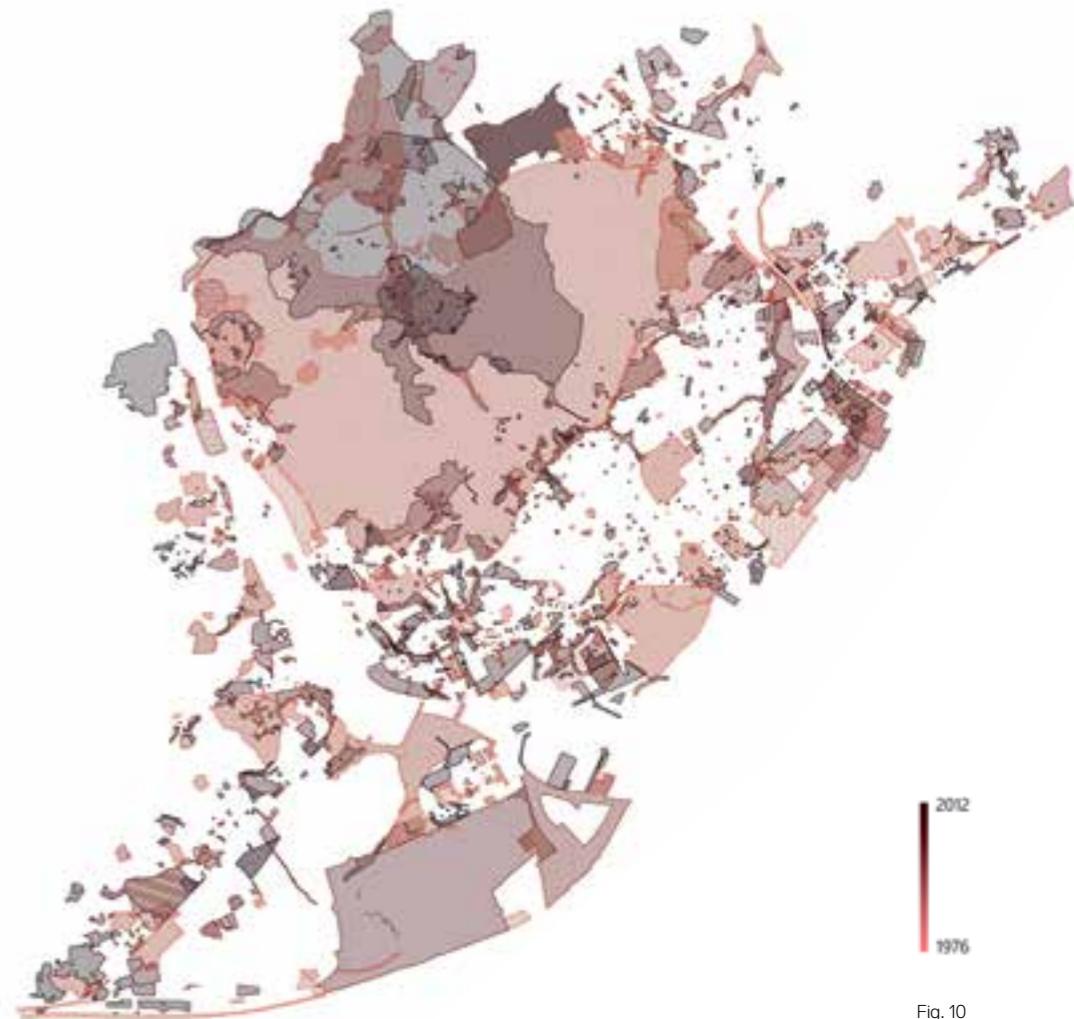
The marks of the mPGMs are not necessarily spread out or contiguous marks, by definition producing disjointed units. On the contrary, there are often overlaps between mPGMs and simultaneous operations in the form of sequences with correlated arguments. The map **ITERATION AND OVERLAPS OF mPGMs** (Fig. 11) is intended to identify the areas of greatest accumulation of superimposition with darker marks. It can be seen that there are places which have undergone up to

Transformació de sòl urbanitzable en no urbanitzable (Fig. 09). Els processos de desprogramació, més excepcionals, es poden realitzar mitjançant les modificacions o per altres camins. S'observa que aquí o allí prima un procediment: sense mPGM als entorns de la serra de Marina i amb mPGM pel que fa al Pla Delta o a la Torre Negra, a Sant Cugat.

Al delta del Llobregat els processos de modificació han estat fortament lligats a la dinàmica de l'aeroport, reajustant-ne la presència al delta: els aiguamolls a canvi de més aprofitament edificat, com es pot comprovar als plànols de les figures 07 i 08.⁷

2. TOPOLOGIA I SEQÜÈNCIA: HIPÒTESIS TERRITORIALS

La imatge de conjunt de la seqüència temporal de totes les mPGM al llarg de dècades és complexa, però també, cal admetre-ho, una imatge confusa. **Seqüència temporal de les mPGM (Fig. 10).** Per descabellar-la, s'han de menester filtres, seqüencials i topològics, i descomposicions que permetin aflorar una fesomia comprensible de la naturalesa territorial i urbana de l'evolució de la metròpoli de Barcelona. En definitiva, caldrà dibuixar, en un procés d'aproximacions successives, els mapes que expliquin l'impacte territorial (Fig. 13 / Fig. 14). Les mPGM no són necessàriament taques esparses o contigües, a la manera de produir conjunts disjunts per definició. Tot el contrari: sovintegen solapaments entre mPGM i encavalcaments en forma de seqüències amb correlació d'arguments.

⁷ Qüestions de cal·ligrafia: els rius han passat a no urbanitzable.

TEMPS TIEMPO SPACE

mPGM executives...

mPGM ejecutivas...

mPGM executives...

o diferides...

o diferidas...

or deferred...

ESPAI ESPACIO ESPAI

mPGM que s'apliquen al teixit urbà,

o que només actuen a la infraestructura

o que incorporen situacions mixtes

mPGM que se aplican en el tejido urbano o que simplemente actúan en la infraestructura o incorporan situaciones mixtas

mPGMs that apply to the urban fabric, or that only affect infrastructure or that incorporate mixed situations

mPGM de petits equilibris interns...

...sobre tauler d'escacs...

...o grans modificacions

mPGM de pequeños equilibrios internos
...sobre un damero
...o grandes modificaciones

mPGMs with internal balancing...
... on a chess board...
... or large-scale modifications

mPGM que cugen teixits...

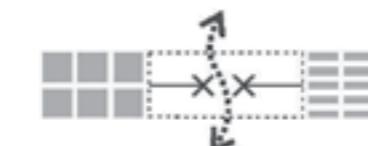
...o que busquen discontinuitats urbanes

mPGM que cosen tejidos...

...o que buscan discontinuidades

urbanismPGMs that sew fabrics together...

...or seek urban discontinuity

mPGM amb límits difosos...

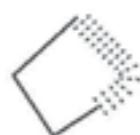
...o contundents en la seva definició

mPGM con límites difusos...

...con una definición contundente

mPGMs with fuzzy limits...

... or with categorical definition

mPGM de reconeixement passiu de la realitat...

...o propositives

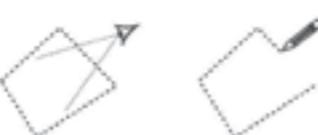
mPGM de reconocimiento pasivo de la realidad

...o proposativas

mPGMs with passive recognition of the reality...

... or propositive mPGMs with passive recognition of the reality..

... or propositive

mPGM aïllades/puntuales

o articulades/expansives

mPGM aisladas/puntuales

o articuladas/expansivas

mPGMs that are isolated/one-o

r articulated/expansive

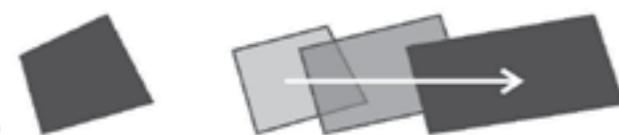

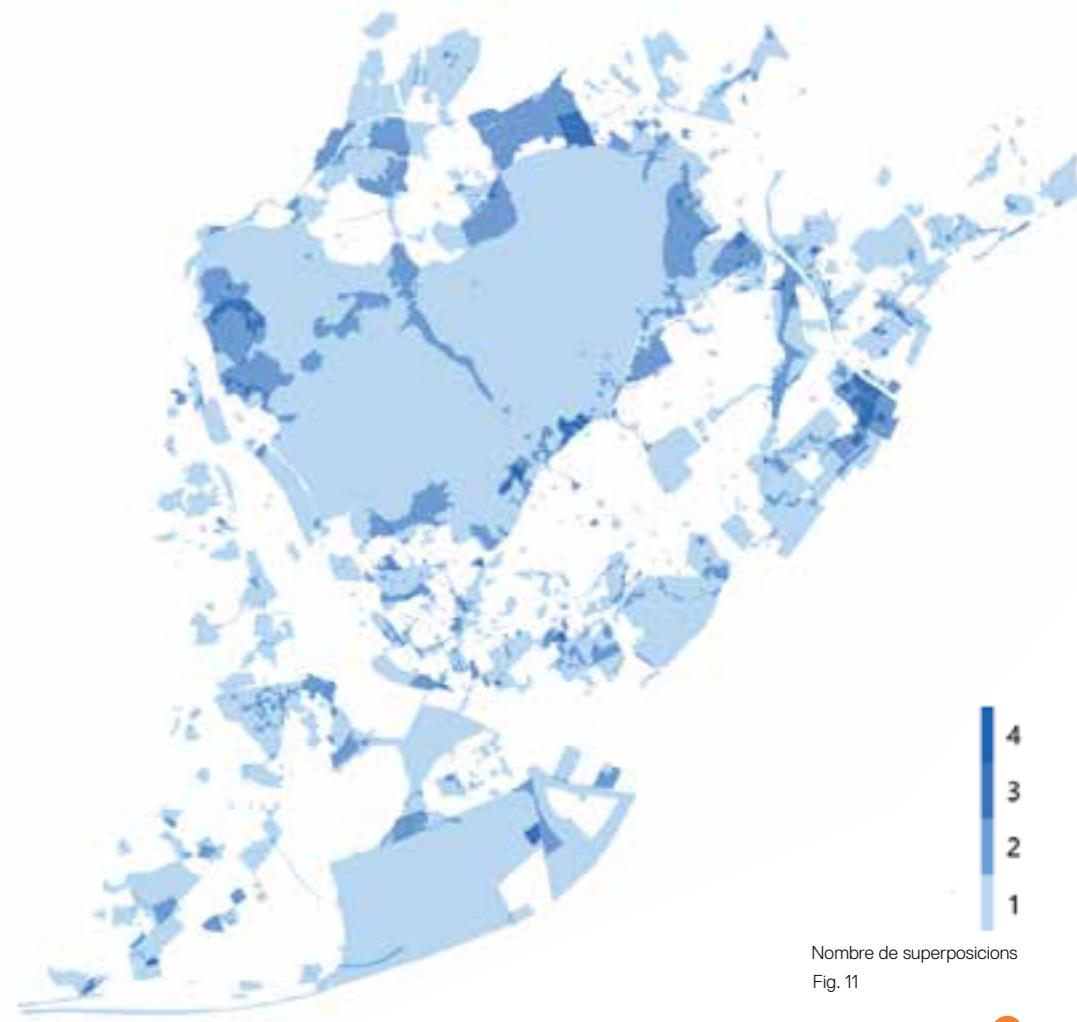
Fig. 12

El plànol **Iteració i solapament de mPGM** (Fig. 11) té per objecte identificar amb taques més fosques les àrees de més acumulació de superposicions. Així, hi ha llocs que han sofert fins a 4 iteracions, com és el cas del marge dret del delta del Besòs / Fòrum; o de grau 3, al Centre Direccional de Cerdanyola del Vallès, o de grau 2 a Sagrera / Meridiana, Gran Via - Plaça d'Europa o les vores toves de Collserola, entre d'altres. A la inversa, intervencions com la Vil·la Olímpica, Montjuïc o Montigalà mostren com determinades mPGM de mida gran van ser suficients per definir unívocament un determinat sector.

El creuament d'aquest mapa amb l'anterior (Fig. 10) permet observar fenòmens de cert interès i aportar criteri per a una classificació específica que destri la diversa qualitat del que administrativament són tot expedients de mPGM (Fig. 12).

Aproximació fenomènica a la diversitat d'expedients mPGM (Fig. 12). Aquests diagrames s'han construït inferint el que ha passat a l'àrea metropolitana de Barcelona al llarg de tots aquests anys. La definició d'un perímetre d'actuació per iniciar un expedient de mPGM resumeix un conjunt de decisions rellevants que són molt diverses d'un cas a un altre. La disposició a l'espai i la seqüència donen claus específiques.

Aquest ventall es podria completar identificant agrupacions disgregades espacialment, però que pertanyen al mateix agent o a una política molt específica com, per exemple, la modificació B0562 sobre la regulació del desenvolupament dels sòls d'equipament en la zona d'influència del Parc de Collserola, les àrees residencials estratègiques, la referència als sistemes de depuradores (1983-000642) o les que reflecteixen l'acció dels clubs i les entitats esportives (FC Barcelona i RCD Espanyol, sobretot).⁸

⁸ L'impacte d'aquests últims en la modificació del planejament implicarà modificacions a Sant Just (2008-033887), av. Sarrià, antic camp de tir de Montcada i Reixac i zona esportiva a Sant Adrià del Besòs (B050027).

derecha del delta del Besós/Fòrum; o de grado 3, en el Centro Direccional de Cerdanyola del Vallès; o de grado 2, en Sagrera/Meridiana, Gran Vía-plaza de Europa o los bordes blandos de Collserola, entre otros. Por el contrario, intervenciones como la Villa Olímpica, Montjuïc o Montigalà muestran que determinadas mPGM de gran alcance fueron suficientes para definir unívocamente un determinado sector.

El cruce de este mapa con el anterior (Fig. 10) permite observar fenómenos de cierto interés y aportar criterios para una clasificación específica que distinga la distinta cualidad de lo que administrativamente son todo expedientes de mPGM (Fig. 12).

APROXIMACIÓN FENOMÉNICA A LA DIVERSIDAD DE EXPEDIENTES mPGM. (Fig. 12). Estos diagramas se han construido infiriendo lo acaecido en el área metropolitana de Barcelona a lo largo de todos estos años. La definición de un perímetro de actuación para iniciar un expediente de mPGM resume un conjunto de decisiones relevantes que son muy distintas de un caso a otro. La disposición en el espacio y la secuencia aportan claves específicas.

Este abanico se podría completar identificando agrupaciones desagregadas espacialmente pero que pertenecen al mismo agente o a una política muy específica, como, por ejemplo, la modificación B0562 sobre la regulación del desarrollo de los suelos de equipamiento en la zona de influencia del parque de Collserola, las áreas residenciales estratégicas, la referencia a los sistemas de depuradoras (1983-000642) o las modificaciones que reflejan la acción de los clubes y entidades deportivas (del FC Barcelona y del RCD Espanyol, sobre todo).⁸

Como resultado de estas observaciones (figs. 10, 11 y 12) se ha procedido, mediante sucesivas iluminaciones del mapa base, a discernir correlaciones entre las 887 mPGM presentes.⁹ Esta es una de las hipótesis progresivamente formuladas en esta investigación: **IMPACTO TERRITORIAL DE LAS mPGM. UNA HIPÓTESIS. (Fig. 13).** Se identifican episodios bien conocidos del urbanismo olímpico (Villa Olímpica, Vall d'Hebron) o posolímpico (Fòrum, Sagrera) liderados por la ciudad de Barcelona, y otros agrupados por su posición geográfica (márgenes de los ríos Llobregat y Besós, estribaciones de Collserola o de la sierra de Marina); se dibujan en forma de grandes agrupaciones las del somontano o la margen izquierda del Llobregat, el eje Pearson en Collserola, la B-30, etc. En la interpretación de las disposiciones que se despliegan en los tejidos con una clara vocación de continuum urbano en L'Hospitalet-Cornellà se pretende construir sistemas más relacionados. Las mPGM sobre la Gran Vía en L'Hospitalet se distinguen del resto, que surcan el inmenso y decisivo arco entre el paseo de la Zona Franca y la Diagonal/B-23 en Esplugues-Sant Just.

IMPACTO TERRITORIAL DE LAS mPGM. (Fig. 14). Este es el plano de síntesis de las agrupaciones, que a la vez se puede leer como una hipótesis territorial. Se ha elaborado a partir de la información que proporciona la sucesión de mPGM a lo largo del tiempo (Fig. 10), el plano de superposiciones de mPGM en el espacio (Fig. 11), las fichas de análisis de expedientes de las modificaciones elaboradas por el Área Metropolitana¹⁰ y la específica aproximación fenoménica (Fig. 12), y el conocimiento de la base real de la ciudad y de sus episodios urbanísticos clave.¹¹

4 iterations, such as the right bank of the Besós delta/Fòrum; or level 3 in the Directional Centre of Cerdanyola del Vallès, or level 2 in Sagrera/Meridiana, Gran Vía-Plaça d'Europa or the soft edges of Collserola. By contrast, interventions such as the Vil·la Olímpica, Montjuïc and Montigalà show how some large mPGMs were enough for an unequivocal definition of a certain sector.

Comparing this map with the previous one (Fig. 10) makes it possible to see some quite interesting phenomena and provide criteria for a specific classification breaking down the different administrative qualities of mPGM procedures (Fig. 12).

PHENOMENON APPROACH TO THE DIVERSITY OF mPGM PROCEDURES. (Fig. 12) These diagrams have been constructed by inferring what has happened in the Barcelona metropolitan area over these years. The definition of a perimeter of action for beginning an mPGM procedure is the sum of a set of important decisions which differ quite considerably from one case to another. The organisation of the space and the sequence give specific clues.

This range can be completed by identifying spatially disaggregated groupings belonging to the same agent or to a very specific policy such as, for example, the B0562 amendment on the regulations governing the development of land for facilities in the area of influence of Collserola Park, strategic residential areas, reference to water treatment systems (1983-000642) or those reflecting the action of sports clubs and organisations (particularly FC Barcelona and RCD Espanyol).⁸

As a result of these observations (Fig. 10, 11 and 12), we have proceeded to pick out correlations between the 887 mPGM present, through successive illuminations of the base map.⁹ This is one of the hypotheses progressively formulated in this study: **TERRITORIAL IMPACT OF mPGMs. A HYPOTHESIS (Fig. 13).** Well-known episodes of Olympic urbanism (Vila Olímpica, Vall d'Hebron) or post-Olympic urbanism (Fòrum, Sagrera) led by the city of Barcelona can be identified here, along with others grouped according to their geographical position (banks of the rivers Llobregat and Besós, foothills of Collserola or the Marina range), while those on the Llobregat plain or left bank of the river, the Pearson axis to Collserola, the B-30, etc. are sketched in the form of large groups. In interpreting the arrangements deployed in the fabrics clearly destined to form an urban continuum in L'Hospitalet-Cornellà, the aim is to construct more closely linked systems. The mPGMs along Gran Vía in L'Hospitalet stand out from the others, which pepper a huge and crucial arc between Passeig de la Zona Franca and Diagonal/B23 and Esplugues-Sant Just.

TERRITORIAL IMPACT OF THE mPGMs. (Fig. 14). This is the map of the synthesis of the groupings, which can now be read as a Territorial Hypothesis. It has been drawn up based on the information given by the succession of mPGMs over time (Fig. 10), the map of mPGM superimpositions in space (Fig. 11), the analysis sheets for amendments procedures drawn up by the Área Metropolitana¹⁰ and the specific phenomenon approach (Fig. 12), as well as knowledge of the real base

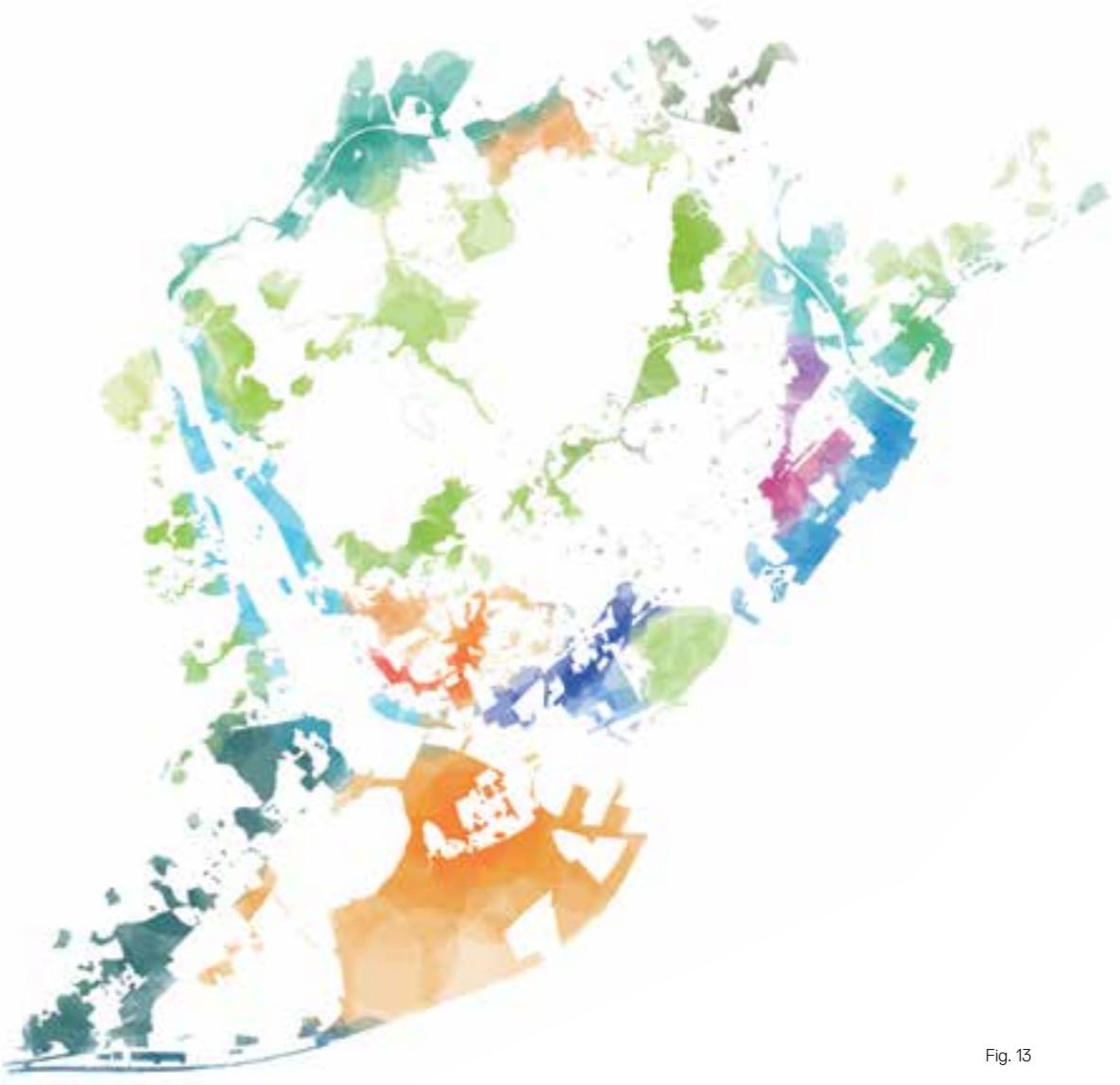

Fig. 13

Com a resultat d'aquestes observacions (Fig. 10, 11 i 12) s'ha procedit, mitjançant successives il·luminacions del mapa base, a discernir correlacions entre les 887 mPGM en presència.⁹ Aquesta és una de les hipòtesis progressivament formulades en aquesta recerca: **Impacte territorial de les mPGM. Una hipòtesi (Fig. 13).** S'hi identifiquen episodis ben coneguts de l'urbanisme olímpic (Vila Olímpica, Vall d'Hebron) o postolímpic (Fòrum, Sagrera) liderats per la ciutat de Barcelona, i d'altres agrupats per la seva posició geogràfica (vores dels rius Llobregat i Besós, estreps de Collserola o de la serralada de Marina); es dibuixen en forma de grans agrupacions les del samontà o el marge esquerre del Llobregat, l'eix Pearson a Collserola, la B-30, etc. En la interpretació de les disposicions que es despleguen als teixits amb una clara vocació de contínuum urbà a l'Hospitalet-Cornellà es pretén construir sistemes més lligats. Les mPGM sobre la Gran Vía a l'Hospitalet es distingeixen de la resta, que cliven l'arc immens i decisiu entre el passeig de la Zona Franca i la Diagonal/B23 a Esplugues-Sant Just.

⁹ Els colors no responden a un codi de llegenda general, sinó a la distinció d'hipòtesis d'espai d'identitat pròpia o unitats territorials. El difuminat entre una i altra agrupació fa palesa la dificultat de definir límits tancats i exclents en les definicions dels clústers.

Fig. 14

La combinación entre una representación con ideogramas y otra con manchas de colores ajustadas a las respectivas dimensiones pretende ayudar a distinguir los fenómenos entre sí y destacar en cada agrupación los rasgos más definitorios de su estructura formal y de relaciones cruzadas.

La imagen resultante anticipa cierta interpretación del impacto territorial de las mPGM que pretende, de este modo, convertirse en un instrumento sintético y operante, activador de imágenes de tendencia a la hora de afrontar nuevos horizontes urbanísticos en el área metropolitana de Barcelona.

El plano conjunto se puede ver en más detalle en las diez ventanas que siguen. Cada una corresponde a uno de los ámbitos, aproximados, donde la agrupación de mPGM adquiere sentido. Asimismo, estos ámbitos son también una hipótesis de pantallas (operational frameworks) mediante las que se descomponen el espacio (esencialmente continuo) que administra el área metropolitana de Barcelona.

El último plano, IMPACTO TERRITORIAL. SÍNTESIS Y DESCOMPOSICIÓN (Fig. 15), propone las grandes agrupaciones que la geografía y la urbanización están sancionando:

- *Barcelona litoral, el corazón de la metrópoli. Se trata de un continuo urbano de leves pendientes frente al mar formado por la ciudad central, el delta del Besós y el valle bajo del río Llobregat, incluido su delta. Cerrado por las cordilleras, será seguramente el terreno en el que deberán tomarse las decisiones de plan director que configuren el corazón compacto con un incremento de la intensificación en el uso a medida que Barcelona adquiere rango en el concierto de las ciudades.*
- *La puerta al Vallès central. El collado de Montcada establece la mayor discontinuidad, pero también es el paso más decisivo hacia la constelación de núcleos y distritos en las llanuras de los ríos Besós y Ripoll (Cerdanyola, Ripollet, Badia y Barberà, etc.), y más allá. Montcada i Reixac es la cabeza de puente de la relación más inmediata y potente entre la mayor ciudad central y el principal territorio metropolitano que es el Vallès.*
- *El enclave. Hito histórico del traspaso de Barcino, encrucijada entre el corredor del Mediterráneo y la Cataluña central, Sant Cugat es una realidad urbana notablemente ensimismada y, al mismo tiempo, ocupa una posición metropolitana singular que ha sabido aprovechar las décadas de PGM para ganar rango.*
- *La constelación dispersa. La orografía tan accidentada explica que el área metropolitana incorpore municipios que ni tienen ni conviene que tengan ninguna condición de continuidad urbana, aunque reciban externalidades de todo orden. Corbera de Llobregat, Cervelló, La Palma de Cervelló, Begues, Sant Climent de Llobregat, Castellbisbal y tal vez Tiana representan una paradójica forma de ser metrópolis.*

Recordemos, finalmente, que los siguientes mapas son expresión del núcleo de la metrópoli de Barcelona (indudablemente) y, a la vez, una convención administrativa de los contornos de la metrópoli real que, como se sabe, rebasa largamente su alcance.

of the city and its key urban development episodes.¹¹ The combination of representation with ideograms and with coloured marks adjusted to the respective sizes attempts to help distinguish the phenomena from one another and, in each group, highlight the traits that best define their formal structure and inter-relationships.

The resulting picture anticipates a certain interpretation of the territorial impact of mPGMs and is therefore intended to become an operational instrument providing a summary and activating images showing trends in order to deal with new urban development horizons in the Barcelona Metropolitan Area.

The overall map can best be read in the following ten windows. Each one corresponds approximately to one of the areas where the grouping of mPGMs makes sense. At the same time, these areas are also a hypothesis of operational frameworks used to break down the (essentially continuous) area administered by the Barcelona Metropolitan Area.

The last map, TERRITORIAL IMPACT. SYNTHESIS AND BREAKDOWN. (Fig. 15), offers the large groupings sanctioned by geography and urban development:

- Coastal Barcelona, the heart of the metropolis. This is an urban continuum sloping slightly towards the sea formed by the city centre, the Besós delta and the lower valley of the River Llobregat, including its delta. Closed off by hills, it will probably be the area in which the decisions concerning the master plan configuring the compact heart of the city must be taken, with more intense use as Barcelona achieves a higher rank in the concert of cities.
- The pass to the central Vallès. Montcada pass is the biggest discontinuity but also the most decisive passage towards the constellation of centres and districts on the plains of the rivers Besós and Ripoll (Cerdanyola, Ripollet, Badia and Barberà, etc.) and beyond. Montcada i Reixac is the bridgehead for the most immediate and powerful relationship between the biggest central city and the principal metropolitan region: El Vallès.
- The enclave. A historic milestone on the journey from Barcino; crossroads between the Mediterranean corridor and central Catalonia, Sant Cugat is a notably isolated urban reality and, at the same time, in a singular metropolitan position that has been able to benefit from the decades of PGM to rise through the rankings.
- The scattered constellation. The broken land relief explains why the metropolitan area includes municipalities that do not have or should have any urban continuity, although they receive all kinds of externalities. Corbera de Llobregat, Cervelló, La Palma de Cervelló, Begues, Sant Climent de Llobregat, Castellbisbal and perhaps Tiana represent a paradoxical form of being part of a metropolis.

Finally, we should recall that the following maps are (undoubtedly) an expression of the metropolis of Barcelona and, at the same time, an administrative agreement on the edges of the true metropolis which, as is well known, goes far beyond their scope.

Impacte territorial de les mPGM (Fig. 14). Aquest és el plànol de síntesi de les agrupacions, que alhora es pot llegir com una *hipòtesi territorial*. S'ha elaborat a partir de la informació que dóna la successió de mPGM al llarg del temps (Fig. 10), el plànol de superposicions de mPGM en l'espai (Fig. 11), les fitxes d'anàlisi d'expedients de les modificacions elaborades per l'Àrea Metropolitana¹⁰ i l'específica aproximació fenomènica (Fig. 12) i el coneixement de la base real de la ciutat i dels seus episodis urbanístics clau.¹¹

La combinació entre una representació amb ideogrames i una de taques de colors ajustades a les mides respectives pretén ajudar a distingir els fenòmens entre ells i destacar en cada agrupació els trets més definitoris de la seva estructura formal i de relacions creuades.

La imatge que en resulta anticipa una certa interpretació de l'impacte territorial de les mPGM que pretén, doncs, esdevenir un instrument sintètic i operant, activador d'imatzes de tendència a l'hora d'afrontar nous horitzons urbanístics a l'àrea metropolitana de Barcelona. El plànol conjunt es pot veure de manera més detallada en les deu finestres que segueixen. Cadascuna correspon a un dels àmbits, aproximats, on l'agrupació de mPGM adquireix sentit. A la vegada, aquests àmbits són també una hipòtesi de *pantalles* (*operational frameworks*) mitjançant les quals es descompon l'espai (essencialment continu) que administra l'àrea metropolitana de Barcelona.

El darrer plànol, **Impacte territorial. Síntesi i descomposició** (Fig. 15), proposa les grans agrupacions que la geografia i la urbanització estan sancionant:

- *Barcelona litoral, el cor de la metròpoli. Es tracta d'un contínuum urbà de lleus pendents davant del mar format per la ciutat central, el delta del Besós i la vall baixa del riu Llobregat, inclos el seu delta. Tancat per les serralades, serà segurament el terreny en el qual caldrà prendre les decisions de pla director que configurin el cor compacte amb un increment de la intensificació en l'ús a mesura que Barcelona adquireix rang en el concert de les ciutats.*
- *La porta al Vallès central. El coll de Montcada estableix la més gran discontinuïtat, però també el pas més decisiu vers la constel·lació de nuclis i districtes a les planes dels rius Besós i Ripoll (Cerdanyola, Ripollet, Badia i Barberà, etc.) i més enllà. Montcada i Reixac és el cap de pont de la relació més immediata i potent entre la més gran ciutat central i el principal territori metropolità, que és el Vallès.*
- *L'enclavament. Fita històrica del traspàs de Barcino, cruilla entre el corredor del Mediterrani i la Catalunya central, Sant Cugat és una realitat urbana notablement entotsolada i, alhora, en una posició metropolitana singular que ha sabut aprofitar les dècades de PGM per guanyar rang.*
- *La constel·lació esparsa. L'orografia tan accidentada explica que l'àrea metropolitana incorpori municipis que ni tenen ni convé que tinguin cap condició de continuitat urbana, malgrat que rebin externalitats de tot ordre. Corbera de Llobregat, Cervelló, la Palma de Cervelló, Begues, Sant Climent de Llobregat, Castellbisbal i potser Tiana representen una manera paradoxa de ser metròpoli.*

Recordem, finalment, que els mapes següents són expressió del core de la metròpoli de Barcelona (indubtablement) i a la vegada una convenció administrativa dels contorns de la metròpoli real que, com se sap, en depassa llargament l'abast.

¹⁰ La numeració amb què s'anomenen les mPGM en aquest escrit fa referència a la data d'entrada al registre seguida d'un codi de referència segons la DGU. La data que acompaña el plànol d'interpretació utilitza, però, la data d'aprovació final.

¹¹ Resten al fons, en color gris, un conjunt de mPGM que o bé es consideren poc rellevants des de la perspectiva d'aquesta lectura territorial (Gràcia, Raval i Poble Sec, Santa Catalina i barris pròxims, el Singuerlín a Santa Coloma, El Bon Pastor) o bé no han pogut ser llegides amb idèntica profunditat i propietat que les altres o bé responen a lògiques estrictament urbanes (reversió del primer cinturó, Sarrià, Valldaura, platja de Castelldefels, etc.). Són àrees que podem assimilar majorment als grups 3 i 4 destriat al *Quaderns n.2*.

- 1 La huella de las modificaciones explica cambios respecto a las ideas sobre la ciudad del PGM tal y como fue aprobado en 1976. Sería pertinente preguntarse cuáles son las partes que se han ejecutado efectivamente según el PGM-76 a través de planeamiento derivado.
- 2 Parcerisa, J. "El PGM en perspectiva", publicado en "Quaderns PDU metropolità" nº 1, diciembre del 2013, ponía de relieve que los autores del PGM-76 estaban muy interesados y preocupados por hacer posible este procedimiento de actualización.
- 3 Los primeros resultados de la recopilación y ordenación documental del desarrollo normativo del PGM se han concretado en "Quaderns PDU metropolità" nº 2: Análisis de las modificaciones del Pla General Metropolità (marzo del 2014), cuyos autores son J. Mº Carreras Quilis, X. Alarcón Carbó y P. Manubens Gil, de los Servicios de Urbanismo del AMB. A partir de sus mapas base se ha realizado este trabajo de integración documental, estudio e interpretación.
- 4 Son una excepción las manchas en Ciutat Vella, Gràcia y Sants como expresión de protocolos que acompañan a Planes Especiales de Reforma Interior que en un momento inicial, la primera mitad de los años ochenta, se aplicaron como terapias sobre tejidos históricos con problemas muy específicos.
- 5 Para una visión más amplia de esta idea véase Solà-Morales, M. de: Deu lliçons sobre Barcelona, COAC, 2008.
- 6 Una interpretación específica en Parcerisa, J. "La fortuna di alcuni poligoni nella penultima immagine di Barcellona (1953-1973)", en [VV. AA.] Il centro altrove. Periferie e nuove centralità nelle aree metropolitane. Milán: Electa/Triennale di Milano, 1995.
- 7 Cuestiones de caligrafía: los ríos han pasado a no urbanizable.
- 8 El impacto de estos últimos en la modificación del planeamiento supondrá modificaciones en Sant Just (2008-033887), avenida de Sarrià, antiguo campo de tiro de Montcada i Reixac zona deportiva en Sant Adrià del Besòs (B050027).
- 9 Los colores no responden a un código de leyenda general, sino a la distinción de hipótesis de espacio de identidad propia o unidades territoriales. El difuminado entre una y otra agrupación evidencia la dificultad de definir límites cerrados y excluyentes en las definiciones de los clústeres.
- 10 La numeración con que se denomina a las mPGM en este escrito se refiere a la fecha de entrada en el registro seguida de un código de referencia según la DGU. La fecha que acompaña al plano de interpretación utiliza, sin embargo, la fecha de aprobación final.
- 11 Cabe mencionar al fondo, en color gris, un conjunto de mPGM que o bien se consideran poco relevantes desde la perspectiva de esta lectura territorial (Gràcia, Raval y Poble Sec, Santa Caterina y barrios cercanos, Singuerlín en Santa Coloma, El Bon Pastor), o bien no han podido leerse con la misma profundidad y propiedad que las otras, o bien responden a lógicas estrictamente urbanas (reconversión del primer cinturón, Sarrià, Valldaura, playa de Castelldefels, etc.). Son áreas que podemos asimilar mayoritariamente a los grupos 3 y 4 señalados en "Quaderns PDU metropolità" nº 2.
- 12 Cabría citar una cuarta referencia, de menor entidad, correspondiente a la mPGM 1989-000339, en relación con la cantera situada junto al Camí Fondo de Aymerich.

- 1 The footprint of the amendments tells us about changes in ideas about the city of the PGM as it was approved in 1976. It would be appropriate to ask which parts have been effectively implemented in accordance with the PGM-76 via derived planning.
- 2 Parcerisa, J. 'El PGM en perspectiva', published in 'Quaderns PDU metropolità' no. 1, December 2013, highlighted the fact that the authors of PGM-76 showed great interest and concern for making this updating process possible.
- 3 The first results of the compilation and organisation of documents for the normative development of the PGM were detailed in the 'Quadern 02 PDU metropolità: Anàlisi de les modificacions del Pla General Metropolità (March 2014)', by J. M. Carreras Quilis, X. Alarcón Carbó and P. Manubens Gil, of AMB Planning Services. This work, consisting of integrating documents, study and interpretation, has been carried out based on their maps.
- 4 Exceptions include the marks in Ciutat Vella, Gràcia and Sants expressing protocols accompanying Special Internal Reform Plans which, initially, at the beginning of the eighties, were applied as therapies for historic fabrics with very specific problems.
- 5 For a more extensive view of this idea, see: Solà-Morales, M de, Deu lliçons sobre Barcelona. COAC. 2008
- 6 A specific interpretation is in Parcerisa, J. 'La fortuna di alcuni poligoni nella penultima immagine di Barcellona (1953-1973)', in [VV. AA.] Il centro altrove. Periferie e nuove centralità nelle aree metropolitane. Milán: Electa/Triennale di Milano, 1995.
- 7 Matters of calligraphy: rivers have become undevelopable.
- 8 The impact of the latter on planning amendments have meant changes in Sant Just (2008-033887), Av. Sarrià, the former Montcada i Reixac shooting range and the Sant Adrià del Besòs sports area (B050027).
- 9 The colours do not correspond to a general key but to the distinction stemming from the hypothesis of areas with their own identity, or territorial units. The blurring between the groups makes clear the difficulty of establishing closed, exclusive limits to define clusters.
- 10 The numbering of the mPGMs in this paper refer to the date of entry in the register, followed by a reference code in accordance with the Directorate General for Urbanism. However, the data accompanying the interpretation map uses the final approval date.
- 11 In the background, in grey, there is a set of mPGMs which are either considered irrelevant from the point of view of this territorial reading (Gràcia, Raval and Poble Sec, Santa Caterina and the surrounding districts, Singuerlín in Santa Coloma, El Bon Pastor), or which it has been impossible to read in the same depth and clarity as the others, or which correspond to a strictly urban logic (conversion of the first ring road, Sarrià, Valldaura, Castelldefels beach, etc.). These are areas we can mostly assimilate into groups 3 and 4 in the breakdown from 'Quaderns PDU metropolità' no. 2.
- 12 There is a fourth, less important reference corresponding to mPGM 1989-000339 in relation to the quarry alongside Camí Fondo in Aymerich.

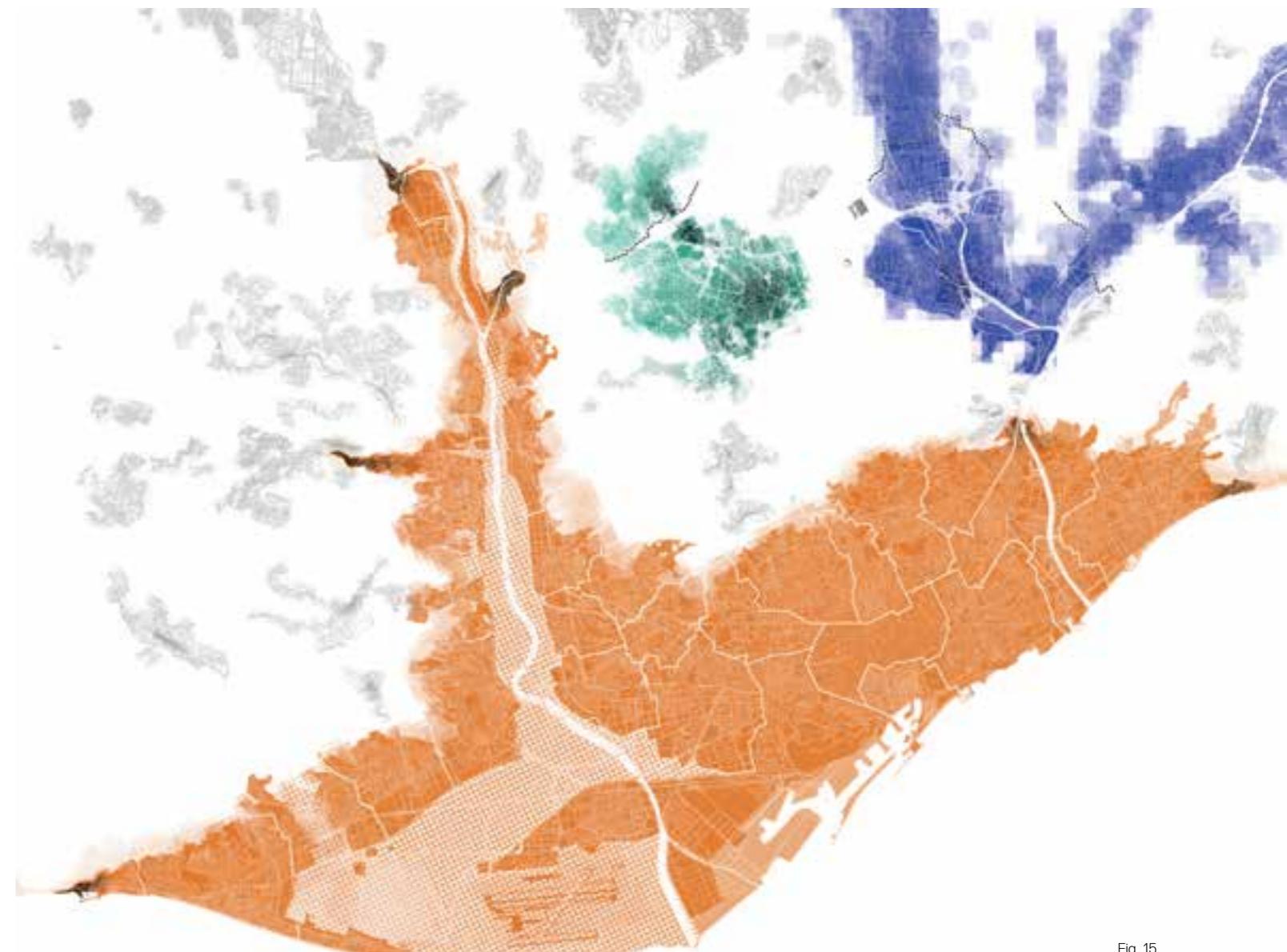

Fig. 15

EL PRAT DE LLOBREGAT

El municipio de El Prat de Llobregat presenta una situación insólita por una doble confluencia de modificaciones: las que responden a transformaciones urbanas de tejidos intersticiales de sus barrios o de transformación por contigüidad, y las que son el resultado de estrategias de gran alcance metropolitano desde los polígonos del Mas Blau sobre la autovía de Castelldefels hasta las consecuencias del Plan Delta (la gran modificación paraguas 1997-002037, que implica el desvío del río), pasando por la reconversión del Centro Direccional en el Eixample Prat Nord (1992-001441) o los efectos laterales del trazado de la alta velocidad (barrio de La Seda, 2008-033952).

Cierta psicosis de cercamiento, combinada con una intensa política de estructuración urbana interior para ganar en dimensión y coherencia urbana, caracteriza este municipio donde, como en ningún otro, se observa un núcleo casi rodeado por fenómenos de escala metropolitana.

Este es el ámbito del litoral logístico de Barcelona, el arco donde se concentran el puerto, el polígono de la Zona Franca y el aeropuerto, tangentes el uno con el otro, y vigilados por la montaña de Montjuïc. Sorprende que cada uno haya optado por prácticas de planeamiento diversas: una mPGM antes de los Juegos (1988) en Montjuïc o un conjunto de mPGM para concretar el Plan Delta, que ha implicado el cambio del cauce del río, entre otras operaciones de gran envergadura: el polígono industrial pratense queda afectado por mPGM solo en la corona, girando su cara hacia la Zona Franca (1995-002617), el aeropuerto añade a las servidumbres de operación las expectativas de una ciudad aeroportuaria adosada, que ocupa suelo y deforma el recto trazado de la autopista de Castelldefels invadiendo delta agrícola. A cambio, la población de El Prat obtiene un acceso franco hasta el mar y se consolida la preservación del lago de La Ricarda y del Remolar.

Y ante esta lógica "clásica", el polígono de la Zona Franca y el puerto, imperturbables, permanecen prácticamente ausentes todos estos años. Esto pone de manifiesto, en un caso, la decisiva definición urbanística y de gestión que se completó a principios de los años setenta y, en el otro, confirma una autonomía ancestral y casi legendaria. Encontramos solo modificaciones relativas a Mercabarna (B0620), reordenación de equipamientos (B0987), reordenación viaria para las instalaciones de TMB (B0718) y otros ajustes menores.

Ya en el ámbito del parque agrario encontramos la sombra de una serie de mPGM agrupadas en torno a la antigua carretera Barcelona-Valencia B-210: satélites del sistema aeroportuario (1997-002037), nuevas determinaciones sobre ocupaciones pre-existentes o la definición del paseo por el delta, de Viladecans a la playa. ¿Hasta dónde seguirá avanzando esta dinámica que conquista progresivamente espacios al delta agrario?

EL PRAT DE LLOBREGAT

The municipality of El Prat de Llobregat is in an unusual situation because of a double confluence of amendments: those corresponding to the urban transformation of gaps in the urban fabrics of its districts or transformation due to contiguity, and those which are the result of far-reaching metropolitan strategies, from the industrial estates of Mas Blau above the Castelldefels dual carriageway to the consequences of the Delta Plan (the great umbrella amendment 1997-002037 involving the diversion of the river), and including the Directional Centre in the Eixample Prat Nord (1992-001441) or the lateral effects of the high-speed train route (La Seda District, 2008-033952).

Something of a psychosis of encirclement, combined with an intensive internal urban structural policy in order to gain size and urban coherence characterise this municipality where, like no other, there is a town (almost) surrounded by metropolitan-scale phenomena.

This is the area of Barcelona's coastal logistics: the arc including the port, the Zona Franca industrial estate and the airport, sited tangentially to one another, overlooked by the mass of Montjuïc. Surprisingly, each of them has opted for a different planning system: an mPGM before the Olympic Games (1988) at Montjuïc, while a set of mPGMs shape the Delta Plan, which has involved changing the course of the river among other large-scale operations. The El Prat industrial estate is affected by mPGMs only in the corona, turning its face towards the Zona Franca (1995-002617), while the airport adds the expectations of an attached airport city to its operational easements, occupying land and deforming the straight route of the Castelldefels motorway while invading the agricultural delta. In exchange, the town of El Prat obtains clear access to the sea and the preservation of the La Ricarda and El Remolar lagoons is consolidated.

And, in the face of this 'classical' logic, the Zona Franca industrial estate and the port remain imperturbable and practically absent all these years. This demonstrates, in one case, the decisive urban planning definition and management completed in the early seventies and, in the other, confirms an ancestral and almost legendary autonomy. We find only amendments relating to Mercabarna (B0620), reorganisation of facilities (B0987), a reorganisation of roads for TMB's facilities (B0718) and other minor adjustments.

Moving into the area of the Agricultural Park we find the shadow of a series of mPGMs grouped around the old Barcelona-Valencia B-210 road: satellites of the airport system (1997-002037), new determinations concerning pre-existing elements and the definition of a passage through the delta, from Viladecans to the beach. How far will this dynamic continue to advance, gradually conquering space in the agricultural delta?

EL PRAT DE LLOBREGAT

El municipi del Prat de Llobregat presenta una situació insòlita per una doble confluència de modificacions: aquelles que responen a transformacions urbanes de teixits intersticials dels seus barris o de transformació per contigüitat, i aquelles que són el resultat d'estrategies de gran abast metropolità, des dels polígons del Mas Blau sobre l'autovia de Castelldefels fins a les conseqüències del Pla Delta (la gran modificació paraguas 1997-002037, que implica el desviament del riu), passant per la reconversió del Centre Direccional a l'Eixample Prat Nord (1992-001441) o els efectes laterals del traçat de l'alta velocitat (Barri de la Seda, 2008-033952).

Una certa psicosi d'encerclament, combinada amb una intensa política d'estructuració urbana interior per guanyar mida i coherència urbana, caracteritza aquest municipi on, com en cap altre, s'observa una vila encintada (quasi) per fenòmens d'escala metropolitana.

Aquest és l'àmbit del litoral logístic de Barcelona, l'arc on es concentren el port, el polígon de la Zona Franca i l'aeroport en tangències l'un amb l'altre i vigilats per la mola de Montjuïc. Sorprèn que cadascú hagi optat per pràctiques de planejament diverses; una mPGM abans dels Jocs (1988) a Montjuïc o un conjunt de mPGM per concretar el Pla Delta, que ha implicat el canvi de la llera del riu, entre altres operacions de gran envergadura: el polígon industrial Pratenc queda afectat per mPGM només en la corona, girant la cara cap a la Zona Franca (1995-002617), l'aeroport afegeix a les serviduts d'operació les expectatives d'una ciutat aeroportuària adossada, que ocupa sòlidament i deforma la traça recta de l'autopista de Castelldefels tot envaint delta agrícola. A canvi, la vila del Prat obté un accés franc fins al mar i es consolida la preservació de l'estany de la Ricarda i del Remolar.

I davant d'aquesta lògica "clàssica", el polígon de la Zona Franca i el port, imperturbables, romanen pràcticament absents tots aquests anys. Això posa de manifest, en un cas, la decisiva definició urbanística i de gestió que es va completar a principis dels anys setanta i, en l'altre, confirma una autonomia ancestral i quasi llegendaria. Trobem només modificacions relatives a Mercabarna (B0620), reordenació d'equipaments (B0987), reordenació viaria per a les instal·lacions de TMB (B0718) i altres ajustos menors.

Trepitant l'àmbit del Parc Agrari trobem l'ombra d'un seguit de mPGM agrupades a l'entorn de l'antiga carretera Barcelona-València B-210: satèl·lits del sistema aeroportuari (1997-002037), noves determinacions sobre preexistències o la definició del passeig pel delta, de Viladecans a la platja. Fins on seguirà avançant aquesta dinàmica tot conquistant progressivament espais al delta agrari?

EL SOMONTÀ

Las mPGM en el ámbito de Castelldefels se interpretan a partir de tres episodios clave: el primero, la aplicación sobre el PGM del Plan de Costas (mPGM 1984-000424); el segundo, las mPGM de reducido alcance en el entorno del centro histórico de Castelldefels; el tercero, el desarrollo de modificaciones puntuales sobre las urbanizaciones de ciudad jardín en el 2007, fecha clave en la aplicación de estos tipos de modificaciones.¹²

Gavà y Viladecans se comportan, en cuanto a morfología urbana, como una única entidad. Mientras que el centro de Gavà se convierte en motivo de dos grandes modificaciones superpuestas en los años 1998 y 2000, Viladecans opta más por una transformación de micromodificaciones que se distribuyen por toda la ciudad compacta. Las ciudades jardín, de un peso menor que en Castelldefels, han sido también motivo de reconsideración por la vía de las mPGM.

El continúum urbano de Gavà-Viladecans entroncará con los tejidos de la vertiente del delta del municipio de Sant Boi, como bien lo revelan las modificaciones 2001-001031 o 2007-026995, entre otras. En Sant Boi las mPGM dibujan una diagonal, coincidente con la calle de Eusebi Güell y la carretera de Sant Climent, que divide este municipio entre la vertiente del delta y la vertiente del Llobregat. La vertiente del delta acumula sucesivas micromodificaciones en relación con la baja densidad, bajo el paraguas de la mPGM de Els Canons-Les Orioles (1986-000363), además de la salvaguarda de la Muntanyeta (1983-000620), y grandes modificaciones consistentes en ajustes internos que afectan a la ciudad más compacta (2001-001204 en el casco antiguo, 2003-007264 en el sector Fecsa-Endesa y Casernes, 2006-02562 en el barrio de Casablanca o en la articulación con la C-245, 2006-021451). El sector del Llobregat, en cambio, se dibuja a partir de tres mPGM sobre urbanizaciones de baja densidad y la Colonia Güell. De esta última, se prevé cierta hipótesis de corredor verde.

En violeta se destacan las modificaciones que se centran en la llanura y que forman parte de un incipiente discurso de ocupación del margen derecho del delta a partir de las dinámicas de cada población. El somontano es una definición geográfica pero también puede ser una identificación clave para comprender un conjunto de mPGM que ocupan los territorios intermedios y la llanura hasta la C-32 en las poblaciones desde Sant Boi a Castelldefels. El alcance de cada una de las mPGM correlaciona si se trata de operaciones de cirugía interior o de estrategias de expansión.

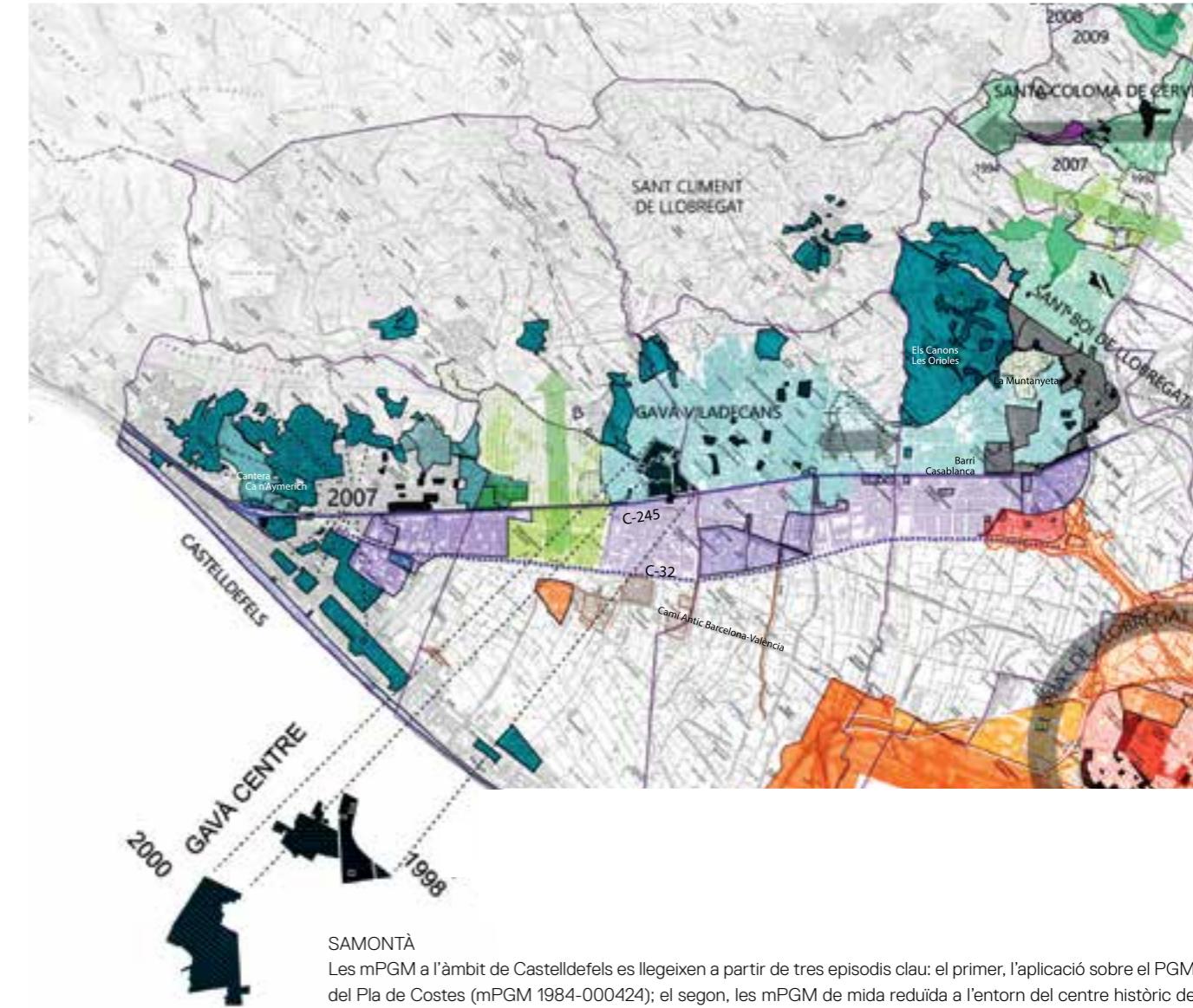
THE "SAMONTÀ"

The mPGMs in the Castelldefels area are read based on three key episodes: firstly, the application to the PGM of the Coastal Plan (mPGM 1984-000424); secondly the small-scale mPGMs around the historic centre of Castelldefels, and, thirdly, the deployment of individual amendments to the urban development of the garden city in 2007, a key date in the application of this type of change.¹²

In terms of urban morphology, Gavà i Viladecans behave as a single entity. While the centre of Gavà brought about two large superimposed amendments in 1998 and 2000, Viladecans opted instead for a transformation through micro-amendments distributed throughout the compact city. To a lesser extent than in Castelldefels, garden cities have also been a reason for reclassification using mPGMs.

The urban continuum of Gavà-Viladecans will fit in with the fabrics of the delta side of the town of Sant Boi, as revealed by amendments 2001-001031 and 2007-026995, among others. In Sant Boi, the mPGMs sketch a diagonal coinciding with Carrer d'Eusebi Güell and the Sant Climent road, dividing the town between the delta side and the Llobregat side. The delta side accumulates successive low-density micro-amendments under the umbrella of the Canons-Les Orioles (1986-000363) mPGM, as well as safeguarding La Muntanyeta (1983-000620), with significant amendments providing internal adjustments in the more compact city (2001-001204 in the historic centre, 2003-007264 in the Fecsa-Endesa and Casernes sector, 2006-02562 in the Casablanca district and on the frontier with the C-245, 2006-021451). On the other hand, the Llobregat side is sketched out based on three mPGMs concerning low-density urban development and Colònia Güell. The latter foreshadows something of a green corridor hypothesis.

The amendments occupying the plain and forming part of an incipient discourse of occupation of the right side of the delta based on the dynamics of each town are highlighted in violet. The Llobregat plain is a geographical definition but it can also be a key identification for understanding a set of mPGMs occupying the intermediate land and the plain as far as the C-32 in towns from Sant Boi to Castelldefels. The size of each mPGM correlates with whether the operations involve internal surgery or expansion strategies.

SAMONTÀ

Les mPGM a l'àmbit de Castelldefels es llegeixen a partir de tres episodis clau: el primer, l'aplicació sobre el PGM del Pla de Costes (mPGM 1984-000424); el segon, les mPGM de mida reduïda a l'entorn del centre històric de Castelldefels; el tercer, el desplegament de modificacions puntuals sobre les urbanitzacions de ciutat jardí l'any 2007, data clau en l'aplicació d'aquest tipus de modificacions.¹²

Gavà i Viladecans es comporten, pel que fa a morfologia urbana, com una única entitat. Mentre el centre de Gavà esdevé motiu de dues grans modificacions superposades els anys 1998 i 2000, Viladecans opta més per una transformació de modificacions micro que es distribueixen per tota la ciutat compacta. Les ciutats jardí, d'un pes menor que a Castelldefels, han estat també motiu de reconsideració per la via de les mPGM.

El continúum urbà de Gavà-Viladecans entroncarà amb els teixits del vessant delta del municipi de Sant Boi, com bé ho revela la modificació 2001-001031 o 2007-026995, entre d'altres. A Sant Boi, les mPGM dibuixen una diagonal, coincident amb el carrer d'Eusebi Güell i la carretera de Sant Climent, que divideix aquest municipi entre el vessant delta i el vessant Llobregat. El vessant delta acumula successives modificacions micro a la baixa densitat sota el paraguas de la mPGM dels Canons-Les Orioles (1986-000363), a més de la salvaguarda de la Muntanyeta (1983-000620), i grans modificacions d'ajustos interns a la ciutat més compacta (2001-001204 al nucli antic, 2003-007264 al sector Fecsa-Endesa i Casernes, 2006-02562 al barri Casablanca o a la frontissa amb la C-245, 2006-021451). La banda Llobregat, en canvi, es dibuixa a partir de tres mPGM sobre urbanitzacions de baixa densitat i la Colònia Güell. D'aquesta última, se'n preveu una certa hipòtesi de corredor verd.

En violeta es remarquen aquelles que s'ocupen de la plana i que formen part d'un incipient discurs d'ocupació del marge dret del delta a partir de les dinàmiques de cada poble. El samontà és una definició geogràfica, però també pot ser una identificació clau per comprendre un conjunt de mPGM que ocupen els territoris intermedis i la plana fins a la C-32 als pobles des de Sant Boi fins a Castelldefels. La mida de cada una de les mPGM correlaciona si es tracta d'operacions de cirurgia interior o d'estrategies d'expansió.

¹² Cabria citar una cuarta referencia, de menor entidad, correspondiente a la MPGM 1989-000339, en relación con la cantera de Ca n'Aymerich.

12 There is a fourth, less important reference corresponding to mPGM 1989-000339 in relation to the Quarry Ca n'Aymerich.

12 Hi hauria una quarta referència, de menor entitat, corresponent a la mPGM 1989-000339 en relació amb la pedrera de Ca n'Aymerich.

REMONTANDO EL LLOBREGAT

Entre el trazado de los FGC y el río, las modificaciones en Sant Vicenç dels Horts trabajan a microescala bajo el paraguas 1994-000989. En la montaña llama la atención que, en una horquilla de veintiséis años, se han elaborado unos treinta expedientes con cierta secuencia regular, que se han aplicado sobre la baja densidad. Todos ellos han ayudado, así, a la formación de una población todavía en clave centrípeta.

En el pueblo vecino, Santa Coloma de Cervelló, las mPGM se han concentrado en dos expedientes principales muy cercanos, de 1992 y 1994, que parecen construir un hilo montaña-llanura que se completa en el 2007 con un expediente menor sobre el centro.

Pallejà cuenta también con el mismo esquema distributivo que Sant Vicenç dels Horts, pero con un impacto mucho más reducido. Además, se produce una extensa desprogramación de suelo urbanizable sobre el sector de la riera de Les Rovires (2008-031799).

En la margen izquierda del río, la implantación protagonista es el polígono El Pla, gran extensión industrial que es una aportación clave del PGM-76. Este gran distrito industrial contrasta con la disposición de los pueblos más pequeños en la margen derecha.

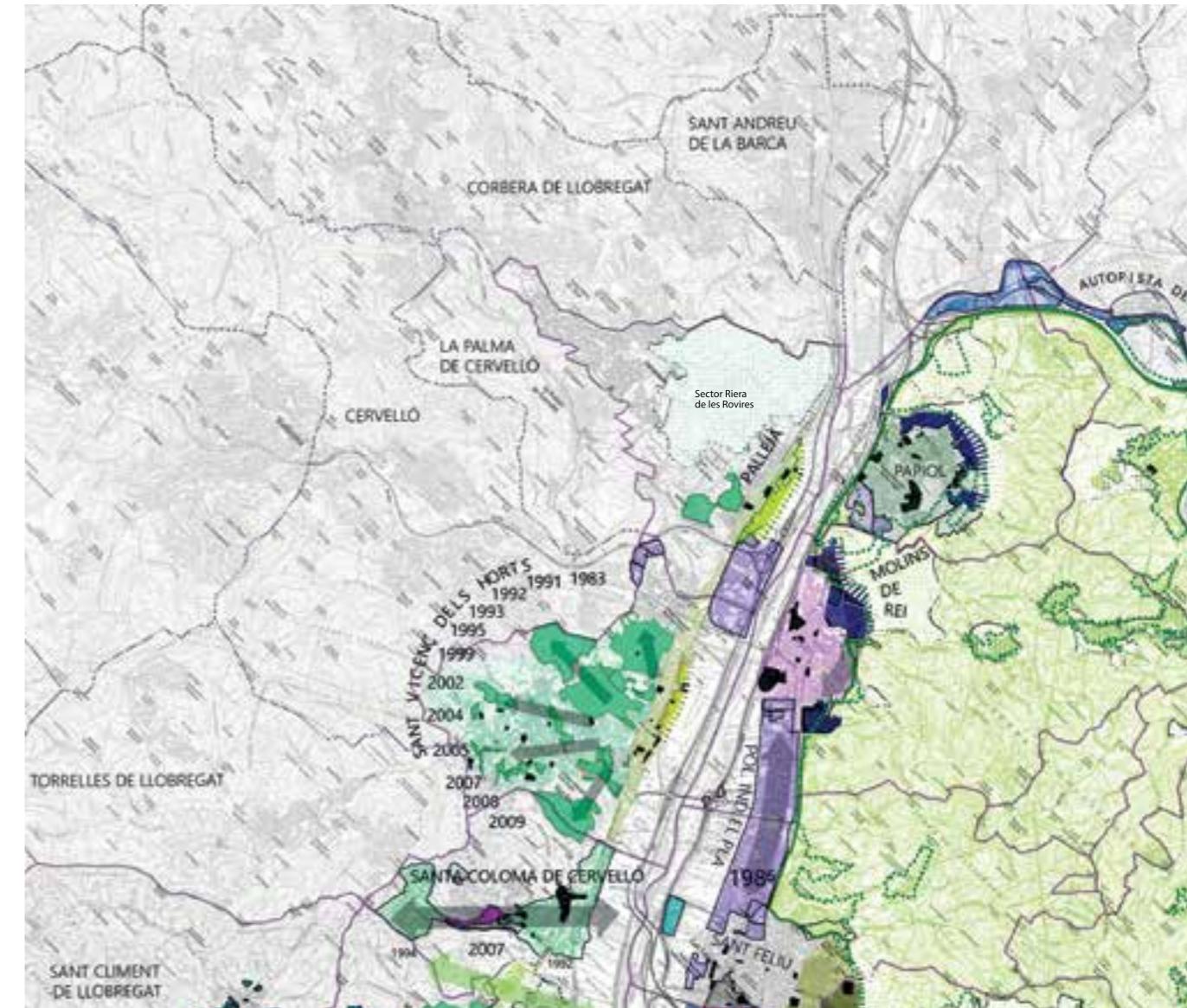
GOING UP THE LLOBREGAT

Between the route of the FGC railway line and the river, the amendments in Sant Vicenç dels Horts work on a micro scale under the umbrella 1994-000989. In the hills, it is notable that, spread over 26 years, there have been about thirty procedures applied in low density, with quite a regular sequence. All of them have helped with the formation of the town, a process that continues to be centripetal.

In the neighbouring village, Santa Coloma de Cervelló, the mPGMs have been concentrated in two main procedures very close by, between 1992 and 1994, which appear to construct a hill-plain thread, completed in 2007 with a smaller procedure in the centre.

Pallejà also has the same distributive layout as Sant Vicenç dels Horts but with a much smaller impact. In addition, there is extensive descheduling of land for urban development in the Les Rovires stream sector (2008-031799).

On the left bank of the river, the most notable development is the El Pla industrial estate: a large area which is a key contribution of PGM-76. This large industrial district contrasts with the arrangement of the smaller villages on the right bank.

ENFILANT EL LLOBREGAT

Entre la traça dels FGC i el riu, les modificacions a Sant Vicenç dels Horts treballen a escala micro sota el paraguai 1994-000989. A la muntanya crida l'atenció que, en un arc de 26 anys, s'han produït una trentena d'expedients amb una certa seqüència regular aplicats sobre la baixa densitat. Tots han ajudat, així, a la formació d'una població encara en clau centrípeta.

Al poble del costat, Santa Coloma de Cervelló, les mPGM s'han concentrat en dos expedients principals molt pròxims, del 1992 i el 1994, que semblen construir un fil muntanya-plana que es completa el 2007 amb un expediente menor sobre el centre.

Pallejà segueix també el mateix esquema distributiu que Sant Vicenç dels Horts, però amb un impacte molt més reduït. A més, es produeix una extensa desprogramació de sòl urbanitzable sobre el sector de la riera de les Rovires (2008-031799).

Al marge esquerre del riu, la implantació protagonista és el polígon El Pla, una gran extensió industrial que és una aportació clau del PGM-76. Aquest gran districte industrial contrasta amb la disposició dels pobles més menuts al marge dret.

COLLSEROLA

El macizo de Collserola es, seguramente, uno de los espacios con mejor encaje dentro de la metrópoli barcelonesa. Su cuidado es la expresión del cumplimiento de un objetivo trascendental formulado por el urbanismo de Barcelona desde la generación de la República y su Regional Planning. A raíz de las disposiciones concretadas en el Plan Especial de Ordenación y Protección del Medio Natural del Parque de Collserola (PEPCo 1987), se definió una mPGM sobre el parque de Collserola, aprobada definitivamente en el año 1990. Una línea verde permite advertir sus dimensiones, 7.572 ha, y su relación con los límites, en punteado, de lo que se considera el parque de Collserola según el PEIN Red Natura 2000.

En el interior del parque de Collserola hay cuatro agrupaciones de mPGM.¹³ El primer tipo lo conforman las modificaciones que reconocen urbanizaciones existentes y que proponen redefinirlas para mejorar la urbanización y encajarlas en los sistemas naturales. Dejando en un tono más oscuro las calificaciones que no son zonas verdes, se obtiene una imagen más exacta del papel regularizador de estas modificaciones (La Floresta, Vallpineda, La Rierada, Sant Bartomeu, Can Cortés o Torre Baró). Representadas bajo cuadrícula blanca podemos distinguir también las modificaciones que desarrollan las disposiciones del plan especial del parque, desprogramando suelo y añadiéndolo a las zonas verdes. Aquí encontraríamos las mPGM de Torre Negra (1999-000490), la cantera Berta en El Papiol (1996-001588), la parte alta del valle de Sant Just (2005-018055) o Torre Baró (B080513).

El segundo tipo lo dibujan una serie de transformaciones relacionadas con la apertura de los túneles de Vallvidrera, entre el corazón de Sarrià y Sant Cugat, 1993-000674, 1997-002700 y B050448, y la sombra del túnel central en Vallcarca y Lesseps, con modificaciones a consecuencia de la desprogramación de la vía O en Gràcia.

El tercer grupo lo configura un variado sistema de mPGM que trabaja introduciendo variaciones sobre el desarrollo de planes parciales en situación tangente al parque. Sería el caso del barrio de Canaletes en Cerdanyola, de Can Cuiàs en Montcada, de Trinitat Nova, de la parte alta de Vall d'Hebron, del lado de montaña de la Ronda de Dalt, entre el parque de L'Oreneta y Alfonso Comín, del Pla Caufec, junto a Finestrelles, o de la parte media del valle de Sant Just.

Forman el cuarto grupo, por un lado, la modificación B0562, aprobada en el 2004 y que tiene de rojo una serie de equipamientos urbanos situados junto al parque de Collserola y, por otro, la modificación que delimita el funicular del Tibidabo y la ampliación del parque de atracciones (B0734).

COLLSEROLA

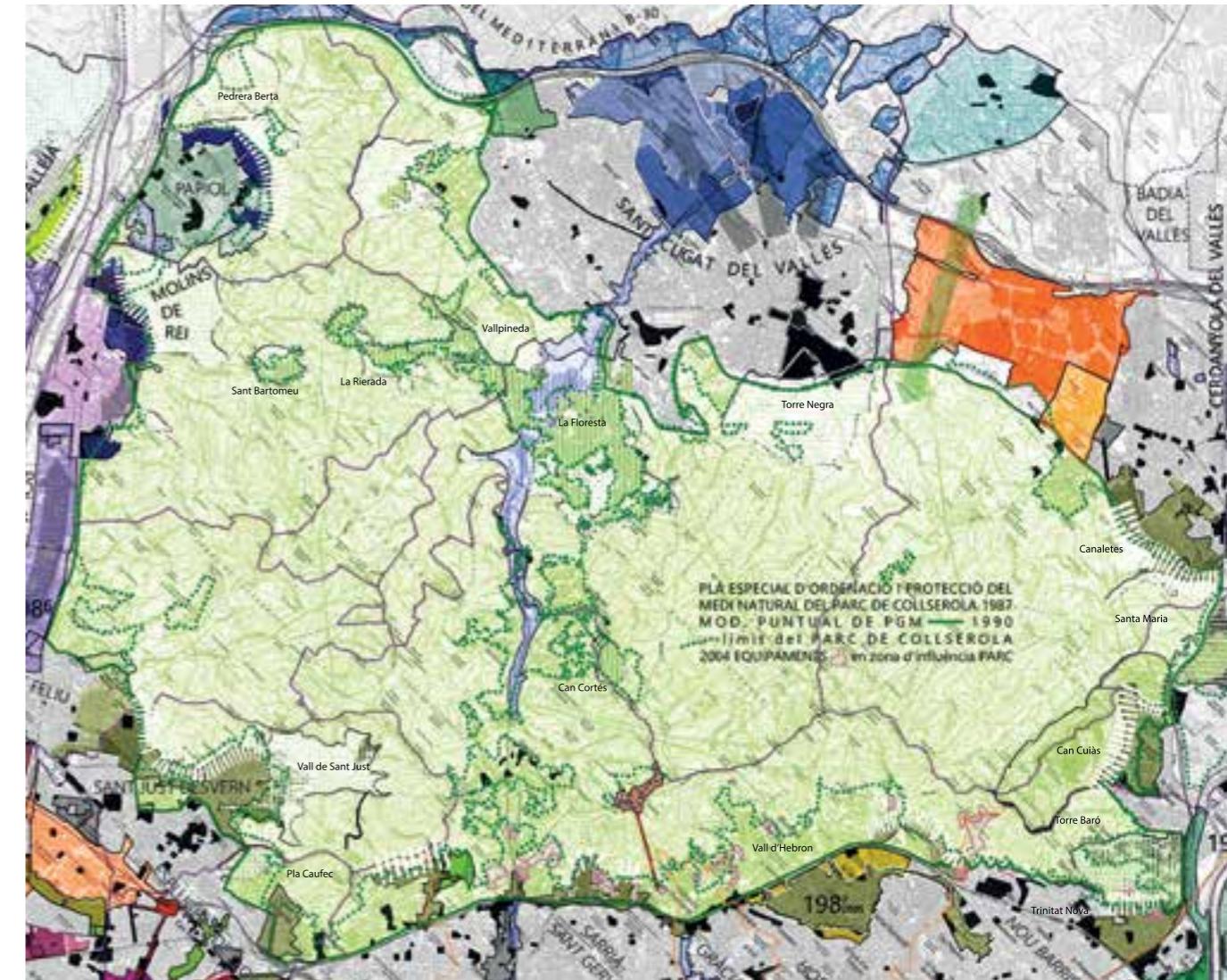
The Collserola massif is probably one of the best established spaces in the Barcelona metropolis. The care taken of it is an expression of the achievement of a transcendental goal established by urbanism in Barcelona ever since the generation of the Republic and its Regional Planning. Based on the provisions specified in the Collserola Special Organisation and Environmental Protection Plan (PEPCo 1987), a mPGM on Collserola Park was defined and finally approved in 1990. A green line makes it possible to visualise its size – 7,572 Ha – and its relationship with the dotted boundaries of what is considered as Collserola Park according to the Natura 2000 Network Plan for Areas of Natural Interest (PEIN).

Inside Collserola Park, there are four groups of mPGMs.¹³ The first type are amendments recognising existing urban developments and proposing to redefine them to improve them and the way they fit into natural systems. If the classifications other than open space are left darker, a more precise image of the regulating role of these amendments (La Floresta, Vallpineda, La Rierada, Sant Bartomeu, Can Cortés and Torre Baró) is obtained. Represented under a white grid, we can also distinguish the amendments developing the provisions of the Special Park Plan by descheduling land and adding it to the open space. This includes the mPGMs covering Torre Negra (1999-000490), the Berta Quarry in El Papiol (1996-001588), the higher part of the Sant Just valley (2005-018055) and Torre Baró (B080513).

The second type is sketched by a series of transformations related to the opening of the Vallvidrera tunnels, between the heart of Sarrià and Sant Cugat, 1993-000674, 1997-002700 and B050448, and the shadow of the central tunnel in Vallcarca and Lesseps, with amendments as a result of the descheduling of the 'Via O' in Gràcia.

The third group consists of a varied system of mPGMs working to introduce variations in the development of partial plans tangentially to the Park. This would be the case of the Canaletes district in Cerdanyola, Can Cuiàs in Montcada, Trinitat Nova, the upper part of Vall d'Hebron, the hill side of the Ronda de Dalt ring road between L'Oreneta Park and Alfonso Comín, the Caufec Plan, near Finestrelles and the middle portion of the Sant Just valley.

A fourth group is formed, on the one hand, by amendment B0562, approved in 2004, marking a series of urban facilities around Collserola Park in red and, on the other, the amendment delimiting the Tibidabo funicular railway and expansion of the amusement park (B0734).

COLLSEROLA

El massís de Collserola és segurament un dels espais més ben encaixats dins la metròpoli barcelonina. La seva cura és l'expressió de l'acompliment d'un objectiu trascendental formulat per l'urbanisme de Barcelona des de la generació de la República i el seu *Regional Planning*. Arran de les disposicions concretades al Pla Especial d'Ordenació i Protecció del Medi Natural del Parc de Collserola (PEPCo 1987), es va definir una mPGM sobre el Parc de Collserola, aprovada definitivament l'any 1990. Una línia verda permet visualitzar-ne les dimensions, 7.572 hectàrees, i la seva relació amb els límits, en puntejat, del que es considera Parc de Collserola segons el PEIN Xarxa Natura 2000.

A l'interior del Parc de Collserola hi ha quatre agrupacions de mPGM.¹³ El primer tipus són les modificacions que reconeixen urbanitzacions existents i que proposen redefinir-les per millorar-ne la urbanització i encaixar-les als sistemes naturals. Deixant més fosc les qualificacions que no són zones verdes, s'obté una imatge més exacta del paper regularitzador d'aquestes modificacions (la Floresta, Vallpineda, la Rierada, Sant Bartomeu, Can Cortés o Torre Baró). Representades sota quadricula blanca podem distingir també les modificacions que desenvolupen les disposicions del Pla Especial del Parc, tot desprogramant-sòl i afegint-lo a les zones verdes. Aquí trobaríem les mPGM de Torre Negra (1999-000490), la pedrera Berta al Papiol (1996-001588), la part alta de la vall de Sant Just (2005-018055) o Torre Baró (B080513).

El segon tipus el dibuixen una sèrie de transformacions relacionades amb l'obertura dels túNELS de Vallvidrera, entre el cor de Sarrià i Sant Cugat, 1993-000674, 1997-002700 i B050448, i l'ombra del túnel central a Vallcarca i Lesseps, amb modificacions a conseqüència de la desprogramació de la via O a Gràcia.

El tercer grup el configura un sistema variat de mPGM que treballa introduint variacions sobre el desenvolupament de plans parciais en situació tangent al Parc. Seria el cas del barri de Canaletes a Cerdanyola, de Can Cuiàs a Montcada, de Trinitat Nova, de la part alta de la Vall d'Hebron, de la banda muntanya de la ronda de Dalt, entre el Parc de l'Oreneta i Alfonso Comín, del Pla Caufec, a tocar de Finestrelles, o de la part mitjana de la vall de Sant Just.

Formen el quart grup, d'una banda, la modificació B0562, aprovada el 2004 i que taca en vermell un seguit d'equipaments urbans situats a la vora del Parc de Collserola i, de l'altra, la modificació que delimita el funicular del Tibidabo i l'ampliació del parc d'atraccions (B0734).

¹³ Dejando aparte dos modificaciones no significativas para el discurso general como son los ajustes internos del cementerio de Collserola (1992-002374) y del Catálogo de Sant Cugat (2005-018280).

¹³ We leave two amendments not significant for the general argument – the internal adjustments of Collserola Cemetery (1992-002374) and the Sant Cugat catalogue (2005-018280) – in the background.

¹³ Deixant a banda dues modificaciones no significativas per al discurs general, com són els ajusts interns del cementiri de Collserola (1992-002374) i del Catàleg de Sant Cugat (2005-018280).

SANT CUGAT DEL VALLÈS Y LA B-30

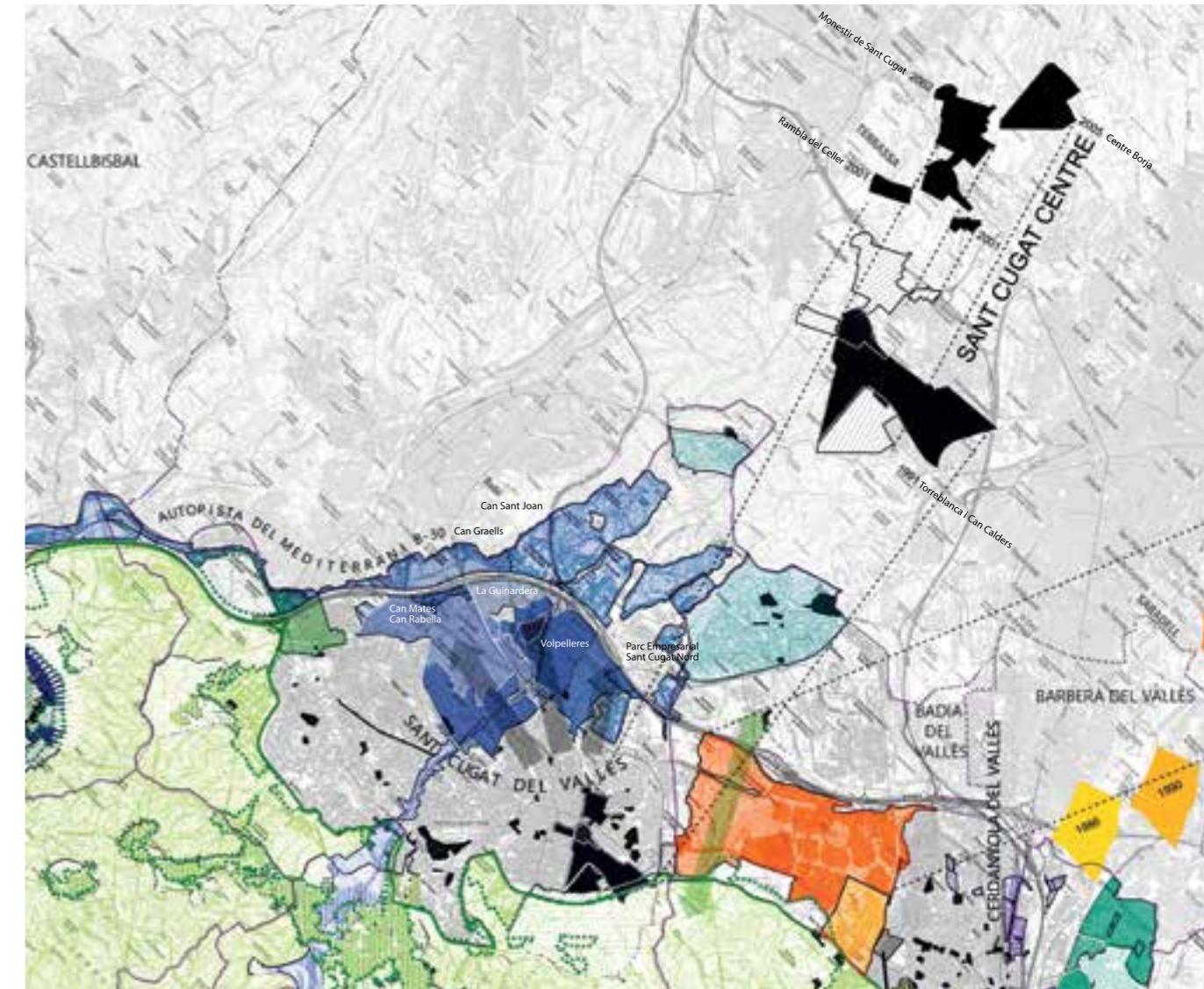
La apertura de los túneles de Vallvidrera (1991) impactó de forma directa sobre Sant Cugat del Vallès. En pocos años la nueva accesibilidad, sumada a la del ferrocarril, que había dado lugar a la formación de algunas extensiones de barrios suburbanos, permitió dar un salto cualitativo en la ciudad. La nueva extensión residencial adoptó nuevas tipologías, abandonó la casa y el huerto de principios del siglo xx y se articuló con planeamiento derivado que a menudo necesitaba el apoyo de una mPGM paralela. Son testimonio de su consolidación como municipio dos grupos de mPGM significativas: en primer lugar, la transformación del espacio central en torno al monasterio (1995-001146), la Rambla del Celler (2000-002292), Torreblanca y Can Calders (1990-000168) y Centre Borja (2003-009824); en segundo lugar, la extensión de nuevas áreas residenciales y de actividad hacia el lado de la B-30, en el sector del Turó de Can Mates y Can Rabella (1991-001691), La Guinardera (1990-000552) o, más recientemente, el ámbito de Volpelleres (2001-000211).

La configuración de polos de actividad de nueva generación aprovecha que los túneles y su continuación hacia Terrassa se cruzan con la gran infraestructura del corredor mediterráneo (la autopista AP-7), que aquí se despliega también como vía central de distribución metropolitana (B-30). Esto explica que los labios de la B-30 se acompañen de otras mPGM. Toda una serie de modificaciones del planeamiento que los coseñ expresan la acción de firmas internacionales y grandes equipamientos metropolitanos sobre el territorio: el parque empresarial Sant Cugat Nord, el parque de actividades económicas Can Sant Joan (con la mPGM 1990-000812) o el sector de Can Graells (1986-002078). Algunas modificaciones dejan intuir una relación cada vez más intensa con Rubí por debajo de la B-30, como se manifiesta en la mPGM 2003-007408.

SANT CUGAT DEL VALLÈS AND THE B-30

The opening of the Vallvidrera tunnels (1991) had a direct impact on Sant Cugat del Vallès. In a few years the new accessibility, added to that achieved by the railway, which had led to the extension of suburban districts, made a qualitative leap possible for the town. The new residential areas adopted new typologies, abandoning the house and vegetable garden of the beginning of the 20th century, and were developed with derived planning, often needing the support of a parallel mPGM. Two groups of important mPGMs bear witness to its consolidation: firstly the transformation of the central core around the monastery (1995-001146), the Rambla del Celler (2000-002292), Torreblanca and Can Calders (1990-000168) and Centre Borja (2003-009824) and, secondly, the extension of new residential areas and activities towards the B-30 side: the Turó de Can Mates and Can Rabella sector (1991-001691), La Guinardera (1990-000552) or, more recently, the area of Volpelleres (2001-000211).

The configuration of new-generation poles of activity takes advantage of the fact that the tunnels and their continuation towards Terrassa cross the great infrastructure of the Mediterranean corridor (the AP-7 motorway), which, here, is deployed as the central metropolitan distribution route (B-30). This explains why other mPGMs accompany the ribbons alongside the B-30. A series of planning amendments that sew them together express the action of international firms and big metropolitan facilities for the region: the Sant Cugat Nord Business Park, the Can Sant Joan Economic Activities Park (with mPGM 1990-000812) and the Can Graells sector (1986-002078). There are amendments revealing an increasingly strong relationship with Rubí below the B-30, as shown by mPGM 2003-007408.

SANT CUGAT DEL VALLÈS I LA B-30

L'obertura dels túnels de Vallvidrera (1991) va impactar d'una manera directa sobre Sant Cugat del Vallès. En pocs anys, la nova accessibilitat, sumada a la del ferrocarril, que havia donat lloc a la formació d'algunes extensions de barris suburbans, va permetre fer un salt qualitatiu a la ciutat. La nova extensió residencial va adoptar noves tipologies, va abandonar la casa i l'hortet de primers de segle XX i es va articular amb planejament derivat que sovint necessitava el suport d'una mPGM en paral·lel. Són testimoni de la seva consolidació com a municipi dos grups de mPGM significatives: en primer lloc, la transformació del pinyol central a l'entorn del monestir (1995-001146), la rambla del Celler (2000-002292), Torreblanca i Can Calders (1990-000168) i Centre Borja (2003-009824) i, en segon lloc, l'extensió de noves àrees residencials i d'activitat cap a la banda de la B-30, al sector del turó de Can Mates i Can Rabella (1991-001691), la Guinardera (1990-000552) o, més recentment, l'àmbit de Volpelleres (2001-000211).

La configuració de pols d'activitat de nova generació aprofita que els túNELS i la seva continuació cap a Terrassa es creuen amb la gran infraestructura del corredor mediterrani (l'autopista AP-7), que aquí es desplega també com a via central de distribució metropolitana (B-30). Això explica que altres mPGM accompanyin els llavis de la B-30. Tot un seguit de modificacions del planejament que els cosen expressen l'acció de firmes internacionals i grans equipaments metropolitanos sobre el territori: el Parc Empresarial Sant Cugat Nord, el Parc d'Activitats Econòmiques Can Sant Joan (amb la mPGM 1990-000812) o el sector de Can Graells (1986-002078). Hi ha modificacions que deixin intuir una relació cada vegada més intensa amb Rubí per sota de la B-30, com es mostra a la mPGM 2003-007408.

EL BESÓS Y RIPELL, UN COMPÁS EN EL VALLÈS
Esta imagen tiene por objeto llamar la atención sobre una condición singular que se produce en el ángulo norte del ámbito metropolitano: precisamente en este punto se comprueba que a partir del histórico paso de Montcada el área metropolitana de Barcelona incorpora municipios sobre la llanura que surcan los ríos Besós y Ripoll. Y estos ríos atraviesan poblaciones vinculadas sin solución de continuidad, algunas de ellas en el ámbito del PGM y otras, no. Por ello, a menudo las mPGM deberán leerse, ya sea en Ripollet, o en Reixac o en Mas Rampinyo, en otras ventanas.

La definición orográfica es poco relevante aquí para entender los límites del área metropolitana de Barcelona. Efectivamente, como gran parque central metropolitano obliga a incorporar al ámbito los municipios que cercan completamente la sierra por el Vallès. Esta idea de corona implica a Sant Cugat y Cerdanyola, pero de manera muy distinta a ambas poblaciones: Sant Cugat mantiene un hinterland relativamente estable acompañado de una geografía ondulada y alejado del sistema de ciudades más potentes, Terrassa y Sabadell.¹⁴ Cerdanyola, por el contrario, queda comprometida con el paso de Montcada.

Cerdanyola no adopta una figura rotunda en relación con las mPGM; aplica micromodificaciones sobre tejidos centrales, ya sean las que manchan los espacios industriales cerca de la N-150 o las ya citadas modificaciones al Plan Parcial del barrio de Canaletes, junto al parque de Collserola (1986-002996).

Sin embargo, son muy significativas las modificaciones en Ripollet y Reixac, ya que configuran un compás entre el río Besós y el Ripoll abierto a las dinámicas del Vallès central. Mientras que en Ripollet las modificaciones actúan en el desarrollo de nuevos tejidos (2001-000238, 1996-001362, 2000-002908) o en las zonas industriales (1992-000522, 2003-010174), las mPGM en Reixac acaban concretando las previsiones de la vía de unión entre la C-58 y la C-33 con dos modificaciones que la encajan en el territorio, 1989-000475 y 2000-002854.

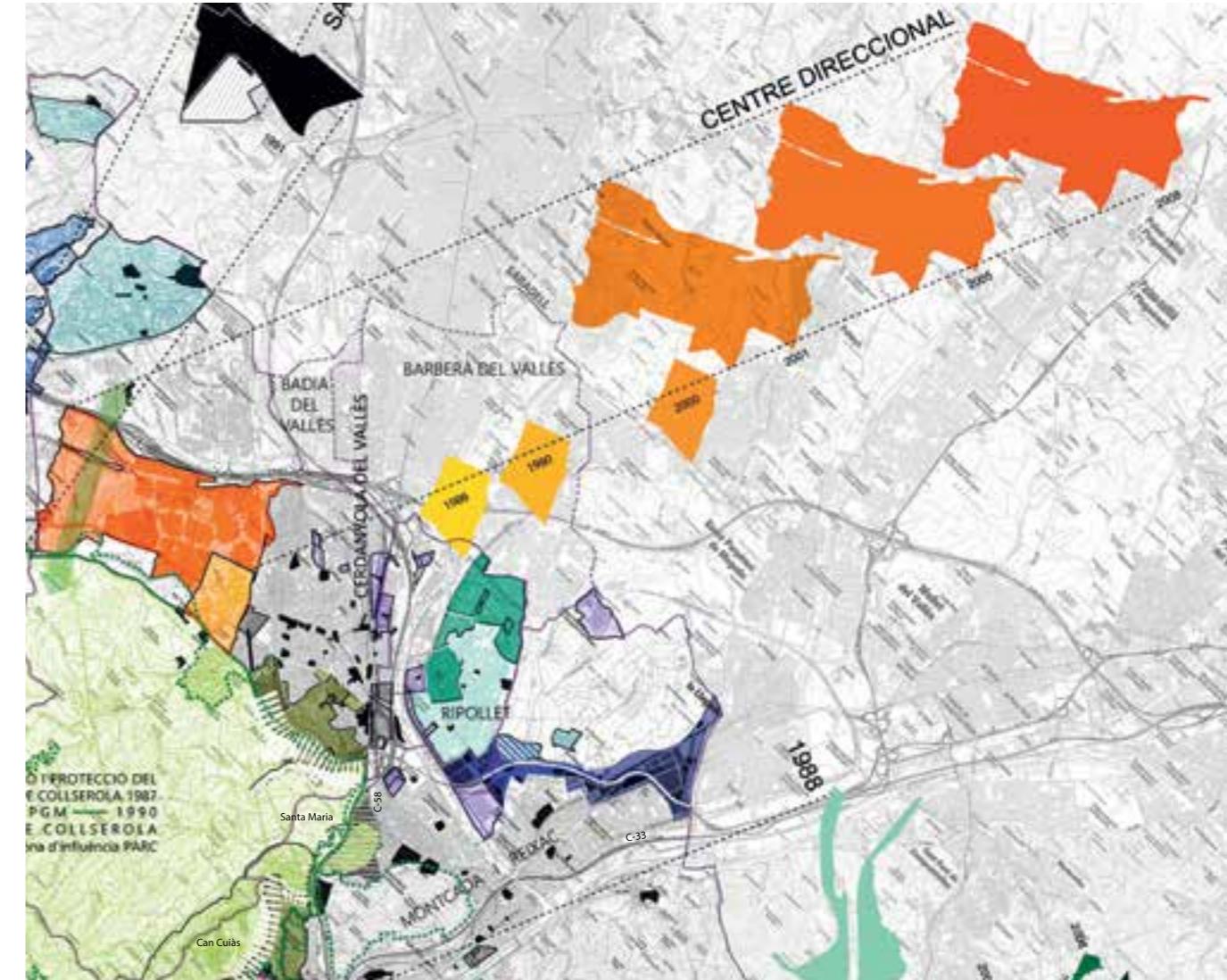
THE BESÓS AND THE RIPELL, A COMPASS IN EL VALLÈS

The aim of this image is to draw attention to an unusual condition occurring in the northern corner of the metropolitan area: precisely at this point it is shown that, based on the historic Montcada Pass, the Barcelona metropolitan area incorporates municipalities on the plain opened up by the rivers Besós and Ripoll. These rivers join towns and villages linked together with no solution providing continuity, some of them in the PGM area and others outside. That is why mPGMs in Ripollet, Reixac or Mas Rampinyo have to be read in other windows.

The land relief is barely relevant here for understanding the limits of the Barcelona metropolitan area. In fact, the idea of Collserola as a great metropolitan central park means that the municipalities which completely surround the range in El Vallès must be included. This corona idea involves Sant Cugat and Cerdanyola, but in very different ways: Sant Cugat maintains a very stable hinterland accompanied by undulating geography, far away from the system of the more powerful cities: Terrassa and Sabadell.¹⁴ This is completely unlike Cerdanyola, committed to the Montcada pass.

Cerdanyola does not adopt a clear shape when it comes to mPGMs; it applies micro-amendments to central fabrics, those marking the industrial areas beside the N-150 and the amendments we have already mentioned in the Partial Plan for the Canaletes district, beside Collserola Park (1986-002996).

The amendments in Ripollet and Reixac are, by contrast, highly significant, as they configure a compass between the River Besós and the Ripoll, open towards the dynamics of the central Vallès. While in Ripollet the amendments act to develop new fabrics (2001-000238, 1996-001362, 2000-002908) or in industrial zones (1992-000522, 2003-010174), the mPGMs in Reixac end up giving shape to the plans for the road linking the C-58 and the C-33, with amendments fitting into the territory, 1989-000475 and 2000-002854.

EL BESÓS I EL RIPELL, UN COMPÀS AL VALLÈS

Aquesta imatge té per objecte posar l'atenció sobre una condició singular que es produeix a l'angle nord de l'àmbit metropolità: precisament en aquest punt hom comprova que a partir de l'històric pas de Montcada, l'àrea metropolitana de Barcelona incorpora municipis sobre la plana que obren els rius Besós i Ripoll. I aquests rius enfilen poblacions lligades sense solució de continuitat, algunes en l'àmbit PGM i d'altres, no. És per això que sovint les mPGM s'hauran de llegir, bé sigui a Ripollet, o a Reixac o a Mas Rampinyo, en altres finestres.

La definició orogràfica és poc rellevant aquí per entendre els límits de l'àrea metropolitana de Barcelona. Efectivament, la idea de Collserola com a gran parc central metropolità obliga a incorporar a l'àmbit els municipis que envolten completament la serralada pel Vallès. Aquesta idea de corona implica Sant Cugat i Cerdanyola, però de manera molt diferent en ambdues poblacions: Sant Cugat manté un *hinterland* relativament estable陪伴 by undulating geography, far away from the system of the more powerful cities: Terrassa and Sabadell.¹⁴ Tot el contrari de Cerdanyola, compromesa amb el pas de Montcada.

Cerdanyola no adopta una figura rotunda pel que fa a les mPGM; aplica modificacions *micro* sobre teixits centrals, les que taquen els espais industrials vora la N-150 o les ja esmentades modificacions al Pla Parcial del barri de Canaletes, a tocar del Parc de Collserola (1986-002996).

Ben significatives són, en canvi, les modificacions a Ripollet i a Reixac, ja que configuren un compass entre el riu Besós i el Ripoll obert cap a les dinàmiques del Vallès central. Mentre que a Ripollet les modificacions actuen en el desenvolupament de nous teixits (2001-000238, 1996-001362, 2000-002908) o en les zones industrials (1992-000522, 2003-010174), les mPGM a Reixac acaben concretant les previsions de la via d'unió entre la C-58 i la C-33 amb dues modificacions que l'encaixen al territori, 1989-000475 i 2000-002854.

¹⁴ Entre Sant Cugat y Cerdanyola, como fruto de las disposiciones estratégicas del PGM-76, se dispone un centro direccional (actual parque del sincrotrón Alba). Las sucesivas mPGM trazan un hilo narrativo extenso en el tiempo, desde 1986 hasta el 2009, para culminar con el reconocimiento de la conexión de un corredor verde que relaciona Collserola con el sistema verde de Bellaterra.

¹⁴ Between Sant Cugat and Cerdanyola, as a result of the strategic provisions of PGM-76, there is a directional centre (the current Sincrotró Alba Park). Successive mPGMs sketch a long narrative thread lasting from 1986 to 2009 which ends up recognising the connection of a green corridor relating Collserola with the green system of Bellaterra.

EL DELTA DEL BESÓS

El desfiladero de Montcada no ha variado respecto a las disposiciones del PGM-76; únicamente Santa María (2003-006063 y 2001-00288), Can Cuiàs (1993-000673) o Torre Baró (B080513) ponen de manifiesto la modificación de parámetros urbanísticos en tejidos junto a los bordes de Collserola.

La figura del río Besós se dibuja con una gran modificación en cuanto a su extensión preolímpica (1988, SA366), que abarca las dos orillas del río desde el desfiladero hasta Baró de Viver o Badalona, un espacio surcado por infraestructuras viarias y ferroviarias, fundamental en la definición del sistema de rondas que se construyó inmediatamente después. Sobre esta mPGM se añaden otras importantes, como la que ocupa el nudo de la Trinitat (B090225) o las que se acumulan en el punto de estenosis geográfica en los alrededores de la colina del Hospital Esperit Sant, en Santa Coloma de Gramenet.

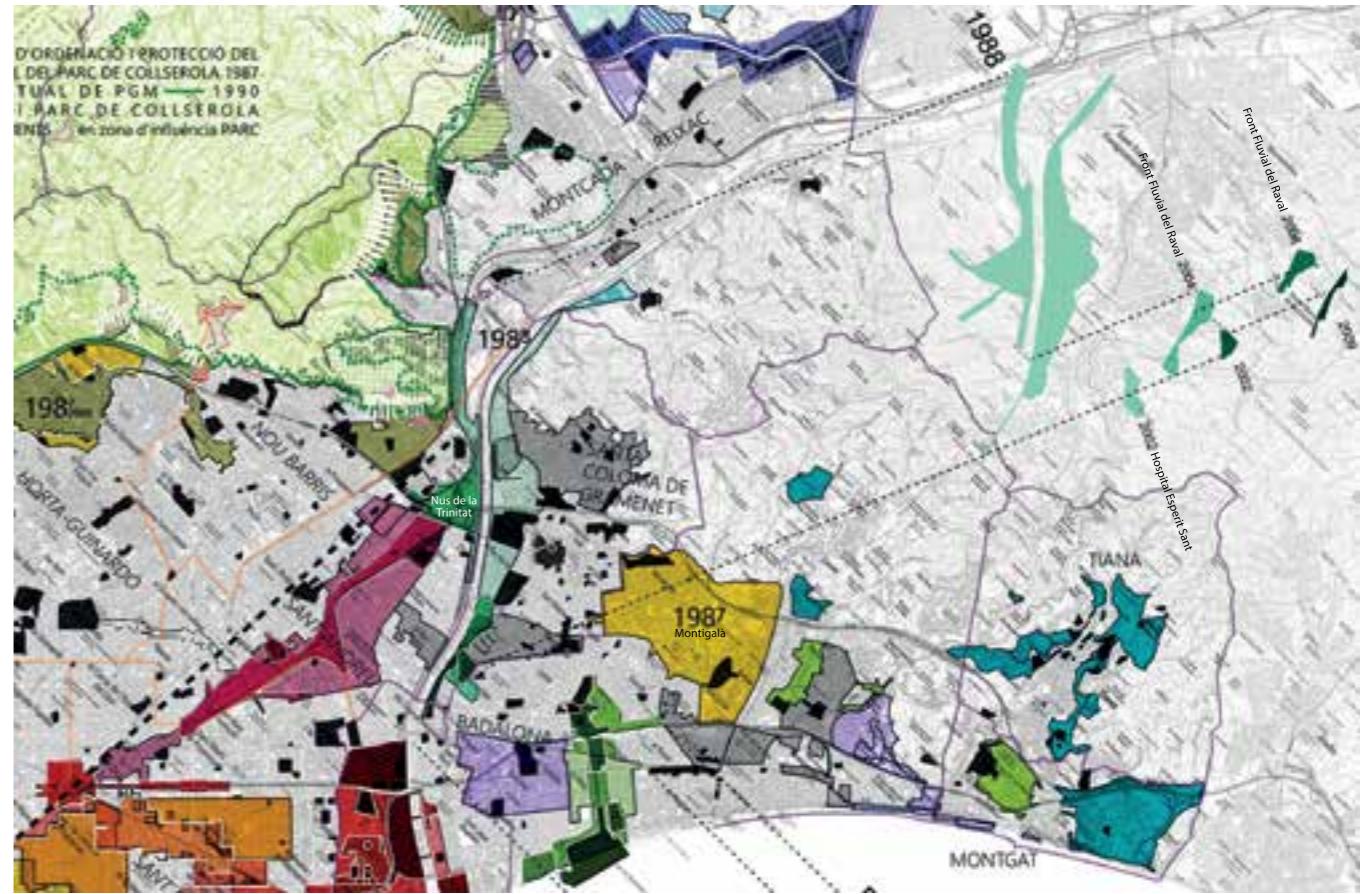
Los trabajos sobre el trazado del ferrocarril en Sant Andreu y La Sagrera quedan retratados en la lógica de modificación de las previsiones PGM-76 mediante dos grandes mPGM superpuestas de los años 1996 y 2004 (SA400 y SA400A).

THE BESÓS DELTA

Montcada gorge has not changed with respect to the provisions of the PGM-76; only Santa Maria (2003-006063 and 2001-00288), Can Cuiàs (1993-000673) and Torre Baró (B080513) show the amendment of urban parameters in fabrics close to the edges of Collserola.

The shape of the River Besós is sketched with a big change to its pre-Olympic size (1988, SA366) taking the two banks of the river from the gorge to Baró de Viver and Badalona, an area with firmly rooted road and rail infrastructures fundamental in defining the system of ring-roads constructed immediately afterwards. To this mPGM are added other important ones like that concerning the Trinitat interchange (B090225) or those accumulating at the narrowest geographical point near the Esperit Sant hill in Santa Coloma de Gramenet.

The work on the route of the railway line at Sant Andreu and La Sagrera are shown in the logic of the amendment of the PGM-76 provisions with two large superimposed mPGMs in 1996 and 2004 (SA400 and SA400A).

EL DELTA DEL BESÓS

El congost de Montcada no ha variat respecte de les disposicions del PGM-76; únicament Santa Maria (2003-006063 i 2001-00288), Can Cuiàs (1993-000673) o Torre Baró (B080513) posen de manifest la modificació de paràmetres urbanístics en teixits a tocar de les vores de Collserola.

La figura del riu Besós es dibuixa amb una gran modificació pel que fa a la seva extensió preolímpica (l'any 1988, SA366) que agafa les dues vores del riu des del congost fins a Baró de Viver o Badalona, un espai solcat d'infraestructures viàries i ferroviàries, fonamental en la definició del sistema de rondes que es construí immediatament després. Sobre aquesta mPGM se n'afegeixen altres d'importants, com la que ocupa el Nus de la Trinitat (B090225) o les que s'acumulen al punt d'estenosi geogràfica a l'entorn del turó de l'Hospital Esperit Sant, a Santa Coloma de Gramenet.

Els treballs sobre la traça del ferrocarril a Sant Andreu i la Sagrera quedan retratats en la lògica de modificació de les previsiones PGM-76 mitjançant dues grans mPGM superposades dels anys 1996 i 2004 (SA400 i SA400A).

LITORAL URBANO

El área del litoral de Barcelona en Sant Martí y Sant Adrià y el puerto de Badalona son un conjunto extremadamente complejo, en el que abundan expedientes que se superponen y solapan y que van construyendo, en un periodo de quince años, las determinaciones que han posibilitado uno de los éxitos de Barcelona en las últimas décadas: la apertura de la ciudad al mar.

En primer lugar, aparece el fenómeno de la Villa Olímpica aprobada en 1986, y que aún forma parte de la modificación derivada del Plan de Costas (1984-000424). Es una mPGM de grandes dimensiones que opera de una vez, ejecutivamente, a la manera de Montjuïc (S222), Montigalà (1987-003236) o Vall d'Hebron (HTA248). De hecho, instrumenta un Plan Director Urbanístico avant la lettre.

La llegada de la prolongación de la avenida Diagonal hasta el mar y su continuación como avenida marítima hasta Sant Adrià genera un nuevo episodio que contraviene las determinaciones iniciales del PGM. Esta lectura vale también tanto para Diagonal Mar como para La Catalana y La Mina, el Fòrum, el zoo marino, el puerto de Sant Adrià o el conjunto de episodios que deberán encadenarse para hacer posible el puerto de Badalona. Las superposiciones de mPGM llegan en algunos puntos a grado 4, y expresan, así, una forma de actuar en las antípodas del procedimiento olímpico. En el Besós-Fòrum, la estrategia utilizada es la de un gran tablero de ajedrez en el que las superposiciones de iniciativas añaden matices sucesivos y a menudo desfiguran las primeras intenciones. El punto de partida es de 1993 (SM398 y B100101), pero la ciudad inicia un proceso que va más allá del Fòrum 2004 para implicar al barrio de La Mina (2007-029009) o al nudo de la Gran Vía con la Ronda Litoral (2008-035059).¹⁵

Badalona y su nuevo puerto constituyen un episodio per se. La estrategia que se utiliza aquí solo la encontramos con esta misma claridad en el codo del somontano, en Cornellà. Se trata de una ocupación gradual diferida en el tiempo, que se inicia en 1983 con la mPGM derivada del Plan Especial de la Zona Costera, continúa con el concurso del puerto que gana M. de Solà-Morales en 1986 y no culmina hasta el 2007. Esta agrupación hueye del esquema "tablero + micromodificaciones" para configurar un todo a partir del aglomerado de recortes superpuestos.

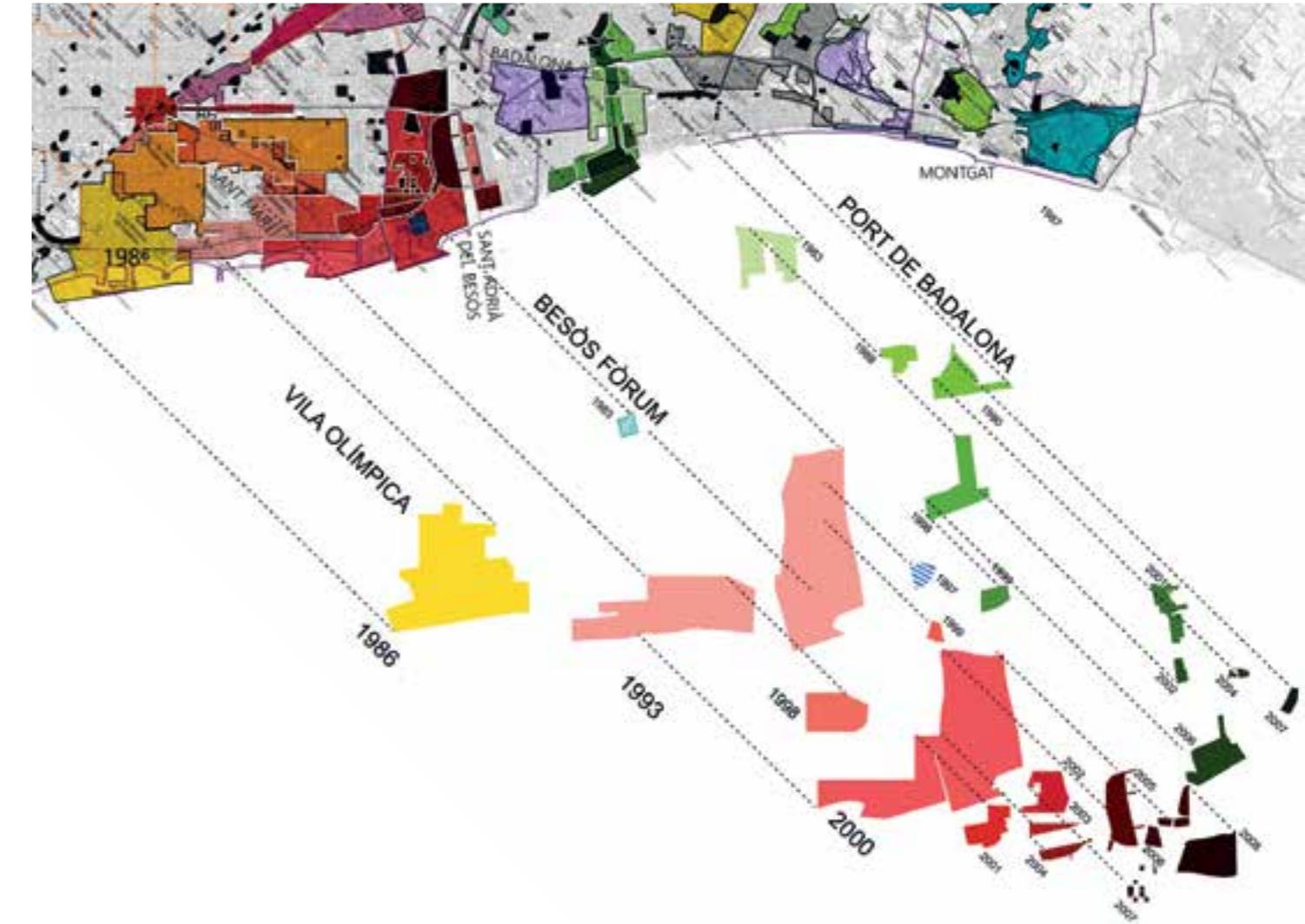
URBAN COASTLINE

The area of coastline from Barcelona to Sant Martí and Sant Adrià and Badalona port forms an extremely complex, interwoven group with superimposed and overlapping procedures. Over a 15-year period, these have been constructing the determinations that have made possible one of the successes of Barcelona of the last few years: the opening of the city to the sea.

First comes the phenomenon of the Vila Olímpica, approved in 1986, which still forms part of the amendment deriving from the Coastal Plan (1984-000424). It is a large-scale mPGM operating all at once, executively, in the style of those affecting Montjuïc (S222), Montigalà (1987-003236) and Vall d'Hebron (HTA248). In fact, it provides a Master Plan for Urban Planning before such a thing existed.

Taking the extension of Avinguda Diagonal to the sea and continuing it as a maritime avenue in Sant Adrià generates a new episode which contravenes the initial decisions of the PGM. This reading applies to Diagonal Mar, La Catalana and La Mina, the Fòrum, the marine zoo, Sant Adrià port and the various episodes strung together to make the port of Badalona possible. The superimpositions of mPGMs reach the 4th degree at some points, expressing a form of action that could not be more unlike the Olympic procedure. At Besós-Fòrum, the strategy used is that of a large chessboard on which the superimposition of initiatives adds successive nuances, often disfiguring the initial intentions. The starting gun was fired in 1993 (SM398 and B100101), but the city began a process going beyond the Fòrum of 2004 to involve the La Mina district (2007-029009) and the junction between Gran Via and the Ronda Litoral ring road (2008-035059).¹⁵

Badalona and its new port are an episode in themselves. The strategy used here is only found this clearly in Cornellà, on the Llobregat plain. It involves gradual occupation deferred over time, beginning in 1983 with the mPGM deriving from the Coastal Zone Special Plan, continuing with the port competition, won by M. De Solà-Morales in 1986, and not ending until 2007. This group gets away from the basic plan + micro-amendments system to configure a whole based on the agglomeration of superimposed cut-outs.

LITORAL URBÀ

L'àrea del litoral de Barcelona a Sant Martí i Sant Adrià i el port de Badalona són un conjunt extremadament complex i enteixinat amb expedients que se sobreposen i se solapen i que van construint, en un arc de quinze anys, les determinacions que han fet possible un dels èxits de Barcelona les darreres dècades: l'obertura de la ciutat al mar.

En primer lloc, apareix el fenomen de la Vila Olímpica, aprovada el 1986, i que encara forma part de la modificació derivada del Pla de Costes (1984-000424). És una mPGM de grans dimensions que opera de cop, executivament, a la manera de Montjuïc (S222), Montigalà (1987-003236) o la Vall d'Hebron (HTA248). De fet, instrumenta un Pla Director Urbanístic avant la lettre.

L'arribada de la prolongació de l'avinguda Diagonal al mar i la seva continuació com a avinguda marítima a Sant Adrià genera un nou episodi que contravé les determinacions iniciales del PGM. Aquesta lectura val també tant per a Diagonal Mar com per a la Catalana i la Mina, el Fòrum, el zoo marí, el port de Sant Adrià o el conjunt d'episodis que s'hauran d'encadenar per fer possible el port de Badalona. Les superposicions de mPGM arriben en alguns punts a grau 4, i expressen així una forma d'actuar als antípodes del procediment olímpic. Al Besós-Fòrum, l'estrategia utilitzada és la d'un gran tauler d'escacs en què les superposicions d'iniciatives afegueixen matisos successius i sovint desfiguren les primeres intencions. El tret de sortida és de l'any 1993 (SM398 i B100101), però la ciutat inicia un procés que depassa el Fòrum 2004 per implicar el barri de la Mina (2007-029009) o el nus de la Gran Via amb la ronda Litoral (2008-035059).¹⁵

Badalona i el seu nou port constitueixen un episodi per se. L'estrategia que s'utilitza aquí només la troben amb aquesta mateixa claredat al colze del somontà, a Cornellà. Es tracta d'una ocupació gradual diferida en el temps, que s'inicia el 1983 amb la mPGM derivada del Pla Especial de la Zona Costanera, continua amb el concurs del port que guanya M. de Solà-Morales el 1986 i no acaba fins al 2007. Aquesta agrupació defugui de l'esquema tauler + micromodificacions per configurar un tot a partir de l'aglomerat de retalls superposats.

¹⁵ Enumeradas cronológicamente serían SM398 + B100101, B050027, SM397A, B100299, B100413, 2002-003355, 2003-009515, 2003-010627, 2004-015920, 2006-025230, 2007-029009 y 2008-035059.

¹⁵ Numbered chronologically, they would be SM398+B100101, B050027, SM397A, B100299, B100413, 2002-003355, 2003-009515, 2003-010627, 2004-015920, 2006-025230, 2007-029009 and 2008-035059.

¹⁵ Enumerades cronològicament serien SM398+B100101, B050027, SM397A, B100299, B100413, 2002-003355, 2003-009515, 2003-010627, 2004-015920, 2006-025230, 2007-029009 i 2008-035059.

BARCELONA, CIUDAD CENTRAL

La Barcelona central presenta una imagen contundente: aparte de las modificaciones de desprogramación de 1982, la vía O de Gràcia, las vías traveseras en Ciutat Vella (BA-188-1) o la Ronda del Mig (HTA274C y HTA274B), encontramos que las modificaciones restantes son pequeñas —la mayoría relativas a transferencias de edificabilidad— y se acumulan dentro del arco comprendido por la avenida de la Meridiana y el Paral-lel/carretera de Madrid. Esta figura conforma en negativo el amplio espacio donde el PGM-76 ha sido estable y, por lo tanto, donde ha actuado con propiedad como Plan de Ordenación Urbanística Municipal, instrumento que también es.

La plaza de les Glòries se define con dos modificaciones sucesivas y superpuestas (B0831 y B020012), que atienden a las disposiciones que se dedujeron del Plan de Áreas de Nueva Centralidad de Barcelona. Con cierta superposición se puede apreciar la célebre modificación de las áreas industriales (clave 22) a ambos lados del Poblenou: el 22@ (22@, 2000) y el añadido de la estrenada apertura de la Diagonal (SM395) en 1993.

En el sector izquierdo que dibuja el arco de la Barcelona central, la ciudad bulle en una efervescencia de modificaciones. Este entramado sobre el distrito de Sants-Montjuïc y los municipios de L'Hospitalet, Esplugues, Cornellà y Sant Joan Despí se explica con detalle en la siguiente ventana.

Bajo la Gran Vía y tras la modificación preolímpica de 1988 de la montaña de Montjuïc, los barrios del paseo de la Zona Franca son un eje vertebral de modificaciones de planeamiento que presentan una dinámica muy parecida al caso del Besós-Fòrum; es decir, superposiciones de grandes modificaciones. En este caso el punto de partida será el ajuste de la mPGM del B030030 en 1998 (obviando la más antigua mPGM 1979-000437). Son transformaciones que, si bien se inician con pequeños ajustes en el PGM-76, acaban determinando nuevos parámetros urbanísticos en cuanto a transformaciones urbanísticas de tejidos industriales preexistentes en nuevas zonas residenciales y de actividad.

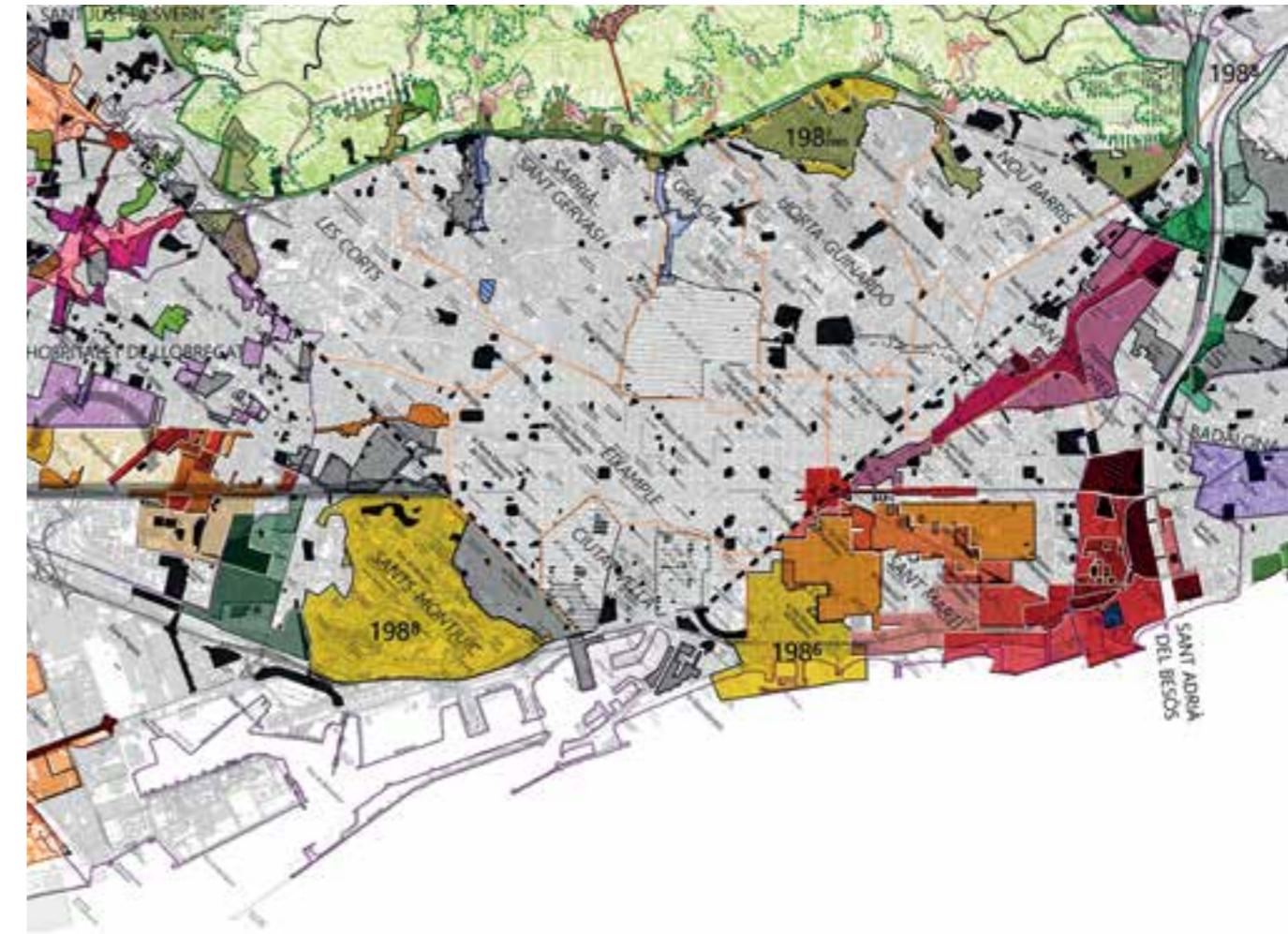
BARCELONA CITY CENTRE

Central Barcelona shows an uncompromising image: apart from the descheduling amendments of 1982, the Gràcia 'via O', the routes across Ciutat Vella (BA-188-1) and the Ronda del Mig ring road (HTA274C and HTA274B), we find that the remaining amendments are small ones, most of them relating to transfers of building rights, and accumulating in the arc consisting of Avinguda Meridiana and Paral-lel/the road to Madrid. In a negative way, this shape configures the broad area where the PGM-76 has been stable and where it has therefore worked well as a Municipal Urban Organisation Plan, which it also is.

Plaça de les Glòries is established with two successive, superimposed amendments: B0831 and B020012, dealing with the provisions deriving from the Barcelona New Central Areas Plan. With slight deformation, it is possible to make out the well-known modification of the industrial areas (key 22) either side of Poble Nou: 22@ (22@, 2000) and the stitching of the new opening of Diagonal (SM395) in 1993.

To the left of the arc sketched by central Barcelona, the city boils in an effervescence of amendments. This network in the Sants-Montjuïc district and the municipalities of L'Hospitalet, Esplugues, Cornellà and Sant Joan Despí is explained in detail in the following window.

Below Gran Via and behind the pre-Olympic amendment to Montjuïc hill in 1988, the districts of Passeig de la Zona Franca are an axis of planning amendments presenting a dynamic very similar to the case of Besós-Fòrum: the superimposition of large-scale amendments. In this case, it started with the adjustment of mPGM B030030 in 1998 (ignoring the older mPGM 1979-000437). They are transformations which, although they begin with small adjustments to PGM-76, end up determining new urban development parameters concerning the urban transformation of pre-existing industrial fabrics into new residential and activity areas.

BARCELONA CIUTAT CENTRAL

La Barcelona central presenta una imatge contudent: a banda de les modificacions de desprogramació del 1982, la via O de Gràcia, les vies travesseres a Ciutat Vella (BA-188-1) o la ronda del Mig (HTA274C i HTA274B), trobem que les modificacions restants són petites —la majoria relatives a transferències d'edificabilitat— i s'acumulen dins l'arc comprès per l'avinguda Meridiana i el Paral-lel / carretera de Madrid. Aquesta figura configura per negatiu l'ampli espai on el PGM-76 ha sigut estable i, per tant, on ha actuat amb propietat com a Pla d'Ordenació Urbanística Municipal, que també ho és.

La plaça de les Glòries es defineix amb dues modificacions successives i superposades: B0831 i B020012, que atenen les disposicions que es van deduir del Pla d'Àrees de Nova Centralitat de Barcelona. Amb una certa macla es pot distingir la célebre modificació de les àrees industrials (clau 22) a banda del Poble Nou: el 22@ (22@, 2000) i el cosit de l'estrenada obertura de la Diagonal (SM395) el 1993.

A l'orella esquerra que dibuixa l'arc de la Barcelona central, la ciutat bull en una efervescència de modificacions. Aquest entrellat sobre el districte Sants-Montjuïc i els municipis de l'Hospitalet, Esplugues, Cornellà i Sant Joan Despí s'explica amb detall a la finestra següent.

Sota la Gran Vía i darrere la modificació preolímpica del 1988 de la muntanya de Montjuïc, els barris del passeig de la Zona Franca són un eix vertebral de modificacions de planejament que presenten una dinàmica molt semblant al cas del Besós-Fòrum, és a dir, superposicions de grans modificacions. En aquest cas, el tret de sortida el donarà l'ajust de la mPGM del B030030 el 1998 (obviant la més antiga mPGM 1979-000437). Són transformacions que, si bé s'inicien amb petits ajustos al PGM-76, acaben determinant nous paràmetres urbanístics pel que fa a transformacions urbanístiques de teixits industrials preexistents a noves zones residencials i d'activitat.

LA MARGEN IZQUIERDA DEL LLOBREGAT

En el margen izquierdo del delta del Llobregat, el encadenamiento de mPGM diferidas también existe, pero son series menos complejas y se combinan con múltiples mPGM claramente ejecutivas.

Por un lado destaca el papel estructurante de la Gran Vía más allá de plaza de Espanya, a su paso por Sants, y la acumulación de mPGM en la plaza de Europa. Tangente, pero claramente diferenciado, se encuentra el grupo de modificaciones relativas al paseo de la Zona Franca y las actuaciones de reforma en nuevos tejidos residenciales y de servicios. La montaña de Montjuïc se mantiene como única modificación ejecutiva.

En L'Hospitalet y Cornellà podemos discernir una serie de clústeres diferenciados. Destacamos las mPGM relativas a la pata sur de la Ronda de Dalt, que es un movimiento en dos tiempos: la mPGM marco del año 1990 y, a partir del año 2009, una serie de modificaciones generadas con motivo de la aplicación de las Áreas Residenciales Estratégicas.¹⁶

Las modificaciones que implican las rieras perpendiculares a las vías concéntricas a Barcelona pueden entenderse como una oportunidad sobre la que la Administración dibuja nuevos proyectos. En este grupo incluimos el corazón verde de Esplugues, la mPGM correspondiente al parque de la Fontsanta (2004-011956), el parque de Les Planes (1986-003831) o el parque de Can Mercader (1997-003057 y 2002-001006). Esta última modificación en el parque de Can Mercader formaría parte de otra agrupación de mPGM relativas al punto de confluencia de las líneas de ferrocarril, metro y trámite en el codo del somontano, en Cornellà. Son modificaciones muy diversas en cuanto a su contenido registrado, pero que dibujan sintomáticamente la potencia de este punto geográfico, que ha sido motivo de una transformación capital en los últimos años y a distintas escalas.

L'Hospitalet de Llobregat puede explicarse a partir de dos zonas de actuación: el núcleo consolidado en forma de micromodificaciones y ajustes, y las mPGM relativas a las zonas industriales. Así, la mancha de este último grupo de modificaciones responde eminentemente a las disposiciones estratégicas del Plan L'Hospitalet 2010 y a una derivación de este, el Plan de Renovación de Áreas Industriales de L'Hospitalet (PRAIH). Un total de 18 modificaciones.

La construcción de la Gran Vía de L'H en la plaza de Europa se produce precisamente a raíz de una de las modificaciones dentro del PRAIH antes citado, la 2002-005543. Un agregado de numerosas modificaciones directa o indirectamente implicadas termina conformando un singular conglomerado que explica la influencia de este espacio metropolitano en los tejidos que lo rodean.

LLOBREGAT, LEFT BANK

On the left bank of the Llobregat delta, the chain of deferred mPGMs also exists, but they are less complex series combined with many mPGMs clearly of the executive type.

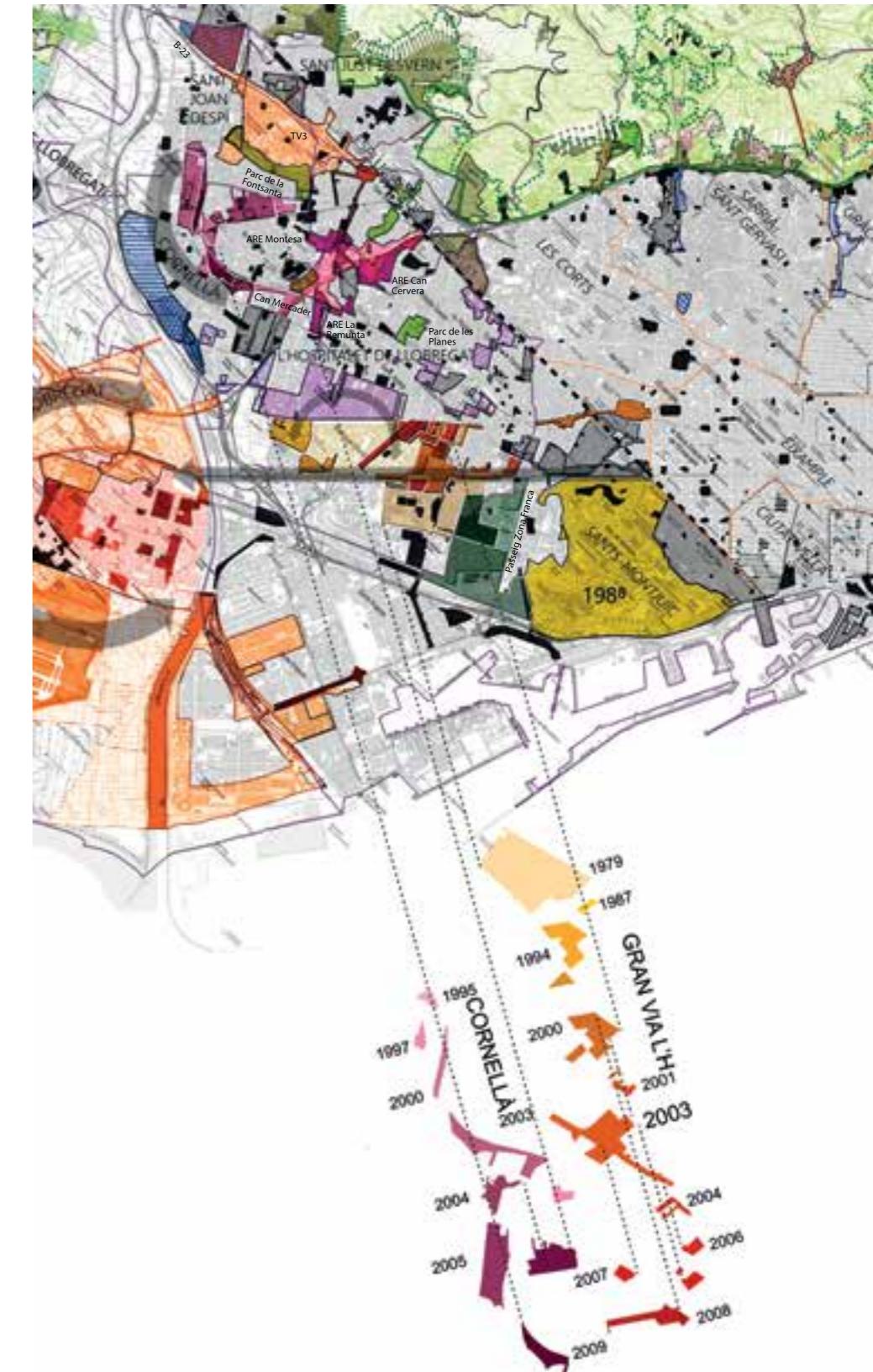
Firstly, the structural role of Gran Vía beyond Plaça Espanya is an outstanding feature, as it passes through Sants, along with the accumulation of mPGMs in Plaça d'Europa. Tangentially but clearly differentiated is a group of amendments relating to Passeig de la Zona Franca and reform actions in new residential and service fabrics. Montjuïc hill remains the only executive amendment.

In L'Hospitalet and Cornellà we can pick out a series of differentiated clusters. We would highlight the mPGMs concerning the southern branch of the Ronda de Dalt ring road, which is a movement in two stages: the framework mPGM of 1990 and, after 2009, a series of amendments generated through the application of Strategic Residential Areas (AREs).¹⁶

The amendments involving torrents perpendicular to the concentric roads of Barcelona can be understood as an opportunity taken by the Administration to sketch out new projects. In this group we include the green heart of Esplugues, the mPGM corresponding to La Fontsanta park (2004-011956), Les Planes park (1986-003831) and Can Mercader park (1997-003057 and 2002-001006). This last amendment to Can Mercader park would form part of another group of mPGMs related to the point of confluence of the railway, metro and tram lines at the angle of the Llobregat plain in Cornellà. They are very diverse amendments in terms of their recorded content, but they symptomatically portray the power of this geographical point which has led to key transformations on different scales in recent years.

L'Hospitalet de Llobregat can be explained based on two areas of action: the consolidated centre in the form of micro-amendments and adjustments, and mPGMs relating to industrial areas. The mark of this last group of amendments clearly corresponds to the strategic provisions of the L'Hospitalet Plan 2010 and a derivation, the L'Hospitalet Industrial Areas Renewal Plan (PRAIH). In total there are 18 amendments.

The construction of Gran Vía de l'Hospitalet to Plaça d'Europa occurs precisely based on one of the amendments to PRAIH already mentioned, 2002-005543. An aggregation of many directly or indirectly involved amendments ends up forming a singular conglomerate saying much about the influence of this metropolitan area on the bordering fabrics.

LLOBREGAT, MARGE ESQUERRE

Al marge esquerre del delta del Llobregat, l'encadenat de mPGM diferides també existeix, però són sèries menys complexes i es combinen amb múltiples mPGM clarament executives.

D'una banda, destaca el paper estructurant de la Gran Vía més enllà de plaça d'Espanya, al seu pas per Sants, i l'acumulació de mPGM a la plaça d'Europa. Tangent, però clarament diferenciat, hi ha el grup de modificacions en relació amb el passeig de la Zona Franca i les actuacions de reforma en nous teixits residencials i de serveis. La muntanya de Montjuïc es manté com una única modificació executiva.

¹⁶ Concretamente el ARE Montesa (2008-034211), el ARE Can Cervera (2008-034212) y el ARE La Remunta (2008-034204). Completan este esquema dos modificaciones que ajustan por un lado la prolongación hacia el este de la avenida de la Línea Eléctrica (1994-002337) y, por otro, la reformulación del nodo carretera de Madrid con la B-23 y la relación con Montesa (1993-000644).

16 Specifically these consist of the Montesa ARE (2008-034211), the Can Cervera ARE (2008-034212) and the La Remunta ARE (2008-034204). This diagram is completed by two amendments adjusting, on one hand, to the eastern extension of Avinguda Línia Eléctrica (1994-002337) and, on the other, the reformulation of the node between the road to Madrid and the B-23 and the relationship with Montesa (1993-000644).

La ubicación del Centro Direccional de Sant Joan/Sant Just (donde actualmente se encuentran las instalaciones de TV3) ya se preveía en el PGM-76, del mismo modo que para los centros en El Prat de Llobregat, Sant Joan Despí o Cerdanyola. En el caso de Sant Joan/Sant Just (mPGM 1983-000749), la modificación matiza las disposiciones más generales del planeamiento para poder desarrollarlo eficazmente.

La mPGM más significativa en cuanto a superficie de ocupación impulsada por clubes deportivos la encontramos en la margen izquierda del río Llobregat, en el punto de confluencia de los términos municipales de Sant Boi, Cornellà y El Prat. Allí, una sucesión de mPGM (2002-000778, 2002-004382 y 2005-017326, entre otros) consolida la huella del RCD Espanyol y los usos complementarios sobre el delta. La determinación concreta de los parámetros en cuanto al ámbito del estadio se obtiene a partir de la transferencia de superficie desde la mPGM de la Colonia Güell. Un claro ejemplo de hasta qué punto los equilibrios de parámetros urbanísticos pueden implicar a territorios sin lógica física.

The location of the Sant Joan/Sant Just Directional Centre (where TV3's facilities are currently located) is already established in PGM-76, as are the El Prat de Llobregat, Sant Joan Despí and Cerdanyola centres. In the case of Sant Joan/Sant Just (mPGM 1983-000749), the amendment provides the more general planning provisions with nuances to develop them effectively.

The most important mPGM in terms of area of occupation driven by sports clubs can be found on the left bank of the River Llobregat, the point where the towns of Sant Boi, Cornellà and El Prat come together. There, a succession of mPGMs (2002-000778; 2002-004382 and 2005-017326, among others) consolidate the footprint of RCD Espanyol and additional uses of the delta. The specific determination of the parameters concerning the stadium area is obtained from the transfer of land from the mPGM for Colònia Güell. It is a clear example of the point to which the balancing of urban development parameters can involve areas lacking physical logic.

A l'Hospitalet i Cornellà podem destriar una sèrie de clústers diferenciats. Destaquem les mPGM que fan referència a la pista sud de la ronda de Dalt, que és un moviment en dos temps: la mPGM marc de l'any 1990 i, a partir de l'any 2009, un seguit de modificacions generades amb motiu de l'aplicació de les àrees residencials estratègiques.¹⁶

Les modificacions que impliquen les rieres perpendiculars a les vies concèntriques a Barcelona poden ser enteses com una oportunitat sobre la qual l'Administració dibuixa nous projectes. En aquest grup incloem el cor verd d'Esplugues, la mPGM corresponent al Parc de la Fontsanta (2004-011956), el Parc de les Planes (1986-003831) o el Parc de Can Mercader (1997-003057 i 2002-001006). Aquesta darrera modificació al Parc de Can Mercader formaria part d'una altra agrupació de mPGM relativa al punt de confluència de les línies de ferrocarril, metro i tramvia al colze del samontà, a Cornellà. Són modificacions molt diverses quant al seu contingut registrat, però que dibuixen simptomàticament la potència d'aquell punt geogràfic que ha estat motiu de transformació cabdal en els darrers anys i a diferents escales.

L'Hospitalet de Llobregat pot explicar-se a partir de dues zones d'actuació: el nucli consolidat en forma de micromodificacions i ajustos i les mPGM relatives a les zones industrials. Així, la taca d'aquest darrer grup de modificacions respon eminentment a les disposicions estratègiques del Pla l'Hospitalet 2010 i a una derivació, el Pla de Renovació d'Àrees Industrials de l'Hospitalet (PRAIH). En total, 18 modificacions.

La construcció de la Gran Via de l'H a la plaça d'Europa es produeix precisament arran d'una de les modificacions dins del PRAIH esmentat anteriorment, la 2002-005543. Un agregat de nombroses modificacions directament o indirectament implicades acaba formant un conglomerat singular que explica la influència d'aquest lloc metropolità en els teixits que hi fan vora.

La ubicació del Centre Direccional de Sant Joan / Sant Just (on actualment trobem les instal·lacions de TV3) ja es preveia al PGM-76, de la mateixa manera que ho feia per als centres al Prat de Llobregat, Sant Joan Despí o Cerdanyola. En el cas de Sant Joan / Sant Just (mPGM 1983-000749), la modificació matixa les disposicions més generals del planejament per poder desenvolupar-lo eficaçment.

La mPGM més significativa quant a superfície d'ocupació impulsada per clubs esportius la trobem al marge esquerre del riu Llobregat, al punt de confluència dels termes municipals de Sant Boi, Cornellà i el Prat. Allà, una successió de mPGM (2002-000778, 2002-004382 i 2005-017326, entre d'altres) consoliden la petjada del RCD Espanyol i els usos complementaris sobre el delta. La determinació concreta dels paràmetres pel que fa a l'àmbit de l'estadi s'obté a partir de la transferència de superfície des de la mPGM de la Colònia Güell. Un exemple clar de fins a quin punt els equilibris de paràmetres urbanístics poden implicar territoris sense lògica física.

¹⁶ Concretament l'ARE Montesa (2008-034211), l'ARE Can Cervera (2008-034212) i l'ARE la Remunta (2008-034204). Completen aquest esquema dues modificacions que ajusten, d'una banda, la prolongació cap a l'est de l'avinguda Línia Elèctrica (1994-002337) i, de l'altra, la reformulació del node carreteral de Madrid amb la B-23 i la relació amb Montesa (1993-000644).

The AMB articulates the technical discussions required for the drafting of the Urbanistic Metropolitan Plan (PDU) through two different channels of theoretical reflection.

First, it organizes a series of workshops that offer ideas and deal with problems of the metropolitan city and, second, it has numerous urban and regional studies. Both items will be useful for gathering new ideas and articulating the contents of the metropolitan PDU, but all the knowledge that has been accumulated through workshops and studies needs to be disseminated. The collection ***Quaderns PDU metropolità*** is a platform for disseminating these ideas, expert discussions and studies, which provide data and new insights to the understanding of the metropolitan city. These are publications on paper that will also have the full version online, through the website of the Barcelona Metropolitan Area, www.amb.cat.

El AMB articula el debate técnico necesario en torno al proceso de redacción del Plan Director Urbanístico (PDU) metropolitano mediante dos ámbitos de reflexión teórica de distinto orden. Por un lado, organiza una serie de jornadas técnicas de debate —workshops— que ofrecen reflexiones y tratan las problemáticas de la ciudad metropolitana, y por otro lado,

la institución dispone de numerosos estudios urbanísticos y territoriales. Ambos elementos serán de utilidad para extraer nuevas ideas y para la articulación de los contenidos del PDU metropolitano; pero, en cualquier caso, se hace necesaria la difusión de todo este conocimiento que se va acumulando con las jornadas y los estudios.

La colección ***Quaderns PDU metropolità*** es la plataforma de difusión de estas ideas, intercambios expertos y estudios, que aportan datos y nuevas perspectivas al conocimiento de la ciudad metropolitana de Barcelona. Se trata de unas publicaciones en formato papel que también contarán con su versión completa en la red, mediante la web del Área Metropolitana de Barcelona, www.amb.cat.

www.amb.cat

05

QUADERNS
— PDU metropolità